

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. programos trečiojo prioriteto „Sąlygų tvariai mėlynajai ekonomikai pakrantės rajonuose ir salų bei krašto gilumos vietovėse sudarymas ir žvejybos bei akvakultūros bendruomenių vystymosi skatinimas“ priemonių „Vietos plėtros strategijų rengimas“ ir „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašo 5 priedas

(VPS forma)

Pietvakarių Lietuvos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupė

PLŽRVVG teritorija

2023 m.

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

Pietvakarių Lietuvos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupės 2024–2027 m. vietos plėtros strategija

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	ŽVVG vertybės, ŽVVG teritorijos vizija iki 2027 m. ir ŽVVG misija	3
2.	ŽVVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	20
3.	ŽVVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (toliau – SSGG)	60
4.	ŽVVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	61
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	62
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su EJŖŽAF konkrečiais tikslais	63
7.	VPS sąsaja su ŽVVG teritorijos strateginiais dokumentais, Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (toliau – ESBJRS), Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros 2021–2027 m. planu	64
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	77
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	88
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	94
11.	VPS finansinis planas	100
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	102
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	105
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas. ŽVVG teritorijos situacijos analizei naudojama naujausia statistinė informacija apie ŽVVG teritorijas		
2 priedas. ŽVVG teritorijos situacijos analizei naudojama naujausia statistinė informacija apie ŽVVG teritorijas		

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. ŽVVG vertybės, ŽVVG teritorijos vizija iki 2027 m. ir ŽVVG misija

1.1. Informacija apie ŽVVG

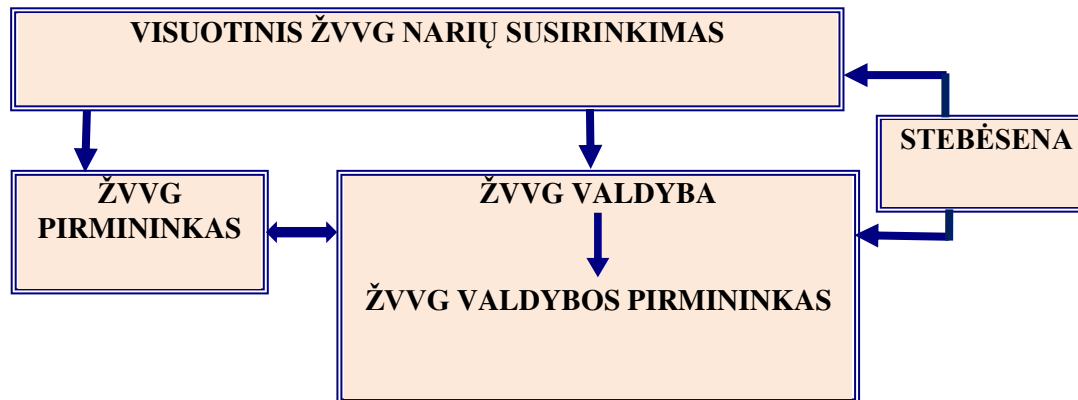
Pietvakarių Lietuvos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupė (toliau – ŽVVG) įregistruota 2016 m. rugpjūčio 28 d.

ŽVVG yra ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, įsteigtas pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą. Jos veikla grindžiama trijų sektorių – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios – partnerystės principu, atstovaujant visų ŽVVG teritorijos gyventojų interesus. ŽVVG valdymo organai:

- visuotinis narių susirinkimas – aukščiausias valdymo organas;
- valdyba – kolegialus valdymo organas, kurio nariai renkami visuotiniame narių susirinkime pagal skaidrią ir demokratinę procedūrą;
- ŽVVG pirmininkas – vienasmenis valdymo organas.

Valdymo organų pavaldumas pateikiamas 1 paveiksle.

ŽVVG valdymo struktūros schema

1 pav. ŽVVG valdymo struktūros schema

Šaltinis: ŽVVG duomenys.

ŽVVG visuotinį narių susirinkimą sudaro 15 narių, kurie pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. ŽVVG narių sąrašas

Eil. Nr.	Narys	Savivaldybė
Pilietinės visuomenės sektorius, 40 proc.		
1.	Kazlų Rūdos regiono žuvininkystės asociacija	Kazlų Rūdos sav.
2.	Kazlų Rūdos savivaldybės neįgaliųjų draugija	Kazlų Rūdos sav.
3.	Ažuolinių kaimo bendruomenė	Alytaus rajono sav.
4.	VŠĮ „Paslaugų mozaika“	Lazdijų rajono sav.
5.	Išlaužo seniūnijos kaimų bendruomenė	Prienų rajono sav.
6.	Bebruliškės kaimo bendruomenė	Kazlų Rūdos sav.
Žvejybos ir (arba) akvakultūros verslo sektorius 33,33 proc.		
7.	AB „Išlaužo žuvis“	Prienų rajono sav.
8.	UAB „Metelių žuvis“	Lazdijų rajono sav.
9.	Irma Arbačiauskienė	Alytaus rajono sav.
10.	UAB „Karpis“	Kazlų Rūdos sav.
11.	UAB „Virtual Business corporation“	Alytaus rajono sav.
Vietos valdžios sektorius 26,67 proc.		
12.	Kazlų Rūdos savivaldybės administracija	Kazlų Rūdos sav.
13.	Alytaus rajono savivaldybės administracija	Alytaus rajono sav.
14.	Prienų rajono savivaldybės administracija	Prienų rajono sav.
15.	Lazdijų rajono savivaldybės administracija	Lazdijų rajono sav.

Šaltinis: ŽVVG duomenys

ŽVVG kolegialus valdymo organas – valdyba – susideda iš 16 asmenų, atstovaujančių skirtingus sektorius. Pilietinės visuomenės sektorių atstovauja 7 asmenys (43,75 proc.), verslo – 5 asmenys (31,25 proc.) ir vietos valdžios – 4 asmenys (25,00 proc.). Valdybos narių sąrašas pateikiamas 2 lentelėje.

Valdyboje išlaikyta lyčių proporcija. Moterys sudaro 56,25 proc., vyrai – 43,75 proc. valdybos narių. Jaunimo atstovai valdyboje sudaro 18,75 proc.

2 lentelė. Valdybos narių sąrašas

Eil. Nr.	Vardas ir pavardė	Amžius	Atstovaujanti institucija
1.1.	Pilietinės visuomenės sektorius, 43,75 proc.		
1.1.1.	Rūta Martišienė	44	Kazlų Rūdos regiono žuvininkystės asociacija
1.1.2.	Ramutė Sarapinavičienė	64	Kazlų Rūdos savivaldybės neįgaliųjų draugija
1.1.3.	Danguolė Jarmalavičienė	54	Ažuolinių kaimo bendruomenė
1.1.4.	Edvardas Bartnykas	46	VŠĮ „Paslaugų mozaika“
1.1.5.	Juozas Skrinska	64	Bebruliškės kaimo bendruomenė
1.1.6.	Ingrida Šalčiūtė	45	Išlaužo seniūnijos kaimų bendruomenė
1.1.7.	Marius Svirskis	29	Išlaužo seniūnijos kaimų bendruomenė
1.2.	Žvejybos ir (arba) akvakultūros verslo sektorius, 31,25 proc.		
1.2.1.	Darius Svirskis	55	AB „Išlaužo žuvis“
1.2.2.	Juozas Antanavičius	36	AB „Išlaužo žuvis“
1.2.3.	Neringa Radžiukynienė	47	UAB „Metelių žuvis“
1.2.4.	Kęstutis Arbačiauskas	44	Ūkininkas
1.2.5.	Gustautas Januškevičius	29	UAB „Karpis“
1.3.	Vietos valdžios sektorius, 25,00 proc.		
1.3.1.	Aušra Tamošiūnienė	54	Prienų rajono savivaldybė
1.3.2.	Irma Stenionienė	41	Alytaus rajono savivaldybė
1.3.3.	Rasa Avietynienė	60	Kazlų Rūdos savivaldybė
1.3.4.	Laura Urbanskaitė	44	Lazdijų rajono savivaldybė

Šaltinis: ŽVVG duomenys.

Valdyba turi teisę atstovaujamoje ŽVVG teritorijoje priimti sprendimus dėl projektų (įskaitant VPS) įgyvendinimo. ŽVVG viso VPS įgyvendinimo laikotarpio metu užtikrins, kad ŽVVG valdybos nariai bus renkami visuotiniame narių susirinkime pagal skaidrią ir demokratinę procedūrą ir kurie bus: įvairaus amžiaus (bent 2 asmenys iki 40 m. jų išrinkimo dieną į kolegialų ŽVVG valdymo organą) ir abiejų lyčių (santykiu 40:60, t. y. mažiausiai 40 proc. nesvarbu, kurios lyties atstovų); kad keisis VPS įgyvendinimo metu, t. y. ne rečiau kaip kas 3 metus pasikeis mažiausiai 1/3 narių, tačiau ne mažiau kaip po 1 atstovą iš kiekvieno sektoriaus: pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios; derins viešuosius ir privačius interesus.

Rengiant VPS ŽVVG administraciją sudaro 3 darbuotojai:

- projektų vadovas;

	<ul style="list-style-type: none"> - viešųjų ryšių specialistas; - buhalteris. <p>Planuojama, kad įgyvendinant VPS ŽVVG administraciją sudarys 4 darbuotojai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekto vadovas; - projekto finansininkas - projekto administratorius; - projekto viešųjų ryšių specialistas.
1.2.	<p>ŽVVG vertybės</p> <p>ŽVVG vykdydama veiklą vadovausis šiomis vertybėmis, atlikdama savo misiją bei siekdama įgyvendinti viziją:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Partneryste; - Atsakomybe; - Kompetencija; - Atvirumu; - Lygiavertiškumu; - Tolerancija.
1.3.	<p>ŽVVG teritorijos vizija iki 2027 m.</p> <p>ŽVVG teritorijos vizija iki 2027 m.– tai turtingas gamtos ištekliais konkurencingas žuvininkystės regionas, kuriantis pridėtinę vertę su išplėtotais verslais, veikia bendruomene, skatinančia vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p>
1.4.	<p>ŽVVG misija</p> <p>ŽVVG misija – partnerystėje su pilietine visuomene, verslu ir vietos valdžia stiprinti vietos bendruomenės iniciatyvas, užtikrinti darnią ŽVVG teritorijos ekonominę ir socialinę plėtrą, skatinant žuvininkystės sektoriaus verslo plėtrą, stiprinant socialinę integraciją.</p>

2. ŽVVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė

2.1. Pagrindiniai ŽVVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas, identitetas ir gamtos išteklių analizė

Geografinė padėtis, plotas. Pietvakarių Lietuvos regiono žuvininkystės vietos veiklos grupė (toliau - ŽVVG) apjungia Alytaus, Kazlų Rūdos, Lazdijų ir Prienų rajono savivaldybes. Tai Pietvakarių ir Rytų Lietuvos žaliasis kraštas, turtingas miškais, vandens telkiniais ir išskirtine flora ir fauna.

Alytaus rajono savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas Lietuvos pietuose, abipus Nemuno. Administracinis centras – Alytus. Rajono miškingumas – 23,5 proc. (daugiausiai pušynai), didžiausi miškai Punios šilas ir Noškūnų miškas. Durpynai sudaro 9 proc. teritorijos. Rajone yra Žuvinto biosferos rezervatas. Per rajoną iš pietų į šiaurę teka Nemunas, jo intakai Bambena, Peršėkė, Varėnė. Rajone telkšo 71 ežeras. Didžiausi iš jų Alovės – 79,7 ha ploto, Atesys – 111 ha, Didžiulis – 899,5 ha, Gudelių – 118,4 ha, Gilutis – 235 ha, Simno – 243,8, Obelijos – 575 ha ploto ir kt mažesnio ploto ežerai (R1).

Lazdijų rajono savivaldybė – administracinis teritorinis vienetas Lietuvos pietvakariuose, netoli sienos su Lenkija ir Baltarusija. Administracinis centras – Lazdijai. Rytiniu rajono pakraščiu teka Nemunas, per rajoną – jo intakai Baltoji Ančia, Seira. Telkšo 152 ežerai (didžiausi – Dusia, Metelys, Seirijis, Galstas), 5 tvenkiniai (didžiausi – Veisiejų, Baltosios Ančios). Didžiausias miškas – Kapčiamiesčio giria. Didelę dalį Lazdijų rajono užima saugomos vietos: Veisiejų ir Metelių regioniniai parkai, Kalniškės kraštovaizdžio, Krakinio telmologinis, Kučiuliškių zoologinis, Kuzapiškės telmologinis draustiniai, Veisiejų, Vainežerio parkai. Lazdijų rajono savivaldybės teritorija – 1 306,08 km². Lazdijų rajono savivaldybėje miesto statusą turi du miestai: Lazdijai ir Veisiejai. Rajone yra 6 miesteliai ir 350 kaimų. Lazdijų rajono savivaldybėje yra 11 seniūnijų (R2).

Kazlų Rūdos savivaldybė – viena jauniausių savivaldybių Lietuvoje, įkurta 1999 m. iš Marijampolės ir Šakių rajonų savivaldybių teritorijų. Kazlų Rūdos savivaldybė priklauso Marijampolės apskrčiai. Kazlų Rūdos savivaldybės plotas užima tik 12,91 proc. ŽVVG teritorijos. Savivaldybė vakaruose ribojasi su Šakių, Vilkaviškio rajonų savivaldybėmis, pietuose su Marijampolės savivaldybe, rytuose – su Kauno ir Prienų rajonų savivaldybėmis. Pagal Lietuvos fizinį-geografinį išsidėstymą Kazlų Rūdos savivaldybės didžiąją teritorijos dalį užima Šešupės žemuma, pietryčių pakraštį – Veiverių kalvagūbris (R3).

Kazlų Rūdos savivaldybės geografinė padėtis yra patogi, nes savivaldybė išsidėsčiusi pietryčių Lietuvoje ir yra netoli Kauno miesto, per savivaldybės teritoriją eina magistralinis kelias A5 Kaunas – Marijampolė – Suvalkai, tarptautinis greitkelis Via Baltica (Europos kelias E67), geležinkelis Sankt Peterburgas (Rusija) – Varšuva (Lenkija), planuojamas Rail Baltica geležinkelio ruožas. Gerai išvystytos susisiekimo sistemos dėka valstybiniais keliais, greitkeliais ar geležinkeliais galima pasiekti Lenkiją ir Kaliningrado sritį, taip pat patogus susisiekimas su Lietuvos miestais. Artimiausias iš didžiųjų Lietuvos miestų – Kaunas (42 km), tolimiausias – Klaipėda (224 km), iki šalies sostinės – 142 km. Savivaldybėje sėkmingai ūkinę veiklą vykdo akvakultūros įmonė UAB „Karpis“ (R4).

Prienų rajono savivaldybė yra Lietuvos Respublikos pietuose, Kauno apskrities pietinėje dalyje. Savivaldybės teritorija šiaurėje ribojasi su Kauno rajono ir Kaišiadorių rajonų savivaldybėmis, rytuose – su Trakų rajono, Birštono savivaldybėmis, pietuose – su Alytaus rajono savivaldybe, vakaruose – su Kazlų Rūdos ir Marijampolės savivaldybėmis. Vertinant pagal geografinę padėtį, rajonas yra išsidėstęs strategiškai svarbioje ir geografiškai patogioje Lietuvos vietoje – šalia didžiausių Lietuvos miestų – Kauno, Alytaus ir Marijampolės. Prienų rajono savivaldybės teritorijos

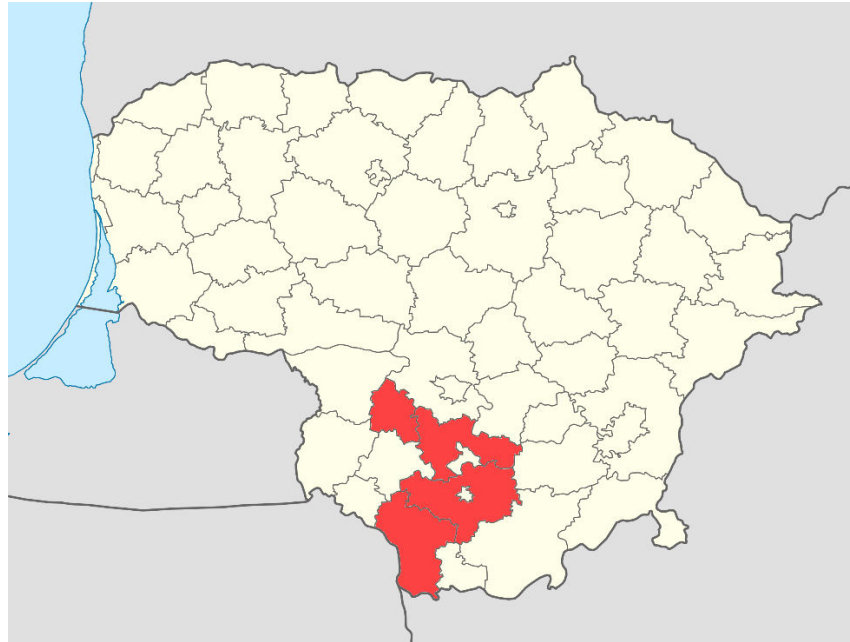
plotas – 1 032 km², t.y. 1,58 proc. šalies teritorijos. Kraštovaizdį puošia didžiausia Lietuvos upė Nemunas su intakais Jiesia, Peršėke, Verkne. Įkurtas Nemuno kilpų regioninis parkas. Didesni ežerai: Alšia, Bebrukas, Gelužis, Pazelvės. Krašto aviaciją reprezentuoja Pociūnų aviaturizmo centras. Čia teikiamos mažųjų lėktuvų remonto (UAB „Termikas“) paslaugos, sklandytuvų remonto ir gamybos (AB „Sportinė aviacija“) paslaugos, oro takai. Rajono savivaldybėje Išlaužo seniūnijoje sėkmingai ūkinę veiklą vykdo AB „Išlaužo žuvis“ (R5).

2023 m. sausio 1 d. ŽVVG teritorija užima 4296,55 km², 4 savivaldybių teritorijos plotą pietvakarių Lietuvoje (3 lentelė). 32,66 proc. teritorijos tenka Alytaus r. sav., 30,39 proc. – Lazdijų r. sav., Prienų r. sav. – 24,03 proc. Mažiausią plotą užima Kazlų Rūdos savivaldybė. Teritorijos struktūroje žemės ūkio naudmenoms tenka 49,7 proc. teritorijos ploto. Tai 2,34 proc. mažiau nei šalyje. ŽVVG teritorijoje didesnis santykinis vandens plotas. Šalyje vandenys užima 4,12 proc. teritorijos ploto, ŽVVG teritorijoje – 5,37 proc. arba 30,34 proc. daugiau nei šalyje. Teritorijos struktūra sudaro prielaidas sėkmingam žuvininkystės šakos vystymui (R6).

3 lentelė. Žemės fondo sudėtis sausio 1 d., ha

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	2020-01-01				2023-01-01			
		Bendras plotas, ha	Žemės ūkio naudmenos, ha	Miškai (miško žemė), ha	Vandenys, ha	Bendras plotas, ha	Žemės ūkio naudmenos, ha	Miškai (miško žemė), ha	Vandenys, ha
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>6528648,30</i>	<i>3399067,66</i>	<i>2156033,39</i>	<i>266532,84</i>	<i>6528648,30</i>	<i>3382583,87</i>	<i>2149599,91</i>	<i>268679,00</i>
2.	<i>Struktūra, proc.</i>	<i>100,00</i>	<i>52,06</i>	<i>33,02</i>	<i>4,08</i>	<i>100,00</i>	<i>51,81</i>	<i>32,93</i>	<i>4,12</i>
3.	Alytaus r. sav.	140339,32	78312,99	34759,75	7833,66	140340,04	77354,48	34689,40	7910,44
4.	Kazlų Rūdos sav.	55452,84	16538,49	32279,45	1260,59	55452,16	16421,71	32262,95	1270,35
5.	Prienų r. sav.	103253,69	59829,54	28590,83	3162,71	103253,23	59496,01	28608,16	3231,53
6.	Lazdijų r. sav.	130609,38	58964,69	45817,90	10644,73	130608,60	57762,16	45743,13	10673,11
7.	<i>ŽVVG teritorija</i>	<i>429655,23</i>	<i>213645,71</i>	<i>141447,93</i>	<i>22901,69</i>	<i>429654,03</i>	<i>211034,36</i>	<i>141303,64</i>	<i>23085,43</i>
8.	<i>Struktūra, proc.</i>	<i>100,00</i>	<i>49,72</i>	<i>32,92</i>	<i>5,33</i>	<i>100,00</i>	<i>49,12</i>	<i>32,89</i>	<i>5,37</i>

Šaltinis: <https://nzt.lt/go.php/lit/Lietuvos-respublikos-zemes-fondas/2>

2 pav. ŽVVG teritorija

Šaltinis: ŽVVG duomenys.

ŽVVG teritorijos administracinis suskirstymas. Į Pietvakarių Lietuvos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupės teritorijos administracinę struktūrą patenka Alytaus r. sav., Kazlų Rūdos sav., Prienų r. sav. teritorijos, Lazdijų r. sav.

Alytaus r. sav. yra 2 miestai: Daugai ir Simnas, 3 miesteliai: Butrimonys, Krokialaukis, Nemunaitis. Alytaus rajono savivaldybės administracinę struktūrą sudaro 11 seniūnijų: Alytaus, Alovės, Butrimonių, Daugų, Krokialaukio, Miroslavo, Nemunaičio, Pivašiūnų, Punios, Raitininkų ir Simno seniūnijos.

Kazlų Rūdos sav. teritorijos administracinis centras – Kazlų Rūda. Kazlų Rūdos savivaldybė susideda iš 4 seniūnijų: Kazlų Rūdos, Antanavo, Jankų ir Plutiškių.

Prienų rajono savivaldybėje yra 2 miestai: savivaldybės centras – Prienai ir Jieznas bei 3 miesteliai: Balbieriškis, Pakuonis, Veiveriai. Savivaldybės teritorija suskirstyta į 10 seniūnijų: Prienų miesto, Jiezno, Stakliškių, Balbieriškio, Veiverių, Išlaužo, Naujosios Ūtos, Šilavoto, Pakuonio, Ašmintos kaimiškosios seniūnijos.

Lazdijų rajono savivaldybės administracinis centras – Lazdijų miestas. Lazdijų rajono savivaldybėje yra 11 seniūnijų: Būdviečio, Kapčiamiesčio, Krosnos, Kučiūnų, Lazdijų miesto, Lazdijų, Noragėlių, Seirijų, Šeštokų, Šventežerio, Veisiejų.

ŽVVG sudėtis sudaro vientisą teritoriją Lietuvos pietvakarių regione, išlaikydama teritorines ribas ir žuvininkystės veiklos kryptį. ŽVVG teritorija yra aiškiai apibrėžta, vientisa ekonominiu, socialiniu ir geografiniu požiūriu, nepriklauso kitos ŽVVG teritorijai. ŽVVG teritorijos plotas 2023 m. pradžioje sudarė 4296,55 km² (R7).

Kraštovaizdis, įskaitant vandens telkinius ir miškus, jų tinkamumas verslinei žvejybai, akvakultūrai ir rekreacijai.

Alytaus rajono savivaldybė. Išskirtinį teritorijos kapitalą sukuria miškai, daugiau nei 64 ežerai, upės ir upeliai, gamtos ir kultūros paveldas, turtingas kraštovaizdis. Nemuno kilpos, piliakalniai, regioniniai parkai, saugomos teritorijos – Žuvinto biosferos rezervatas, Dzūkijos nacionalinio parko, Metelių ir Nemuno kilpų regioninių parkų dalys, rūpestingai saugomas ir puoselėjamas nematerialus bei materialus gamtos ir kultūros paveldas ir objektai traukia turistus, piligrimus, keliauninkus. Alytaus r. sav. išskirtinis Žuvinto ežeras. Žuvintas – didelis ežeras pietų Lietuvoje, Alytaus rajone, 8 km. į šiaurę nuo Simno. Ilgis šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi 5,67 km, plotis iki 3,06 km. Altitudė 86,8 m. Žuvintas labai sekus, užžėlęs, sunku rasti ribą tarp ežero ir pelkės. Pietrytinėje ežero dalyje yra sala, kurios plotas – 0,13 km². Be to, ežere daug nepastovių, plūduriuojančių augalijos sąžalynų, vadinamų kinimis. Dugnas lėkštas, prižėlęs augalų. Mažiau apaugusi tik pietrytinė ežero dalis, kurioje ir giliausia ežero vieta – 2,5 m. Duburys yra tarp 3 įvairios krypties galinių morenų ruožų. Dugnas molingas, vietomis slūgso karbonatingas sapropelis. Jo sluoksnio storis ~2,3 m (didžiausias 3,7 m). Vakaruose driekiasi Palių Balos miškas. Į Žuvintą savo vandenį plukdo Dusios, Gilučio, Simno ežerai. Iš jų suteka Bambenos, Kiaulėčios ir dar 3 upeliai, išteka Dovinė, priklausanti Šešupės baseinui (R8).

Lazdijų rajono savivaldybėje daug vandens telkinių bei upių, kurie tinkami vandens turizmui – žygiams baidarėmis, plaukiojimui laivais, buriavimui. Rajonas garsėja ežerų gausa, jų priskaičiuojama per pusantro šimto, jie užima 8 proc. teritorijos. Didžiausi ežerai – Dusia (2346 ha), dar vadinamas Dzūkijos jūra (trečias pagal dydį ežeras Lietuvoje), Metelys (1298 ha), Seirijis (511 ha). Rajono pakraščiu teka didžiausia Lietuvos upė – Nemunas, pietiniu pakraščiu – Baltoji Ančia ir Seira. Lazdijų rajono savivaldybėje gausu miškų, jie užima 42976,15 ha, beveik trečdalį visos teritorijos (32,8 proc.). Didžiausias ir gražiausias rajono miškas – Kapčiamiesčio giria. Į valstybės saugomų teritorijų sąrašą įtrauktas Pertako miškas ir Dainavos giria. Lazdijų rajono savivaldybėje veikia Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcijos Metelių regioninis parkas ir Veisiejų regioninis parkas. Lazdijų krašte yra registruotos 51 kaimo turizmo sodyba, 14 stovyklaviečių, 2 kempingai, 2 nakvynės namai. Tai sudaro sąlygas palankiai kaimo turizmo ir poilsio plėtrai rajone. Nepakartojamas kraštovaizdis, ekologiniu požiūriu švarūs gamtos turtai sudaro visas galimybes turizmui plėtoti. Parengti maršrutai, kuriais galima keliauti vandeniu (daugiausia baidarėmis), dviračiais, žirgais, automobiliais ar pėsčiomis ir pažinti Dzūkijos apylinkes, saugomas teritorijas. Ežerų ir upių gausa traukia vietas ir turistuojančius žvejus. Mėgėjiška žūklė praturtina turistinius maršrutus ir daro didelę įtaką vykdant aplinkosauginį švietimą (R9).

Kazlų Rūdos savivaldybė – viena miškingiausių Lietuvoje, o miškingą teritoriją dar papildo ir upės bei tvenkiniai. UAB „Karpis“ teikia komercinės žvejybos paslaugas Pilvės – Vabalkšnės tvenkiniuose. VĮ „Valstybinės miškų urėdijos“ Kazlų Rūdos regioninis padalinys didelį dėmesį skiria miškų rekreaciniam sutvarkymui bei naudojimui. Atnaujinamos jau apnykusios bei įrengiamos naujos poilsiavietės, atokvėpio vietos, stovyklavietės. Urėdijoje yra 50 atokvėpio vietų, 39 poilsiavietės, 1 stovyklavietė, 1 rekreacinis ir 1 pažintinis takai bei 1 regykla. 2013 m. miškų urėdijoje Kazlų Rūdos girininkijoje įrengtas rekreacinis objektas „Pažintinis miško takas“ – tai rekreacinė infrastruktūra, skirta pažintiniam poilsiui, pristatanti miškų urėdiją, atspindinti būdingas miško floros ir faunos vertybes, unikalią krašto istoriją. Miško take yra įrengti maršrutai miško lankymui ir pažinimui su informacine sistema – stendai, informacinės rodyklės, ženklai, apžvalgos aikštelės, pavėsinės, lauko baldai, skulptūros ir kiti pažintinę funkciją turintys rekreacinės įrangos elementai. Tai suteikia galimybę plėtoti pažintiniam turizmui, vykdyti edukacinę - pažintinę veiklą miške ir įspūdingoje savivaldybės teritorijoje (R10).

Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos veiklos teritorijoje yra išskirti 2 valstybiniai draustiniai:

1. Kazlų Rūdos valstybinis kraštovaizdžio draustinis (857 ha), įsteigtas 1988 metais siekiant išsaugoti aliuvinių lygumų, suraižytų upelių slėniais, kraštovaizdį. Didžioji dalis draustinio patenka į Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą, skirtą pateikti Europos Komisijai, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 metais.

2. Novaraisčio valstybinis ornitologinis draustinis (827 ha), įsteigtas tuo pačiu pagrindu kaip ir aukščiau paminėtas draustinis, siekiant išsaugoti paukščių perėjimo ir poilsio migracijų metu vietą Pietvakarių Lietuvoje. Draustinis įsteigtas šiaurinėje Sūduvoje, netoli Lekėčių miestelio, Šakių, Kauno rajonų ir Kazlų Rūdos savivaldybių sandūroje. Tai tipiškas išekspluatuotas durpynas su atsikuriančiomis augalų bendrijomis. Bendras draustinio plotas urėdijos teritorijoje tik 28,7 ha (vien miško žemė). Buvusio apleisto durpyno vietoje susiformavo didelė buveinių įvairovė pasižymintis gamtinis kompleksas, kuriame prieglobstį rado nemažai nykstančių gyvūnų rūšių. Tačiau, be jokios abejonės, didžiausia draustinio vertybė – čia aptinkamos retos paukščių rūšys, išgarsinusios Novaraisčių ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europoje. Novaraisčių patrauklus vandens paukščiams, taip pat ir tokioms retoms rūšims kaip juodakakliai kragai, gulbės giesmininkės, ypač migruojančioms žąsims bei gervėms. Be minėtų Raudonosios knygos paukščių draustinyje aptiktos net 33 paukščių rūšys, įtrauktos į Europos Sąjungos saugomų gyvūnų sąrašus. Šių rūšių apsauga tampa vienu iš prioritetinių šalies uždavinių.

Yra įsteigti 4 vietinės reikšmės gamtiniai draustiniai:

1. Kazlų Rūdos botaninis zoologinis draustinis įsteigtas išsaugoti etalonines Pietvakarių Lietuvos regiono pušynų ir juodalksnynų bendrijas. Bendras miškų plotas siekia daugiau nei 361 ha.

2. Raudonplynio kraštovaizdžio draustinis (658 ha) įsteigtas išsaugoti tipišką Kazlų Rūdos teritorijos kraštovaizdžio kompleksą – žemyninius kopagūbrius, ypač ryškų žemyninių kopų fragmentą. Pietine draustinio dalimi prateka Judrė.

3. Višakio slėnio botaninis draustinis (122,2 ha) įsteigtas išsaugoti etaloninę, šiam slėniui būdingą vandens, pelkių, pievų ir šlapių miškų augaliją bei 3 Lietuvos raudonosios knygos augalų rūšių (vienalapio gedučio, baltymės ir dėmėtosios gegūnės) augavietes.

4. Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos pušies genetinis draustinis (79,5 ha) – miškų mokslinio tyrimo ir mokymo bei selekcinės sėklininkystės objektas, skirtas išsaugoti vertingą genofondą. Medynų vidutinis amžius siekia 102 metus, vidutinis bonitetas – 1,9, skalsumas – 0,67, tūris 1 ha – 304 m³.

Prienų rajonas įdomus savo istorija, kultūriniais, istoriniais ir gamtos paminklais, kraštovaizdžiu. Prienų rajono dalis, kurioje išsidėstęs Nemuno kilpų regioninis parkas, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane priskiriamas prie didelio rekreacinio potencialo teritorijų. Prienų ir Jiezno miestai išsiskiria patekdami į trečio lygmens, „a“ kategorijos, pakankamo rekreacinio potencialo centrą. Be to, Prienų rajonas įsikūręs strategiškai patogioje turizmui vietoje – šalia Kauno ir Birštono miestų. Per teritoriją teka kraštovaizdį pagyvinanti Nemuno upė. Rajone įsikūręs vienas didžiausių ir gražiausių Lietuvoje – Nemuno kilpų regioninis parkas. Prioritetinė rekreacijos plėtra rajone skatinama poilsiu gamtoje ir pažintiniu turizmu. Rajone yra 21 draustinis (geomorfologiniai – 2 vnt.; hidrografiniai – 3 vnt., pedologinis – 1 vnt., botaniniai – 3 vnt., zoologinis-entomologinis – 1 vnt., botaninis-zoologinis – 1 vnt., genetinis – 1 vnt., telmologiniai – 2 vnt., archeologinis – 1 vnt., kraštovaizdžio – 6 vnt.), 2 regioniniai valstybiniai parkai (Aukštadvario ir Nemuno kilpų), 1 Balbieriškio miško biosferos poligonas.

Prienų rajono savivaldybėje tyvuliuoja dideli tvenkinių masyvai, kuriuose sėkmingai akvakultūros verslą plėtoja AB „Išlaužo žuvis“. Visa tai sudaro palankias sąlygas akvakultūros ūkinės ir socialinės veiklos plėtrai ir mėgėjiškai žūklei (R11).

Biologinė įvairovė (kiek tai aktualu VPS įgyvendinimui) ir saugomos teritorijos.

Alytaus rajono savivaldybėje Žuvinto ežeras išsiskiria biologine įvairove. Žiemą ežeras kartais iššala iki dugno. Beveik visas ežeras apaugęs vandens augalija (švendrais, nendrėmis, lūgnėmis, plūdėmis, vandens lelijomis ir kt.). Čia rastos net 138 augalų rūšys, dalis jų – itin retos. Augalijos raizginiai sudaro nepastovias, plūduriuojančias salas. Ežeras gausus ir gyvūnijos įvairove: yra 77 zooplanktono, virš 1000 bestuburių, 18 žuvų rūšių (būdingesnės žuvys – lydeka, karšis, raudė, kuoja, plakis, ešerys, karosas). Ežere ir jo pakrantėse peri daug paukščių rūšių, čia lankosi daug retų, migruojančių paukščių. Pietrytinėje pakrantėje įsikūrę Alekionių, Grinkiškių ir Žuvintų kaimai, yra įrengtas ežero gamtinis takas su paukščių stebėjimo bokšteliu. Svarbiausi gamtiniai rekreaciniai veiksniai rajono savivaldybėje yra švarūs ežerai, miškai ir oras bei ypač vaizdingas sąlyginai natūralus kraštovaizdis. Miškuose ir saugomose teritorijose gausi biologinė įvairovė, galima išvysti retų augalų ir gyvūnų įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą. Miškuose gausu gamtos gėrybių – grybų ir uogų. Teritorijoje gyvena daugiau nei 30 rūšių įvairių vabzdžių, viena žuvų rūšis, penkios varliagyvių rūšys, daugiau kaip 40 paukščių rūšių, 6 kitų gyvūnų rūšys, daugiau kaip 50 augalų rūšių ir apie 40 grybų rūšių, kurie įtraukti į Lietuvos Raudonąją knygą (R12).

Prienų rajono savivaldybėje pagal biologinę įvairovę Nemuno kilpų regioninis parkas yra viena turtingiausių saugomų teritorijų Lietuvoje. Tą nulemia išlikę nemaži sengirių plotai, miškuose likę neištiesinti upeliai, natūralūs Nemuno slėnio šlaitai su gausiomis griovomis, natūraliai besiformuojančios Nemuno salos. Iš pačių vertingiausių gyvajai gamtai objektų galima išskirti Nemuno salas, Drubengio upelio slėnį, Revuonos upelio aukštupio pelkę, Vizdijos upelio slėnį, Ošvenčios upės vidurupį. Punios šilas yra vienas vertingiausių objektų ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje.

Nemuno kilpų regioniniame parke yra rastos 3 150 gamtos vertybių, iš kurių 189 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą, 973 augalų rūšys, iš jų 67 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą, 491 grybų rūšis (27 – Lietuvos raudonojoje knygoje), 645 bestuburių rūšys (14 – Lietuvos raudonojoje knygoje), 16 varliagyvių ir roplių rūšių (4 – Lietuvos raudonojoje knygoje), 203 paukščių rūšys (53 – Lietuvos raudonojoje knygoje), 55 žinduolių rūšys (15 – Lietuvos raudonojoje knygoje). Turtingi biologine įvairove ir kiti minėti Prienų r. sav. esantys draustiniai (R13).

Alytaus rajone daug natūralių, pusiau natūralių teritorijų, kuriose auga ar gyvuoja augalų, grybų bei gyvūnų rūšys, išnykusios Vakarų Europos šalyse. Alytaus rajone yra pirmasis Lietuvoje įsteigtas Žuvinto biosferos rezervatas, labiausiai žinomas dėl didelio skaičiaus vandens paukščių, kurie

čia apsistoja migracijos metu ir peri. Čia taip pat saugoma daug augalų ir vabzdžių rūšių. Rezervatai yra griežtai saugomos teritorijos, kuriose draudžiama bet kokia ūkinė veikla, todėl Žuvinto rezervato pasiūlymai lankytojams apsiriboja edukacine, pažintine veikla.

Vandens kokybė. Geriamojo vandens kokybė vertinama mikrobiologiniu, biologiniu, cheminiu ir toksikologiniu aspektais. Mikrobiologinei vandens būklei skiriama daug dėmesio, nes per vandenį gali plisti labai pavojingos ligos, o svarbiausias geriamojo vandens šaltinis daugelyje šalių yra paviršinis vanduo, kuriame ligų sukėlėjai gali išlikti gyvybingi labai ilgai. Šia prasme požeminis vanduo yra daug saugesnis už paviršinį. Lietuvoje reikalavimai vandens kokybei ir programinei priežiūrai nurodyti Higienos normoje 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“. Pagrindinis geriamojo vandens kokybę reglamentuojančių dokumentų tikslas – visuomenės sveikatos sauga.

Lietuva – viena iš nedaugelio Europos, o ir pasaulio šalių, kurių gyventojai geria tik požeminį vandenį. Taip yra pirmiausia todėl, kad mūsų šalyje gausu požeminio vandens išteklių – ne be reikalo vandentvarkos specialistai Lietuvą vadina vandens Kuveitu. Palyginus Lietuvos geriamojo vandens kokybę su kitų Europos miestų geriamojo vandens kokybe mūsų vanduo pavydėtinai geras, bet ir Lietuvoje yra geriamojo vandens problemų. Daugelyje Lietuvos vandenviečių yra padidinti geležies, o kartu ir mangano kiekiai.

Alytaus rajono savivaldybėje yra pakankamai kokybiškas rekreacinių zonų vanduo, tačiau vandens kokybė gali prastėti tiek dėl gamtinių, tiek dėl antropogeninių veiksnių. Alytaus r. sav. viešai tiekiamo geriamojo vandens kontrolę vykdo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Alytaus departamentas, daugiau kaip 30 vandentiekių eksploatuoja įmonė „Simno komunalininkas“, vykdamas vandens patikras vartotojams viešai tiekiamo geriamojo vandens mikrobiologiniai ir toksiniai rodikliai atitinka Lietuvos higienos normos reikalavimus, tačiau Krokialaukio ir kitose sen. geriamas vanduo yra saugus, bet nekokybiškas. Sodybų šulinių vandenyje pasitaiko viršytas nitratų kiekis, todėl namų ūkiai turi sekti vandens kokybę savo šuliniuose.

Lazdijų rajone geriamasis vanduo yra centralizuotai tiekiamas iš požeminių vandens šaltinių, todėl šiame sektoriuje nėra esminių problemų, susijusių su vandens kokybe. Centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo paslaugomis naudojasi santykinai nedidelė savivaldybės gyventojų dalis. Gyvenviečių ir kaimų gyventojų prisijungimą prie vandentiekio tinklų galima vertinti kaip mažą. Centralizuotas vandens tiekimas savivaldybėje užtikrintas tik 37,5 proc. gyventojų, nuotekų tvarkymo paslaugomis naudojasi 20,1 proc. gyventojų. Bloga nemažos dalies vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo tinklų, įrenginių kokybė.

Kazlų Rūdos savivaldybėje UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“ tiekia geriamąjį vandenį 7 vandenvietėse: Bagotosios, Antanavo, Plutiškių, Bebruliškių, Būdos, Ažuolų Būdos ir Kajackiškių gyvenvietėse. Pagal geriamojo vandens programinės priežiūros planą vandenvietėse (vandens vartojimo vietose – iš vartotojų čiaupo) atliekamos toksinės, indikatorinės, radiologinės ir mikrobinės analizės. Tiekiamo geriamojo vandens kokybė iš esmės atitinka Lietuvos Higienos Normos 24:2017 reikalavimus, išskyrus keliose vandenvietėse viršijamų indikatorinių rodiklių (mangano, chloridų, natrio, savitojo elektros laidžio, amonio) normas. Visose vandenvietėse tirtų vandens toksinių rodiklių, tokių kaip pesticidų, daugiaciklių bei halogenintų angliavandenilių, haloformų, cianidų, radiologinių parametrų geriamajame vandenyje praktiškai nerandama, o tirtų sunkiųjų metalų (arseno, vario, kadmio, chromo, švino) koncentracijos yra gerokai mažesnės už nustatytas normas. Žarninių lazdelių, koliforminių bakterijų, žarninių enterokokų vandenvietėse neaptikta.

Kazlų Rūdos vandenvietės tiekiamame geriamajame vandenyje leidžiamas ribas viršija chloridų ir mangano koncentracijos. Chloridų koncentracija nuo pat vandenvietės eksploatacijos pradžios viršija leidžiamą ribą (250 mg/l). Šis indikatorinis rodiklis daro įtaką skoninėms vandens savybėms.

Ažuolų Būdos vandenvietėje eksploatuojamame požeminiame vandenyje viršijama chloridų, natrio koncentracijos ir vandens mineralizacija (pagal savitąjį elektros laidį). Ažuolų Būdos vandenvietė yra prastesnės kokybės požeminio vandens Suvalkijos baseine, kuriam būdingos padidėjusios chloridų ir natrio koncentracijos, todėl ir išgaunamame vandenyje jų koncentracijos viršija leistinas ribas. Padidintos šių rodiklių koncentracijos yra gamtinės kilmės ir sietinos su sūresnio vandens išgavimu.

Antanavo vandenvietėje tiekiamas vanduo neatitinka geriamojo vandens kokybės normos HN 24:2017 reikalavimų pagal šiuos rodiklius: manganą, chloridus, savitąjį elektros laidį, amonį, drumstumą, bendrąją geležį.

Bebruliškės vandenvietėje tiekiamas vanduo neatitinka geriamojo vandens kokybės normos HN24:2017 reikalavimų dėl padidėjusio drumstumo bei viršijamų leistinų chloridų ir mangano koncentracijos ribų.

Bagotosios, Plutiškių ir Kajackiškių kaimų vandenvietėse tiekiamame vandenyje rodiklių viršijimo nenustatyta.

Prienuų rajone. Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos duomenimis geriamojo vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą Prienuų rajono savivaldybėje vykdo vienintelis licencijuotas paslaugų teikėjas – UAB „Prienuų vandenys“, savarankiška akcinio kapitalo įmonė, kurios visos akcijos priklauso Prienuų rajono savivaldybei. Bendrovės pagrindinis tikslas yra užtikrinti patikimas ir kokybiškas vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas vartotojui mažiausiomis išlaidomis, darant mažiausią poveikį aplinkai. Bendrovė Prienuų rajone vartotojams centralizuotai tiekia vien tik požeminį vandenį, kurio ištekliai gerokai viršija poreikius. Vartotojai vandeniu aprūpinami iš 26 gręžinių, esančių 25-180 m. gylyje. Vanduo pakeliamas vandenvietėse sumontuotais siurbliais, kurių pagalba vandentiekiu žemės gelmėse išgautas vanduo pasiekia vartotojus. Gyvenvietėse vartotojams patiektas geriamasis vanduo visiškai atitinka geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimus. Bendrovė Prienuų rajone vartotojams centralizuotai tiekia vien tik požeminį vandenį, kurio ištekliai gerokai viršija poreikius.

Įvertinant vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartojimą, pažymėtina, kad didžiausią Prienuų rajono gyventojų dalį sudaro gyventojai, įsirengę individualius gręžinius – 49 proc. visų rajono gyventojų. Gyventojai, prisijungę prie vandentiekio tinklų, sudaro 33 proc., o gyventojai, naudojančys vandenį iš šulinio, sudaro 18 proc. visų gyventojų. Gyventojai, įsirengę nuotekų išsėmimo duobes sudaro 60 proc. rajono gyventojų (šie gyventojai yra sudarę sutartis dėl nuotekų išsėmimo ir išvežimo), 22 proc. gyventojų yra prisijungę prie nuotekų tvarkymo tinklų, 1 proc. gyventojų turi įsirengę individualius nuotekų valymo įrenginius. Tokį pasiskirstymą lemia aplinkybė, kad didelė dalis gyventojų gyvena gyvenvietėse, kuriose nėra vandentiekio ar nuotekų tvarkymo tinklų.

Energijos gamybai naudotini atsinaujinantys ištekliai (pvz., saulės, vėjo energija) ir jos gamyba. Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas yra vienas iš pagrindinių tvarios energetikos plėtros užduočių. Tvarioji energetika apima išteklius ir aplinką tausojančius aprūpinimo energija būdus, kai didinamas energijos vartojimo efektyvumas ir tradiciniai energijos būdai keičiami, vis labiau naudojant atsinaujinančius energijos išteklius. Kazlų Rūdos ir Lazdijų rajono savivaldybės yra atlikusios atsinaujinančių energetinių išteklių raidos studiją ir parengusios atsinaujinančių

išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planus. Ateities elektros energijos gamyba bus vis labiau decentralizuota ir joje dominuos atsinaujinantys energijos ištekliai. Numatoma, kad iki 2030 metų gaminantys vartotojai sudarys 30 proc. visų elektros energijos vartotojų, o 2050 m. – 50 procentų.

Lazdijų rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų plane iki 2030 m. numatoma AEI panaudoti energijos gamybai, pertvarkyti patalpų šildymo sistemas, įdiegti AEI elementus gamybos, transporto, visuomeninės paskirties objektų eksploatacijoje. 2017 m. Lazdijų rajono savivaldybė tapo pirmąja Lietuvoje visose gatvėse ir teritorijose naudojanti modernų energiją taupantį LED apšvietimą. Tai pirmasis šalyje visą rajoną apimantis gatvių apšvietimo modernizavimo projektas paremtas ESCO (angl. Energy Service Company) modeliu. Skaičiuojama, kad jis Lazdijų rajone savivaldybei kasmet sutaupo apie 60 proc. gatvių apšvietimui suvartojamos elektros energijos.

Alytaus rajono savivaldybėje energetikos ministerija praėjusiais metais įteikė rajono savivaldybei „Auksinės krivulės“ apdovanojimą už sistemingai ir aktyviai vykdomą plėtrą žaliosios energetikos srityje. Beveik visose savivaldybės įstaigose įdiegti arba šiuo metu diegiami atsinaujinantys energijos šaltiniai. Seni neefektyvūs, taršūs kieto kuro šilumos katilai pakeisti naujais, todėl sumažėja kenksmingų šiltnamio efekto sukeliančių dujų išmetimas. Saulės šviesos elektrinės įstaigoms leidžia sutaupyti elektros energijos išlaidas, didina elektros energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių vartojimą. Nauji šilumos siurbliai ir saulės šviesos elektrinės įdiegtos ir baigiamos diegti 29 rajono savivaldybės pastatuose: švietimo, sveikatos priežiūros, kultūros įstaigų, bendruomenių pastatuose.

Prienuj rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, diegiamos atsinaujinančios energetikos sistemos. Jos naudojamos įrengiant vietines saulės elektrines, kurių dėka pasigaminus pigesnės elektros energijos įrenginėjamas geoterminis šildymas, patalpų šildymo sistemos, oro kondicionavimo sistemos ir kt. Bet tai daugiau daroma privačiose valdose ir pažangesniuose visuomeninės paskirties ir gamybiniuose objektuose.

Šiuo metu energijos ir žaliavų kainos – iššūkis ir akvakultūrai. Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas yra vienas iš pagrindinių tvarios energetikos plėtros užduočių. Tvarioji energetika apima išteklius ir aplinką tausojančius aprūpinimo energija būdus, kai didinamas energijos vartojimo efektyvumas ir tradiciniai energijos būdai keičiami vis labiau naudojant atsinaujinančius energijos išteklius. Ypač tai pasidarė aktualu pakilus elektros kainoms, kuomet atitinkamai padidėjo ir išlaidos, ypač AB „Išlaužo žuvis“ žuvų produkcijos perdirbimo ceche. Vienas sprendimų – įsirengti saulės elektrines, turėti savo energijos tiekėją, pasitelkti geoterminius išteklius ir taip turėti pigesnio reikiamos temperatūros vandens. Įgyvendinamame projekte numatyta trijuose ūkio subjektuose įrengti saulės elektrines ir oras-vanduo patalpų šildymo ir karšto vandens ruošimo sistemas. Visi trys objektai patenka į žuvies produktų gamybos aptarnavimo sistemą. Perdirbimo ceche ir kitose patalpose šildymas ir karštas vanduo yra būtini, norint užtikrinti reikiamas sanitarines sąlygas gamybos ceche. Karšto vandens poreikis yra labai didelis. Įrengus saulės elektrines elektros ūkis pasirūpins savos gamybos elektra ir kilovatvalandės kaina, prognozuojama, kad sumažės tris kartus (lyginant su šiuo metu esama kaina). Tai leis sumažinti gaminamos produkcijos savikainą, pagerinti dirbančiųjų darbo sąlygas.

Kultūros ir (arba) žvejybos paveldas (jei yra).

Prienuj rajono savivaldybė pasižymi istoriniu paveldu ir kultūros vertybėmis. Kultūros paveldo objektų gausa, vaizdingas kraštovaizdis sudaro palankias sąlygas kultūrinio, pažintinio, gamtinio turizmo plėtrai. Rajone yra gausu archeologijos paminklų, tokių kaip piliakalniai, senkapiai, pilkapiai, mitologiniai akmenys ir kitos lankytinos vietos; taip pat yra mitologinių paveldo objektų – akmenų; čia taip pat gausu architektūrinių paveldo objektų, tokių kaip dvaro sodybų, koplytėlių, rūmų, ratinių, bažnyčių bei kiti pastatų. Prienuj rajone istorinio ir memorialinio paveldo objektai apima

kapines, žuvimo vietas, kalnelius ir paminklus. Prienų rajone yra 329 nekilnojamojo kultūros paveldo objektai, įrašyti į kultūros vertybių registrą; iš jų 51 buvo valstybės saugomas. Valstybinės reikšmės kultūros paveldo objektų savivaldybėje nagrinėjamu momentu nebuvo. Pagal reikšmingumo lygį nacionalinės reikšmės objektų buvo 92, regioninės reikšmės – 27, vietinės reikšmės – 44. Iš nacionalinės reikšmės objektų 35 buvo archeologiniai, 12 mitologinių, 23 memorialiniai, 26 architektūriniai, 7 sakraliniai, 30 istorinių, 2 inžineriniai.

Kazlų Rūdos savivaldybė. Kazlų Rūdos sav. kultūros paveldą sudaro architektūriniai kultūros paveldo objektai (bažnyčios, dvarai, kariniai objektai), istoriniai kultūros paveldo objektai (memorialinės vietos, paminklai, žymių žmonių gimtinės), muziejus, gamtinio turizmo objektai (parkai, piliakalniai, pažintiniai takai, apžvalgos vietos) ir kt. Gamtos paminklus sudaro pažintiniai takai (Kazlų Rūdos pažintinis miško takas), apžvalgos vietos (apžvalgos bokštelis Kazlų Rūdos pažintiniame miško take, apžvalgos aikštelė „Rezidencija“, Gairiakalnis), piliakalniai (Griešių piliakalnis), parkai (Kazlų Rūdos parkas, Antanavo parkas). Kazlų Rūdos sav. nekilnojamojo kultūros vertybių sąrašė yra 28 objektai. Savivaldybėje gausu istorinę vertę turinčių senųjų kapinių. Vandenių ir Rėkaviškio senkapiai piliakalniai paskelbti archeologijos paminklais. Kazlų Rūdos skvero centre stovi trijų deivių (teisingumo, meno ir kultūros bei miesto globėjos) skulptūra. Architektūros ir archeologijos paminklai: Antanavo dvaro fragmentai; „Kauno placdarmui“ priklausę objektai: karinis aerodromas, Brežnevo bunkeris, sovietų generolų vila bei kareivinės; Partizanų bunkeris; Vandenių ir Rėkaviškio senkapiai piliakalniai. Kultūros paveldo objektai, lankytinos vietos didina teritorijos žinomumą, gerina įvaizdį ir pritraukia vietas ir užsienio turistus.

Lazdijų rajono savivaldybė. Svarbūs Lazdijų rajono kultūros paveldo objektai yra reikšmingi ne tik rajono, Pietų Lietuvos regiono, bet ir nacionaliniu mastu. Reikšmingiausi yra į Lietuvos Respublikos registrą įrašyti teritoriniai paveldo objektai, pasižymintys menine ar/ir kraštovaizdine verte. Tai archeologinis paveldas – piliakalniai, urbanistinė vietovė, statinių kompleksai, statiniai, paminklai žymiesiems žmonėms, įvykiams atminti, laidojimo, įvykių vietos, atspindinčios valstybės kultūros ir istorijos raidą. Lazdijų rajono savivaldybė pasižymi reikšmingu moksliniams tyrinėjimams svarbiu archeologijos bei dvarų sodybų paveldu. Lazdijų rajone išlikę keletas reikšmingų dvarų sodybų kompleksų – Aštriosios Kirsnos, Rudaminos dvarų sodybos, dvarų sodybų – likę tik atskiri blogos būklės statiniai, parkų fragmentai. Rajone reikšmingas urbanistinis paveldas – į Kultūros vertybių registrą įtraukta viena vaizdingiausių Lietuvoje urbanistinių vietovių – Veisiejų miestelio istorinė dalis. Rajonas pasižymi memorialinių objektų gausa.

Alytaus r. sav. Alytaus rajono gamtos ir kultūros paveldo objektų gausa matoma parkų teritorijose. Kultūros paveldo objektai, esantys Dzūkijos nacionalinio parko, Metelių ir Nemuno kilpų regioniniuose parkuose saugomi pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo reikalavimus bei tvarkomi pagal šių parkų reglamentus. Rajono teritorijoje gausu kultūros paveldo objektų. Didžiausi nekilnojamojo kultūros paveldo kompleksinės sancaupos arealai yra susiklostę Alytaus rajono pietrytinėje ir pietvakarinėje dalyse, panemunių areale aplink Alytų bei panemunių šiaurinėje pusėje. Savitu Alytaus rajono kultūros paveldo bruožu yra archeologijos objektų, visų pirma, vėlyvųjų piliakalnių dominavimas istoriniame kraštovaizdyje bei ryški istorinė daugelio architektūros paveldo objektų vertė, tarp kurių išsiskiria sakraliniai statiniai.

Organizuojami tradiciniai su žuvininkystės veikla susiję renginiai (jei yra). Kultūra dabartiniame pasaulyje tampa vis svarbesniu elementu ne tik telkiant bendruomenes, bet ir kaip reikšmingas ekonomikos augimo veiksnys.

Alytaus rajone kultūrinį gyvenimą organizuoja ir koordinuoja Alytaus rajono savivaldybės kultūros centras, kuris rengia rajonines šventes, renginius, tautodailininkų parodas, amatininkų parodas – muges. Alytaus rajone vykstantys renginiai: Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimo koncertas „Lietuva, tai aš čia gyvenu“ Dauguose, Lietuvos mažosios kultūros sostinės atidarymas – „Simno kermošius“ Simne, Liaudiškos muzikos kapelų šventė „Ant Nemuno kranto“ Punioje, Joninės Dauguose, Simne, Nemunaityje, Butrimonyse, Pivašiūnuose, Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos iškilmės Dauguose, Oninių (šviežios duonelės) šventė Punioje, Pramogų vakaras „Žolinė Pivašiūnuose“, Simno miesto – 2020 m. Lietuvos mažosios sostinės – šventė, Simno Švč. Marijos ėmimo į dangų bažnyčios 500 metų jubiliejus, Miroslavo seniūnijos šventė „Širdim tave apkabinsiu“, Kalėdinių eglučių įžiebimo šventės Alytaus rajono seniūnijose.

Kazlų Rūdos savivaldybė. Kazlų Rūdos savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyrius organizuoja tradicinius renginius ir festivalius: Laisvės gynėjų dienos paminėjimą – Atminimo laužo įžiebimą; folkloro ansamblio „Sūduonia“ koncertinę programą „Ėjo brolelis į vainelę“; menininkės V. Liaudenskienės darbų parodą; Poetinių-muzikinį spektaklį „Laisvės išėjė“; Lietuvos vaikų ir moksleivių lietuvių liaudies kūrybos atlikėjų konkursą „Tramtatulis“; Irūnos ir M. Jampolskio koncertą; Erdvinės muzikos veiksmo SPENGLA turą Kazlų Rūdoje; tautodailininko V. Bespalovo darbų parodą „Keramikos akvariumas“; Užgavėnių persirengėlių eitynes Kazlų Rūdoje; Kudirkos Naumiesčio kultūros centro mėgėjų teatro spektaklį „Buvo buvo, kaip nebuvo“; Sūduvos krašto vokalinių ansamblių šventę „Svajonė skamba dainose“; Edukacinę programą „Velykinio stalo puošyba“; Šeimų šventę „Stipri, saugi, laiminga“; Žaidimų vakarą lauke jaunimui; Jaunimo gegužinę; Gedulo ir Vilties dienos paminėjimą kartu su Šaulių sąjungos šimtmečiu; Valstybės dienos renginį „Kazlų Rūda – vėliavų miestas“ ir Tautinės giesmės giedojimą; Žodžio ir muzikos vakarą „Kad Lietuva neišsivaikščiotu“; V. Grigo tapybos parodą; Kazlų Rūdos savivaldybės šventę; J. Valasinavičienės ir Danguolės Majauskienės darbų parodą; Šventinį koncertą, skirtas Angelų sargų, socialinių darbuotojų ir Mokytojų dienai; Vilniaus kamerinio teatro spektaklį vaikams; G. Kalvaitienės mezzosopranų parodą; Kazlų Rūdos švietimo įstaigų vaikų Advento giesmių ir dainų šventę „Atskamba balsas“.

ŽVVG teritorijoje aktyvią veiklą vykdo bendruomeninės organizacijos, kurios aktyvina vietos gyventojus ir organizuoja tradicinius kasmetinius renginius. Kiekviena bendruomenė rengia temines vasaros, rudens, žiemos šventes, įvairius kermošius, spartakiadas ir pan. Tradiciniai renginiai: Antanave – Dvaro šventė, Šv. Jurgio šventė, Višakio Rūdoje – Devintinių šventė ir Šv. Baltramiejaus atlidai, Tautkaičiuose – Žolinės teatro festivalis, Bagotojoje – Šv. Antano kermošius, Žolinės futbolo turnyras, Plutiškėse – Šv. Onos atlidai.

Vietos gyventojus ir turistus kviečia į tradicines žuvininkystės šventes: „Žieminė žūklė“ ir „Spiningavimo varžybos“. Švenčių metu verdama žuvinė, rengiamos varžybos, atrenkami ir apdovanojami nugalėtojai.

Prienų r. savivaldybė. Kultūros paslaugas savivaldybėje teikia Kultūros centras, jį sudaro Prienų kultūros ir laisvalaikio centras ir 5 gyventojų kultūrinio aptarnavimo zonos (laisvalaikio salės) Ašmintoje, Išlauže, Naujojoje Ūtoje, Pakuonyje ir Šilavote. Šios kultūros įstaigos kasmet organizuoja pagrindinius tradicinius renginius – valstybės šventes ir atmintinų datų minėjimus, etnokultūrinius renginius, rudens šventes, tradicines vasaros šventes seniūnijose, teatrų festivalius, sakralinės muzikos festivalius. Šie renginiai pritraukia didelį skaičių žiūrovų. Išlaužo seniūnijos kaimų bendruomenė kartu su AB „Išlaužo žuvis“ kasmet organizuoja „Žvejo šventę“. Ši šventė populiarina ir garsina žuvininkystės tradicijas. Joje dalyvauja gausus būrys svečių bei rajono gyventojų.

Lazdijų r. savivaldybė. VŠĮ „Lazdijų kultūros centras“, kuriam priklauso 4 kultūros namai bei 6 laisvalaikio salės, 1 amatų centras, esantys Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje, vykdo kultūrinę veiklą ir tenkina vietos gyventojų poreikius. Gyventojams ir svečiams rengiami festivaliai,

šventės, popietės, diskusijos, susitikimai, svarbių istorinių datų paminėjimai. Dauguma kultūros centro renginių, veiklų, susitikimų vyksta bendradarbiaujant su vietos bendruomenėmis, seniūnijomis, kitomis organizacijomis. Lazdijų rajone vyksta daug tradicinių renginių: tarptautinė šventė „Pasienio fiesta“, Kalniškės mūšio minėjimas, Rasos šventė Veisiejuose bei Seirijuose, Oninių šventė ant Prelomciškės piliakalnio, Vargonų muzikos festivalis, šventė „Lazdijų ruduo“, liaudiškų kapelų festivalis „Netgi vakaruškos“, Pirmosios vagos šventė, festivalis „Metelio banga“.

ŽVVG teritorijoje veikiančios žuvininkystės įmonės kasmet organizuoja žuvininkų šventes, kurios pritraukia daug vietos žuvininkystės bendruomenės narių, atvykusių svečių.

ŽVVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas. Pietvakarių Lietuvos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupės teritorijos administracinė sudėtis sudaro vientisą teritoriją Lietuvos pietvakarių regione, išlaikydama teritorines ribas ir žuvininkystės veiklos kryptį. ŽVVG teritorija yra aiškiai apibrėžta, vientisa ekonominiu, socialiniu ir geografiniu požiūriu, nepriklauso kitai ŽVVG. ŽVVG teritorija užima 429655,23 ha teritorijos plotą pietvakarių Lietuvoje. 32,66 proc. teritorijos tenka Alytaus r. sav., 30,39 proc. – Lazdijų r. sav., Prienų r. sav. – 24,03 proc. Mažiausia plotą užima Kazlų Rūdos savivaldybė. ŽVVG teritorijos vandens plotas lenkia šalies vidurkį 1,25 proc. ŽVVG teritorijoje vandenys užima 5,37 proc. teritorijos ploto, šalyje – 4,12 proc. Teritorijos struktūra sudaro prielaidas sėkmingam žuvininkystės šakos vystymui. Geografiniu požiūriu ŽVVG teritorija yra strategiškai svarbioje vietoje, nes per teritoriją eina automagistralė „ViaBaltica“, geležinkelis Kaunas–Marijampolė–Varšuva, siena tarp Lietuvos ir Lenkijos. Kiekviena savivaldybė turi ir savo išskirtinumą. Alytaus rajono teritorija labiau vandeninga nei miškinga, rajone yra 70 ežerų. Didžiausi ežerai – Žuvintas, Didžiulis (kitaip – Daugų ežeras). Lazdijų rajono savivaldybė išsiskiria tuo, kad ribojasi su dviem kaimyninėmis valstybėmis – Lenkija ir Baltarusija. Nuo Lazdijų miesto iki Lietuvos–Lenkijos sienos yra tik apie 8 km, iki Suvalkų miesto – apie 50 km, iki sienos su Baltarusija – apie 50 km, iki Vilniaus – apie 150 km, Kauno – apie 110 km, regiono centro Alytaus – 45 km. Lazdijų rajono savivaldybėje daug vandens telkinių bei upių, kurie tinkami vandens turizmui – žygiams baidarėmis, plaukiojimui laivais, buriavimui. Rajonas garsėja ežerų gausa, jų priskaičiuojama per pusantro šimto, jie užima 8 proc. teritorijos. Didžiausi ežerai – Dusia (2346 ha), dar vadinamas Dzūkijos jūra (trečias pagal dydį ežeras Lietuvoje), Metelys (1298 ha), Seirijis (511 ha). Kazlų Rūda išsiskiria savo autentika bei ramiu gyvenimo būdu, lyginant su didžiais Lietuvos miestais. Kaip minėta anksčiau, didžiąją dalį Kazlų Rūdos savivaldybės teritorijos sudaro gamta. Kazlų Rūdą iš visų pusių supa viena didžiausių Lietuvos girių, kuri 1863 m. buvo tapusi sukilėlių prieglobsčiu, o tarpukario laikotarpiu – partizanų namais. XVIII amžiuje čia buvo pradėta rūdos kasyba, kas formavo išskirtinę ir unikalią miesto augimo tradiciją. Taip pat Kazlų Rūda yra turtinga unikaliais amatais bei smulkiaisiais verslininkais, pasižymi sėkminga akvakultūros įmonės veikla. Prienų rajono savivaldybė nepasižymi dideliu vandeningumu, tačiau kraštovaizdį puošia didžiausia Lietuvos upė Nemunas su intakais Jiesia, Peršeke, Verkne. Telkšo 30 ežerų (Prienų rajono ežerai, didžiausi – Veršiukas, Guostus, Jiezno ežeras, Kašonių ežeras, Alšia), 5 tvenkiniai. Prienų miestas įsikūręs abipus Nemuno, Mažosios Birštono kilpos pietryčių kampe.

ŽVVG teritorija ir jos išskirtinumas – teritorija, turinti gausius natūralios gamtos, kultūros paveldo išteklius, turtinga kraštovaizdžiu, išskirtine geografine padėtimi, sėkmingai plėtojanti žuvininkystės verslą.

2.2. ŽVVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

ŽVVG atliko teritorijos socialinę, ekonominę, ŽVVG teritorijoje veikiančių žvejybos ir akvakultūros įmonių situacijos analizę, naudodama statistinių duomenų analizės metodą. ŽVVG, rengdama VPS, taikė įvairius metodus bei išsamiai išanalizavo VVG teritorijos socialinę, ekonominę bei aplinkos situaciją ir gyventojų poreikius. Buvo atlikta:

1. Statistikos duomenų analizė;
2. Gyventojų anketinė apklausa;
3. Susitikimų, renginių organizavimas su pilietinės visuomenės, verslo, valdžios atstovais, tikslinėmis grupėmis.

ŽVVG, norėdama išsiaiškinti vietos gyventojų subjektyvią nuomonę, vertindama ŽVVG teritorijos ekonominę, socialinę, aplinkosauginę situaciją, jų poreikius ir problemas, atliko vietos gyventojų viešosios nuomonės tyrimą. Anketinė apklausa – pakankamai greitas ir patogus tyrimo duomenų rinkimo būdas, leidžiantis atskleisti tiriamųjų nuostatas, vertybes, elgsenos bruožus. Anketinė apklausa buvo atliekama naudojant internetinę apklausų platformą. Anketinėje apklausoje dalyvavo 170 gyventojai iš visos ŽVVG teritorijos. Apklausos būdu buvo nustatytos vietos gyventojų problemos, jų poreikiai. Anketą galima rasti: <https://apklausa.lt/private/forms/viesosios-nuomones-tyrimo-anketa-drhvr4y/answers>.

ŽVVG anketinės apklausos metodą taikė siekiant kuo didesnio vietos gyventojų įsitraukimo rengiant VPS. Anketinės apklausos duomenys praplėtė ir turiningai papildė susitikimų metu surinktą informaciją.

Į strategijos rengimą buvo įtraukti vietos gyventojai. ŽVVG organizavo susitikimus su vietos gyventojais. Susitikimai buvo organizuojami 2023 m. liepos mėn. su trijų sektorių atstovais – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios ir tikslinėmis grupėmis. ŽVVG gavo ir susistemino susitikimų metu gautą informaciją, kurioje atsispindi žmonių grupių požiūris, vertinimai, esamos situacijos matymas, bei siūlomos investavimo kryptys vietos gyventojų poreikių sprendimui. Susitikimų metu buvo diskutuojama apie esamą ŽVVG teritorijos ekonominę ir socialinę situaciją, pagrindines problemas ir poreikius, kuriuos reikėtų spręsti ir jų sprendimui VPS numatyti prioritetus ir priemones.

Rengdama VPS ŽVVG prisilaikė pagrindinio Leader metodo principo „iš apačios į viršų“, kuris sudarė galimybes į strategijos rengimą įtraukti didesnę ŽVVG teritorijos gyventojų skaičių, gauti objektyvesnę informaciją ir motyvuoti vietos gyventojus aktyviau dalyvauti strategijos rengime ir jos įgyvendinime.

Visa tyrimų medžiaga leido įvertinti ŽVVG teritorijos problemas, poreikius, numatyti vietos plėtros strategijos prioritetus bei priemones vietos gyventojų poreikių tenkinimui.

ŽVVG, atlikdama ŽVVG teritorijos gyventojų poreikių analizę, nustatė pagrindinius ŽVVG teritorijos plėtros poreikius (R14):

Eil. Nr.	ŽVVG teritorijos plėtros poreikiai
-------------	------------------------------------

1.	Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.
2.	Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdam ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.

2.3. ŽVVG teritorijos socialinė situacija

Gyventojų kaitos tendencijos, gyventojų pasiskirstymą pagal lytį. Socialinės būklės tyrimo objektas ir subjektas yra žmogus. Žmogus kuria dvasines ir materialines vertybes ir tuo pačiu sprendžia savo socialinių poreikių tenkinimo būdus. Socialinė visuomenės struktūra yra gyvas organizmas, kuris reprodukuojasi ir kinta laiko tarpe. Vienas iš svarbesnių socialinės raidos rodiklių yra gyventojų skaičiaus kaita. Ji turi užtikrinti apsirūpinimo darbo jėga poreikį ir reikiamas proporcijas tarp gyventojų amžiaus grupių. ES ir Lietuvoje buvo pažeidžiamos natūralios gyventojų kaitos proporcijos. Skaičiuojama, kad per 30 metų Lietuvoje gyventojų skaičius sumažėjo ketvirtadaliu. Nuo 3 milijonų 700 tūkstančių 1992-aisiais iki 2,85 milijono 2023 m. Tai buvo įtakojama vidinių ir išorinių veiksnių. Lietuvai atgavus nepriklausomybę teko reformuoti ūkį, sulėtėjo ekonominis augimas ir tuo pačiu vietos gyventojų ekonominis ir socialinis gerbūvis. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą atsirado galimybė laisvam darbo jėgos judėjimui. Šalies gyventojai turėdami galimybę pasirinkti darbui valstybes, kur daugiau mokama, pradėjo masiškai emigruoti. Pastaruoju metu gyventojų skaičiaus mažėjimas ženkliai sulėtėjo. 2020-2023 m. šalis neteko 2,26 proc. gyventojų (R15) (4 lentelė, 3 pav.).

Bendros gyventojų kaitos tendencijos būdingos ir ŽVVG teritorijos regionui. Per tą patį 2020-2023 m. laikmetį bendras ŽVVG teritorijos gyventojų skaičius sumažėjo 2,96 proc., gyventojų skaičius ŽVVG teritorijoje mažėjo 30,97 proc. sparčiau nei šalyje (R16). Gyventojų skaičiaus mažėjimas labai skyrėsi ŽVVG teritorijos savivaldybėse. Jei Alytaus r. sav. per tą patį laikotarpį jis sumažėjo tik 1,44 proc., tai Lazdijų r. sav. – 3,96 proc., Kazlų Rūdos sav. 3,80 proc. (R17). Toks spartus gyventojų skaičiaus mažėjimas kelia grėsmę vietovės perspektyvinei socialinei ir ekonominei plėtrai. Jau ir dabar žuvininkystės sektorius turi problemų formuojant stabilų, kvalifikuotą darbo kolektyvą, jaučiamas darbo jėgos trūkumas.

4 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje¹

Administracinė teritorija	Vyrai ir moterys						Vyrai						Moterys					
	2020 m.	2021 m.**	2022 m.	2023 m.	Kitimas 2022m./2020 m.	Kitimas 2023m./2020 m.	2020 m.	2021 m.**	2022 m.	2023 m.	Kitimas 2022m./2020 m.	Kitimas 2023m./2020 m.	2020 m.	2021 m.**	2022 m.	2023 m.	Kitimas 2022m./2020 m.	Kitimas 2023m./2020 m.
<i>Lietuvos Respublika</i>	2794090	2810761	2805998	2857279	0,43	2,26	1304354	1304965	1306599	1335816	0,17	2,41	1489736	1505796	1499399	1521463	0,65	2,13
Alytaus r. sav.	25885	25581	25429	25513	-1,76	-1,44	12779	12433	12379	12507	-3,13	-2,13	13106	13148	13050	13006	-0,43	-0,76

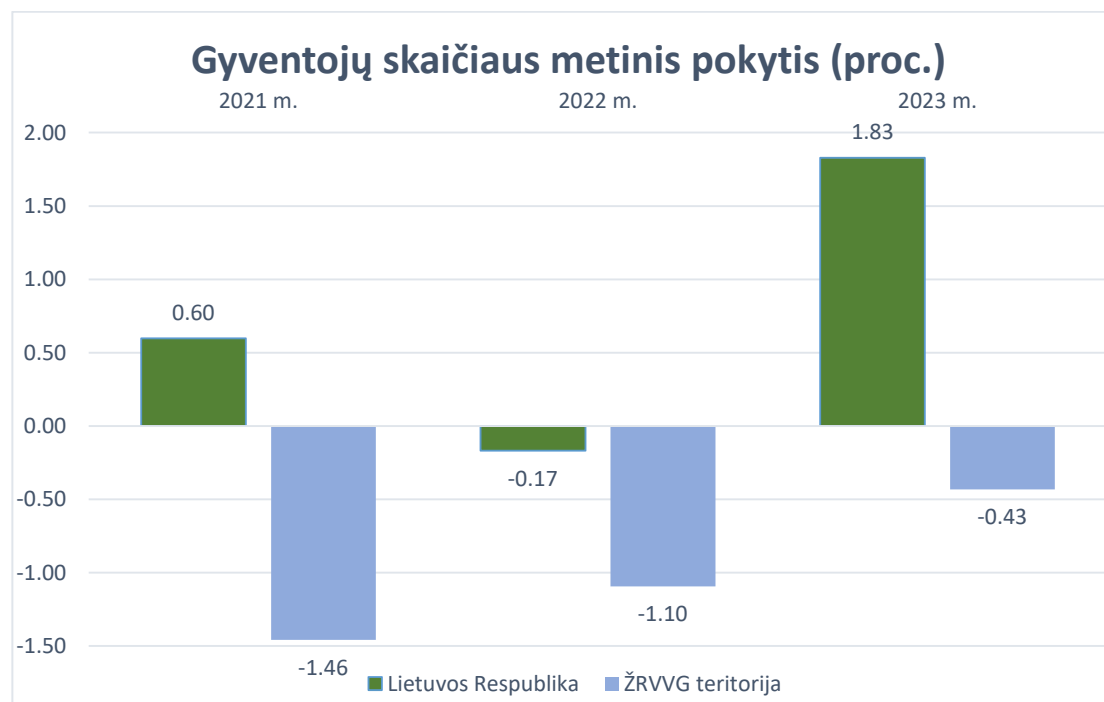
Prienų r. sav.	25806	25286	25010	24926	-3,08	-3,41	12290	11868	11768	11729	-4,25	-4,56	13516	13418	13242	13197	-2,03	-2,36
Kazlų Rūdos sav. ²	11339	11054	10959	10908	-3,35	-3,80	5385	5319	5284	5277	-1,88	-2,01	5954	5735	5675	5631	-4,69	-5,42
Lazdijų r. sav.	18324	18247	17892	17599	-2,36	-3,96	8836	8705	8552	8435	-3,21	-4,54	9488	9542	9340	9164	-1,56	-3,41
ŽVVG teritorija	81354	80168	79290	78946	-2,54	-2,96	39290	38325	37983	37948	-3,33	-3,42	42064	41843	41307	40998	-1,80	-2,53

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: ** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

Išnašos: 1 - Nuolatinių gyventojų skaičius 2022 m. pradžioje – apskaičiuotas remiantis Lietuvos Respublikos 2021 metų visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, 2021 m. pradžioje – 2021 m. surašymo duomenys, 2012–2020 m. pradžioje gyventojų skaičius neperskaičiuotas.

2 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

3 pav. Gyventojų skaičiaus metinis pokytis (proc.)

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Gyventojų skaičiaus kaita palietė tiek vyrų, tiek moterų skaičiaus kitimą ir jų struktūrinę sudėtį. 2023 m. pradžioje moterys ŽVVG teritorijoje sudarė 51,52 proc. bendro gyventojų skaičiaus, šalyje – 53,25 proc. Pasiskirstymo pagal lytį pusiausvyra geresnė ŽRVVG teritorijoje. Tai gali būti įtakojama mažesniu gyvenimo trukmės skirtumu tarp vyrų ir moterų ŽVVG teritorijoje. Moterys sėslesnės ir gyvenamosios vietos kaitos požiūriu. 2020 m. ŽVVG teritorijoje vyrų skaičius sumažėjo 3,42 proc., tuo tarpu moterų tik – 2,53 proc. (R18). Tokios tendencijos būdingos daugelyje vietovių ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio valstybėse. Pastaruoju laikotarpiu darbo vieta dažnai būna mobili ir ieškant geresnio pragyvenimo šaltinio dažnai tenka įsidarbinti atokesnėje vietovėje. Tai labiau priimtina vyrams.

Gyventojų skaičiaus mažėjimas įtakuoja ir vietovės apgyvendinimo tankį. Gyventojų tankis metų pradžioje viename km² 2020-2023 m. padidėjo tik šalies mastu – 2,34 proc., ŽVVG teritorijoje jis mažėjo 2,95 proc. (5 lentelė). Mažiausias tankis 2023 m. Lazdijų r. sav. Čia viename km² gyveno tik 13,50, Alytaus r. sav. – 18,20 gyventojų. Tam iš dalies įtakos turi ir gamtinės sąlygos. Teritorijoje yra dideli vandenių, miškų plotai, kurie tiesiogiai įtakoja gyvenviečių formavimąsi. Kitas veiksnys, tai jau nulemtas ekonominės ir socialinės krypties pasirinkimo ir sėkmingo jos plėtros įgyvendinimo. Išplėtoti verslai, darbo vietos traukia gyventojus ir stabdo migraciją.

5 lentelė. Gyventojų tankis metų pradžioje viename km²¹

Administracinė teritorija	Gyventojų tankis metų pradžioje viename km ²					
	2020 m.	2021 m.**	2022 m.	2023 m.	Kitimas 2022 m./2020 m.	Kitimas 2023 m./2020 m.
<i>Lietuvos Respublika</i>	42,80	43,10	43,00	43,80	0,47	2,34
Alytaus r. sav.	18,40	18,20	18,10	18,20	-1,63	-1,09
Prienų r. sav.	25,00	24,50	24,20	24,20	-3,20	-3,20
Kazlų Rūdos sav. ²	20,50	20,00	19,80	19,70	-3,41	-3,90
Lazdijų r. sav.	14,00	14,00	13,70	13,50	-2,14	-3,57
ŽVVG teritorija	19,48	19,18	18,95	18,90	-2,70	-2,95

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: ** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

Išnašos: 1 - Rodikliai 2021–2022 m. pradžioje – apskaičiuoti remiantis Lietuvos Respublikos 2021 metų visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, 2012–2020 m. pradžioje – neperskaičiuoti.

2 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Bendras gyventojų skaičiaus mažėjimas neigiamai įtakojo ir demografinius pokyčius. Gyventojų iki 40 m. skaičius 2020-2023 m. 1,85 proc. padidėjo šalies mastu ir 3 proc. Alytaus r. sav. Visose kitose savivaldybėse jis mažėjo. Lazdijų – 2,24 proc., Prienų - 2,51 proc, o Kazlų rūdos net 4,73 proc.(R19) (6 lentelė). Tokie pokyčiai kelia grėsmę apsirūpinimui darbo jėgos ištekliais.

6 lentelė. Vietos gyventojai iki 40 m. (įskaitytinai) 0-39 m.¹

Administracinė teritorija	2020 m.			2021 m.**			2022 m.			2023 m.*			Kitimas 2022 m./2020 m.			Kitimas 2023 m./2020 m.		
	Viso	Vyrų	Moterų	Viso	Vyrų	Moterų	Viso	Vyrų	Moterų	Viso	Vyrų	Moterų	Viso	Vyrų	Moterų	Viso	Vyrų	Moterų
Lietuvos Respublika	1252645	650293	602352	1241621	634453	607168	1239514	634371	605143	1275867	649681	626186	-1,05	-2,45	0,46	1,85	-0,09	3,96
Alytaus r. sav.	10200	5437	4763	10632	5488	5144	10598	5455	5143	10506	5437	5069	3,90	0,33	7,98	3,00	0,00	6,42
Prienų r. sav.	10395	5539	4856	10336	5375	4961	10170	5300	4870	10134	5259	4875	-2,16	-4,31	0,29	-2,51	-5,06	0,39
Kazlų Rūdos sav. ²	4886	2584	2302	4719	2504	2215	4671	2490	2181	4655	2494	2161	-4,40	-3,64	-5,26	-4,73	-3,48	-6,13
Lazdijų r. sav.	7023	3831	3192	7248	3815	3433	7116	3744	3372	6866	3640	3226	1,32	-2,27	5,64	-2,24	-4,99	1,07
ŽVVG teritorija	32504	17391	15113	32935	17182	15753	32555	16989	15566	32161	16830	15331	0,16	-2,31	3,00	-1,06	-3,23	1,44

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: * - išankstiniai duomenys

** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

Išnašos: 1 - Nuolatinių gyventojų skaičius 2022 m. pradžioje – apskaičiuotas remiantis Lietuvos Respublikos 2021 metų visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, 2021 m. pradžioje – 2021 m. surašymo duomenys, 2012–2020 m. pradžioje gyventojų skaičius neperskaičiuotas.

2 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Gyventojų skaičiaus kitimą apsprendžia du pagrindiniai veiksniai – natūrali gyventojų kaita ir tarptautinė migracija. Vertinant gyventojų skaičių savivaldybių lygmenyje, čia jo kitimas įtakojamas ir vidinės migracijos. Natūrali gyventojų kaita (arba prieaugis) ir migracija yra du pagrindiniai demografiniai rodikliai, nurodantys gyventojų skaičiaus pokytį (tai yra, jų dviejų suma ir apsprendžia populiacijos augimą/traukimąsi). Gimstamumas, mirtingumas ir natūralusis gyventojų prieaugis skaičiuojamas bendra apimtimi. Natūrali gyventojų kaita priklauso nuo daugybės

ekonominių ir socialinių sąlygų. Norint pakeisti neigiamų tendencijų kryptį, būtina tvirta valstybinė politika, skatinanti šeimas gimdyti, įsitvirtinti ir likti tėvynėje ir t.t., vietos bendruomenės gali būti tik tarpininkai bendroje socialinės pertvarkos įgyvendinimo programoje.

Natūrali gyventojų kaita neigiama ir šalies, ir visose ŽVVG rajonų savivaldybėse. Dėl natūralios kaitos Lietuva 2021 m. neteko 24,4 tūkst. gyventojų, Alytaus r. sav. – 400, Prienų r. sav. – 384, Lazdijų r. sav. – 348, Kazlų Rūdos sav. – 126, o iš viso ŽVVG teritorija neteko 1258 gyventojų (R20). 2020 – 2022 m. natūralios gyventojų kaitos netektys sumažėjo šalyje 4,41 proc., Kazlų Rūdos r. sav. – 23,26 proc, visoje ŽVVG teritorijoje – 9,96 proc. (R21) (7 lentelė). Natūralus prieaugis skaičiuojamas bendra apimtimi, tačiau šio rodiklio negalima lyginti teritorinėje plotmėje. Pokyčių lyginimui tinka gimstamumas ir mirtingumas, apskaičiuotas tūkstančiui gyventojų. Ir pagal šį rodiklį ŽVVG teritorijoje padėtis ženkliai blogesnė nei šalyje. 2021 m. bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis 1 000 gyventojų šalyje buvo 8,7, o ŽVVG teritorijoje 15,45 gyventojų. Tai 1,77 karto didesnis rodiklis už šalies vidurkį (R22).

7 lentelė. Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis, natūrali gyventojų kaita

Administracinė teritorija	Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis 1 000 gyventojų				Natūrali gyventojų kaita, asmenys			
	2020 m.	2021 m.	2022 m.*	Kitimas 2022 m./2020 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.**	Kitimas 2022 m./2020 m.
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>-6,6</i>	<i>-8,7</i>	<i>-6,5</i>	<i>-1,52</i>	<i>-18403</i>	<i>-24416</i>	<i>-17592</i>	<i>-4,41</i>
Alytaus r. sav.	-12,1	-15,7	ND	ND	-312	-400	-298	-4,49
Prienų r. sav.	-14,2	-15,3	ND	ND	-365	-384	-331	-9,32
Kazlų Rūdos sav. ¹	-11,5	-11,5	ND	ND	-129	-126	-99	-23,26
Lazdijų r. sav.	-17,6	-19,3	ND	ND	-319	-348	-285	-10,66
<i>ŽVVG teritorija</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>ND</i>	<i>ND</i>	<i>-1125</i>	<i>-1258</i>	<i>-1013</i>	<i>-9,96</i>

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: * - išankstiniai duomenys

** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

Išnašos: 1 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Kaip jau buvo minėta, gyventojų kaitą įtakoja mirtingumo ir gimstamumo skirtumai. Norint palyginti būklę skirtingose vietovėse jie skaičiuojami 1000 gyventojų. Bendrasis mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų ŽVVG teritorijoje 2021 m. buvo 26,6 proc. didesnis nei šalyje (R23) (8 lentelė). Didžiausias bendrasis mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų buvo Lazdijų r. sav. – 24,6 gyventojų, taip pat Prienų r. sav. – 21,2 gyventojų. Tenka pastebėti, kad bendrasis gimstamumo 1 000 gyventojų 2021-2022 m. mažėjo visuose teritoriniuose lygmenyse. Natūralios gyventojų kaitos gerinimo problema yra globali šalies mastu. Jos sprendimui turėtų būti įgyvendinamas kompleksinių priemonių paketas, savivaldybės gali tik prisidėti gerindamos vietos gyventojų gyvenimo sąlygų šeimoms patrauklumą.

8 lentelė. Bendrasis mirtingumo rodiklis, gimstamumo rodiklis

Administracinė teritorija	Bendrasis mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų				Bendrasis gimstamumo rodiklis 1 000 gyventojų			
	2020 m.	2021 m.	2022 m.*	Kitimas 2022 m./2020 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.*	Kitimas 2022 m./2020 m.
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>15,6</i>	<i>17</i>	<i>14,2</i>	<i>-8,97</i>	<i>9</i>	<i>8,3</i>	<i>7,7</i>	<i>-14,44</i>
Alytaus r. sav.	18,5	22	ND	ND	6,4	6,3	ND	ND
Prienų r. sav.	21,8	21,2	ND	ND	7,6	5,9	ND	ND
Kazlų Rūdos sav. ¹	18,8	18,3	ND	ND	7,3	6,8	ND	ND
Lazdijų r. sav.	24,6	24,6	ND	ND	7	5,3	ND	ND
ŽVVG teritorija	X	X	ND	ND	X	X	ND	ND

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: * - išankstiniai duomenys

Išnašos: 1 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Kitas veiksnys, įtakojantis gyventojų kaitą, yra migracija. Neigiama užsienio migracija buvo svarbiausia Lietuvos gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastis 1990–2017 m. Pagal migracijos metraščio duomenis Lietuvos migracijos balansas (imigrantai minus emigrantai) 1990-2020 m. laikotarpiu (imtinai) yra 679 244 gyventojai. Bendras emigrantų skaičius per tą laikotarpį – 1 052 241, imigrantų – 372 997. 1990-2018 m. migracijos

balansas buvo neigiamas, tačiau pastaraisiais metais įvyko lūžis: smarkiai išaugo imigrantų skaičius, emigracija mažėja jau ketverius metus iš eilės, tad migracijos balansas (grynoji emigracija) 2018 m. priartėjo prie nulio, o 2019 m. pagaliau perlipo į teigiamą pusę. Prie teigiamos Lietuvos piliečių migracijos prisidėjo ir nuolat augantis atvykstančių užsieniečių skaičius. 2019 m. neto tarptautinė migracija buvo 10,8 tūkst. asmenų, o 2020 ir 2021 m. jau priartėjo prie 20 tūkst. gyventojų (9 lentelė).

9 lentelė. Tarptautinė migracija 2012–2021 m.

Metai	Imigrantai	Emigrantai	Neto tarptautinė migracija	Bendrasis emigracijos rodiklis (1 tūkst. gyventojų)	Bendrasis imigracijos rodiklis (1 tūkst. gyventojų)	Bendrasis neto tarptautinės migracijos rodiklis (1 tūkst. gyventojų)
2021	44 858	25 205	19 653	9,0	16,0	7,0
2020	43 096	23 103	19 993	8,3	15,4	7,1
2019	40 067	29 273	10 794	10,5	14,3	3,8
2018	28 914	32 206	-3 292	11,5	10,3	-1,2
2017	20 368	47 925	-27 557	16,9	7,2	-9,7
2016	20 162	50 333	-30 171	17,5	7,0	-10,5
2015	22 130	44 533	-22 403	15,3	7,6	-7,7
2014	24 294	36 621	-12 327	12,5	8,3	-4,2
2013	22 011	38 818	-16 807	13,1	7,4	-5,7
2012	19 843	41 100	-21 257	13,7	6,6	-7,1

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Neto tarptautinė migracija darė poveikį ir ŽVVG teritorijos gyventojų skaičiui. 2020 – 2022 m. ji buvo teigiama ir padidėjo 2,35 karto (R24) (10 lentelė). Iš ŽVVG emigravo 385 ir imigravo 1029 gyventojai.

10 lentelė. Neto tarptautinė migracija, emigrantai, imigrantai

Administracinė	Neto tarptautinė migracija, asmenys	Emigrantai, asmenys	Imigrantai, asmenys
----------------	-------------------------------------	---------------------	---------------------

teritorija	2020 m.	2021 m.	2022m.	Kitimas 2022/2020 m.	2020 m.	2021 m.	2022m.	Kitimas 2022/2020 m.	2020 m.	2021 m.	2022m.	Kitimas 2022/2020 m.
Lietuvos Respublika	19993	19653	72097	260,61	23103	25205	15270	-33,90	43096	44858	87367	102,73
Alytaus r. sav.	129	8	118	-8,53	147	219	117	-20,41	276	227	235	-14,86
Prienų r. sav.	92	55	266	189,13	135	196	142	5,19	227	251	408	79,74
Kazlų Rūdos sav. ¹	5	41	114	2180,00	96	79	63	-34,38	101	120	177	75,25
Lazdijų r. sav.	47	36	146	210,64	95	126	63	-33,68	142	162	209	47,18
ŽVVG teritorija	273	140	644	135,90	473	620	385	-18,60	746	760	1029	37,94

Išnašos: 1 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Gyventojų skaičiaus kaita neapsiriboja vien tarptautine migracija. Gyventojų judėjimas vyksta ir šalies viduje. Didelę gyventojų trauką turi rajonai, esantys prie didmiesčių – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos. Todėl migracija turi būti tiriama ir tarptautinės, ir vidaus migracijos plotmėje. Neto migracija – tai atvykusių ir išvykusių gyventojų skaičiaus skirtumas per vienerius metus, dažniausiai palyginimo tikslais išreikštas tūkstančių gyventojų. 2020-2022 m. neto migracija šalyje buvo 74,0 tūkst. gyventojų, Alytaus r. sav. – 382, Prienų r. sav. – 262 (11 lentelė). Neigiama neto migracija buvo tik Lazdijų r. sav. Tačiau ji sumažėjo nuo -166 asmenų 2020 m. iki -18 asmenų 2022 m. Neigiama tendencija ŽVVG teritorijoje, kad didėjo išvykstančiųjų skaičius. Alytaus r. sav. išvykusiųjų asmenų skaičius 2020-2022 m. padidėjo 19,6 proc., Prienų r. sav. net 24,34 proc. (R25). Išvykusiųjų skaičius sumažėjo tik Kazlų Rūdos savivaldybėje. Emigracijos ir išvykstančiųjų skaičiaus mažėjimas rodo socialinį ir ekonominį rajono gyvybingumą ir potencialą sėkmingai ateities plėtrai.

11 lentelė. Neto migracija, išvykusieji, atvykusieji

Administracinė teritorija	Neto migracija, asmenys				Išvykusieji asmenys				Atvykusieji asmenys			
	2020 m.	2021 m.	2022m.	Kitimas 2022 m./2020 m.	2020 m.	2021 m.	2022m.	Kitimas 2022 m./2020 m.	2020 m.	2021 m.	2022m.	Kitimas 2022 m./2020 m.
Lietuvos Respublika	19993	19653	74003	270,14	93698	89948	105293	12,37	113691	109601	179296	57,70
Alytaus r. sav.	269	248	382	42,01	857	764	1025	19,60	1126	1012	1407	24,96

Prienų r. sav.	25	108	262	948,00	838	802	1042	24,34	863	910	1304	51,10
Kazlų Rūdos sav. ¹	-71	31	90	-226,76	461	408	451	-2,17	390	439	541	38,72
Lazdijų r. sav.	-166	-7	-18	-89,16	684	547	781	14,18	518	540	763	47,30
ŽVVG teritorija	57	380	716	1156,14	2840	2521	3299	16,16	2897	2901	4015	38,59

Išnašos: 1 - Įsteigta 2000 m.

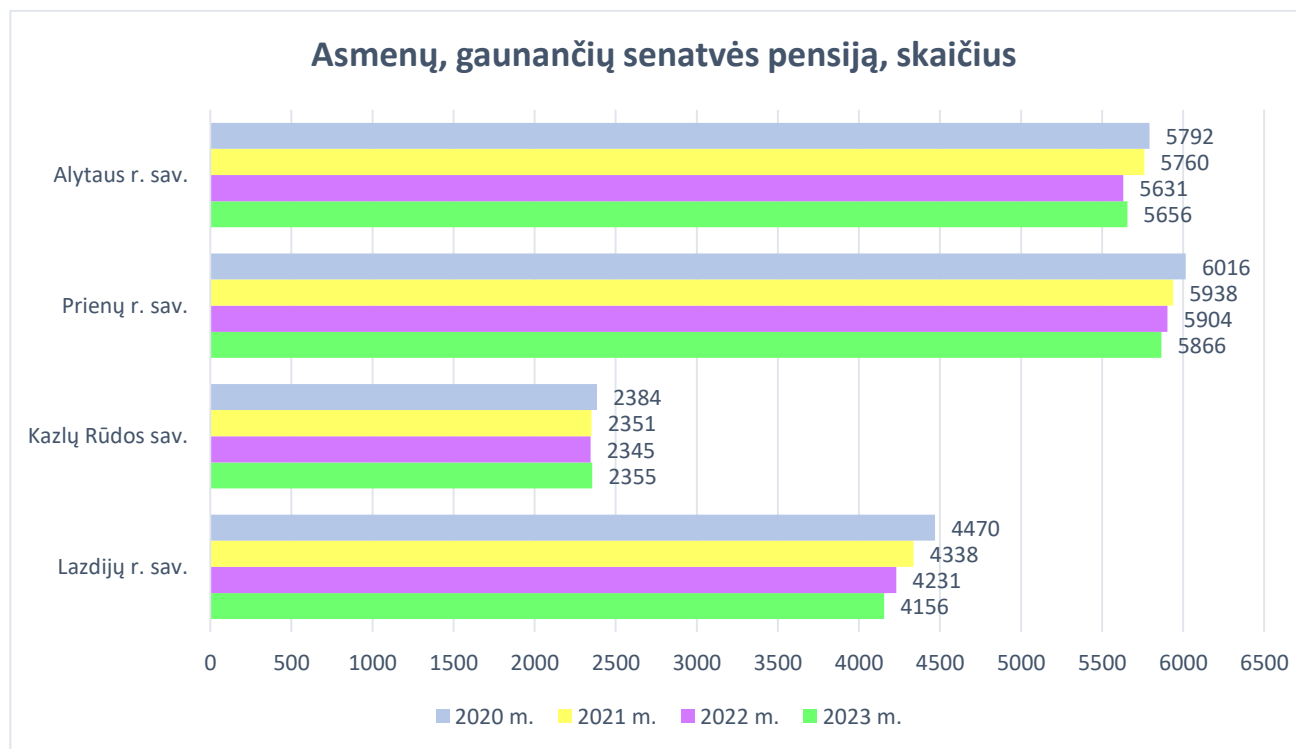
Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Įvertinant gyventojų skaičiaus pokyčius dėl natūralios kaitos ir emigracijos galima daryti išvadą, kad šalyje padėtis yra pagerėjusi. 2022 m. dėl migracijos gyventojų skaičius padidėjo 74,0 tūkst. gyventojų, o dėl natūralios kaitos sumažėjo 17,5 tūkst. Bendras gyventojų prieaugis šalyje – 56,5 tūkst. gyventojų. ŽVVG teritorijoje dėl migracijos gyventojų skaičius padidėjo 1,15 tūkst. gyventojų, o dėl natūralios kaitos sumažėjo 1,01 tūkst. Prieaugis tik 0,49 tūkst. (R26). Padėtis yra blogesnė nei šalyje. Gyventojų skaičiaus kaita neturi tiesioginės įtakos gyventojų demografinėi sudėčiai. Demografiniai pokyčiai įtakojami daugybės veiksnių ir yra vienas iš svarbiausių šalies bei vietovės gyvybingumą atspindinčių rodiklių. Lietuvos demografinė raida per pastarąjį ketvirtį amžiaus keitėsi labai intensyviai. Nuo XX a. paskutinio dešimtmečio pradžios kardinaliai ir neigiamai pasikeitė gyventojų amžiaus struktūra ir visi pagrindiniai demografiniai procesai. Šių procesų pokyčiai, jau daugiau nei du dešimtmečius lemdami spartų gyventojų skaičiaus mažėjimą ir keisdami jų amžiaus struktūrą, kuria pamatines prielaidas sparčiam demografiniam nykimui. Nors vyksta spartus visuomenės senėjimas, tačiau asmenų, gaunančių senatvės pensijas, skaičius kito nežymiai. 2020-2023 m. jis padidėjo tik 0,19 proc., o ŽVVG teritorijoje net sumažėjo 3,37 proc. Didžiausias mažėjimas buvo Lazdijų r. sav. – 7,02 proc. (R27)(12 lentelė, 4 pav.). Tam galėjo turėti įtakos ir bendro gyventojų skaičiaus mažėjimas, ir teikiamų socialinių paslaugų kokybė vyresnio amžiaus gyventojams.

12 lentelė. Asmenų, gaunančių senatvės pensiją, skaičius

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	2020 m.			2022 m.			2023 m.			Kitimas 2023 m./2020 m.		
		Viso	Vyrai	Moterys	Viso	Vyrai	Moterys	Viso	Vyrai	Moterys	Viso	Vyrai	Moterys
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	612991	206556	406435	610261	208353	401908	614183	212330	401853	0,19	2,80	-1,13
2.	Alytaus r. sav.	5792	2185	3607	5631	2201	3430	5656	2266	3390	-2,35	3,71	-6,02
3.	Prienų r. sav.	6016	2081	3935	5904	2106	3798	5866	2131	3735	-2,49	2,40	-5,08
4.	Kazlų Rūdos sav.	2384	823	1561	2345	833	1512	2355	859	1496	-1,22	4,37	-4,16
5.	Lazdijų r. sav.	4470	1543	2927	4231	1528	2703	4156	1505	2651	-7,02	-2,46	-9,43
5.	ŽVVG teritorija	18662	6632	12030	18111	6668	11443	18033	6761	11272	-3,37	1,95	-6,30

Šaltinis: <http://atvira.sodra.lt/lt-eur/>

4 pav. Asmenų, gaunančių senatvės pensiją, skaičius

Šaltinis: <http://atvira.sodra.lt/lt-eur/>

Gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominį aktyvumą. Mažėjant gyvosios darbo jėgos ištekliams ir norint išlaikyti ekonominį stabilumą ir plėtrą būtina racionaliau panaudoti turimus darbo jėgos išteklius. Tačiau ir šioje srityje ŽVVG teritorijoje padėtis blogesnė nei šalyje. 2022 m. pagal gyventojų aktyvumą savivaldybėse ŽVVG teritorijoje stebėtas mažesnis gyventojų ekonominis aktyvumas. Šalyje užimti gyventojai sudarė 52,87 proc., ŽVVG teritorijoje 48,11 proc., o Lazdijų r. sav. jie sudarė tik 45,58 proc. Proporcingai keitėsi ir ekonomiškai neaktyvių gyventojų santykis.

Šalyje jie sudarė 38,30 proc., ŽVVG teritorijoje – 41,54 proc. Daugiausiai ekonomiškai neaktyvių gyventojų buvo Kazlų Rūdos savivaldybėje – 39,55 proc. (R28) (13 lentelė, 5 pav.).

13 lentelė. Gyventojų* ekonominis aktyvumas savivaldybėse 2021 m.

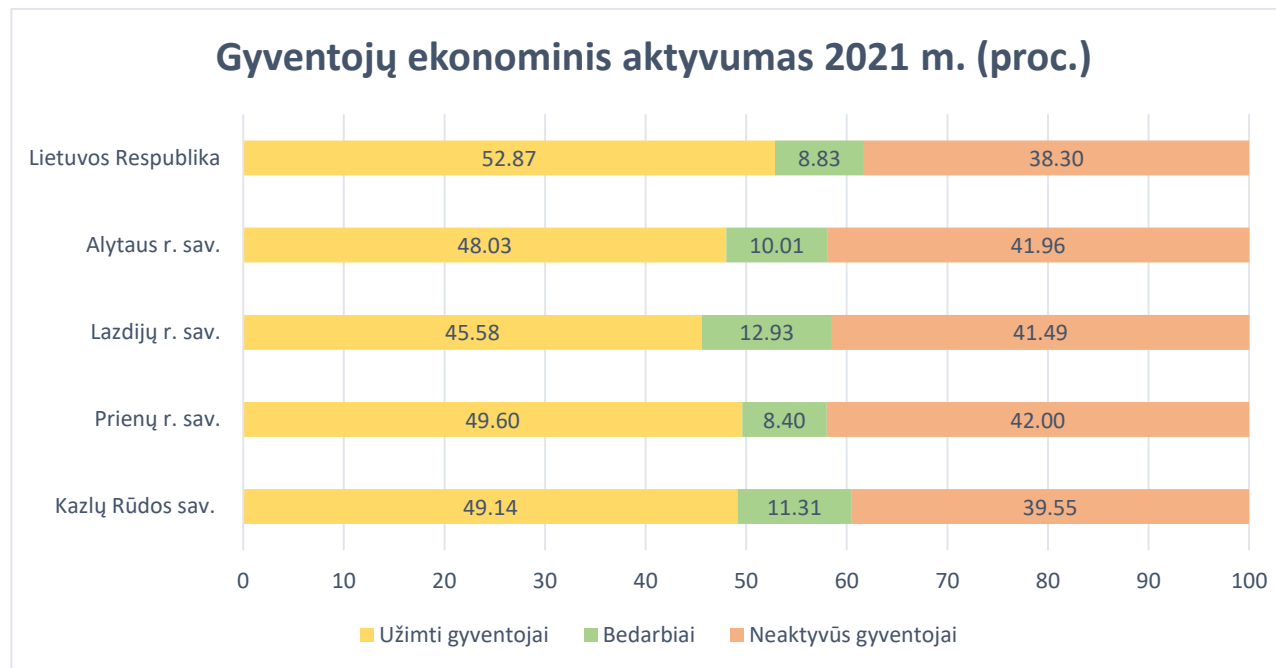
Administracinė teritorija	Iš viso ¹		Užimti gyventojai		Bedarbiai		Ekonomiškai neaktyvūs gyventojai		Nenurodė	
	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.
Lietuvos Respublika	2393690	100,00	1265534	52,87	211270	8,83	916886	38,30	0	0,00
Alytaus r. sav.	22197	100,00	10662	48,03	2223	10,01	9315	41,96	0	0,00
Prienų r. sav.	22021	100,00	10922	49,60	1851	8,40	9251	42,00	0	0,00
Kazlų Rūdos sav. ²	9535	100,00	4686	49,14	1078	11,31	3771	39,55	0	0,00
Lazdijų r. sav.	16097	100,00	7337	45,58	2082	12,93	6679	41,49	0	0,00
ŽVVG teritorija	69850	100,00	33607	48,11	7234	10,35	29016	41,54	0	0,00

*15 metų ir vyresni gyventojai.

Išnašos: 1 - Siekiant užtikrinti asmens duomenų konfidencialumą 2021 m. naudojami statistinio duomenų atskleidžiamumo kontrolės metodai, keičiantys duomenų rinkinio reikšmes. Dėl šių metodų taikymo suminės eilutės gali nesutapti su sumuojamų eilučių suma, tačiau skirtumai nedideli, dažniausiai skiriasi keliais vienetais.

2 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

5 pav. Gyventojų ekonominis aktyvumas 2021 m. (proc.)

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Nelaukiant kritinės situacijos jau dabar reikėtų ieškoti priemonių darbo rinkos stabilizavimui. Įtraukti į darbo rinką vyresnio amžiaus ir žmones su negalia, atsisakyti trūkstamų profesijų darbuotojų sąrašo, trumpinti ir lengvinti migracijos procesus, kurie padėtų lengviau įdarbinti užsieniečius. Šeima ir gimstamumas, visuomenės sveikata, migracija, gyventojų senėjimas. Tai pagrindiniai Lietuvos demografinės situacijos indikatoriai. Visa tai įtakoja visos vietinės infrastruktūros pokyčius ir plėtros galimybes – sumažėjus vaikų skaičiui uždaromos mokyklos, kultūros centrai, sveikatos priežiūros įstaigos ir t.t. Prie šių problemų sprendimo numatoma prisidėti ir įgyvendinant rengiamą VPS.

Gyventojų pasiskirstymas pagal pragyvenimo šaltinį. Ekonomikos varomoji jėga yra materialinis suinteresuotumas, įmonės šią nuostatą įgyvendina siekdamos pelno. Dirbantieji patenka į skirtingas kategorijas, vieni yra turto savininkai, kurių darbo motyvacija yra gauti kuo didesnes pajamas ir paimti kuo didesnę dalį asmeniniam naudojimui ir įmonės plėtrai. Samdomi darbuotojai motyvuoti yra darbo užmokesčiu. Be to, didelė dalis šalies gyventojų patenka į kitas kategorijas. Pensininkams mokamos pensijos, neįgaliesiems – neįgalumo išmokos ir taikoma kita socialinė parama ir

kt. Gyventojų pajamų šaltinio skalę galima numatyti tik atlikus specialius namų ūkio tyrimus, kurių dėka galime nustatyti namų ūkio pajamų šaltinius ir jų ūkio dydį. Pastaruoju metu tokių tyrimo rezultatų nėra, todėl lemiamas pajamų šaltinis vietos gyventojams tampa darbo užmokestis (išskyrus turto savininkus). Jau buvo minėta anksčiau, kad ŽVVG teritorija patenka į žemesnio ekonominio išsivystymo lygį, tai lemia jų bruto ir neto atlyginimų dydžius. Nors bruto atlyginimai 2020-2022 m. didėjo visose ŽVVG teritorijos savivaldybėse: Alytaus r. sav. – 18,25 proc., Kazlų Rūdos sav. – 20,95 proc., Prienų r. sav. – 24,24 proc., Lazdijų r. sav. – 22,26 proc., tačiau jų lygis su šalies pasiektu bruto darbo užmokesčiu yra ženkliai mažesnis, t.y. Alytaus r. sav. – 20,76 proc., Lazdijų r. sav. – 28,22 proc. Tokie darbo užmokesčio skirtumai nesudaro galimybių sėkmingai ŽVVG teritorijos plėtrai, įtakoja migraciją ir galimybes apsirūpinti kvalifikuotos darbo jėgos ištekiais (R29)(14 lentelė, 6 pav.).

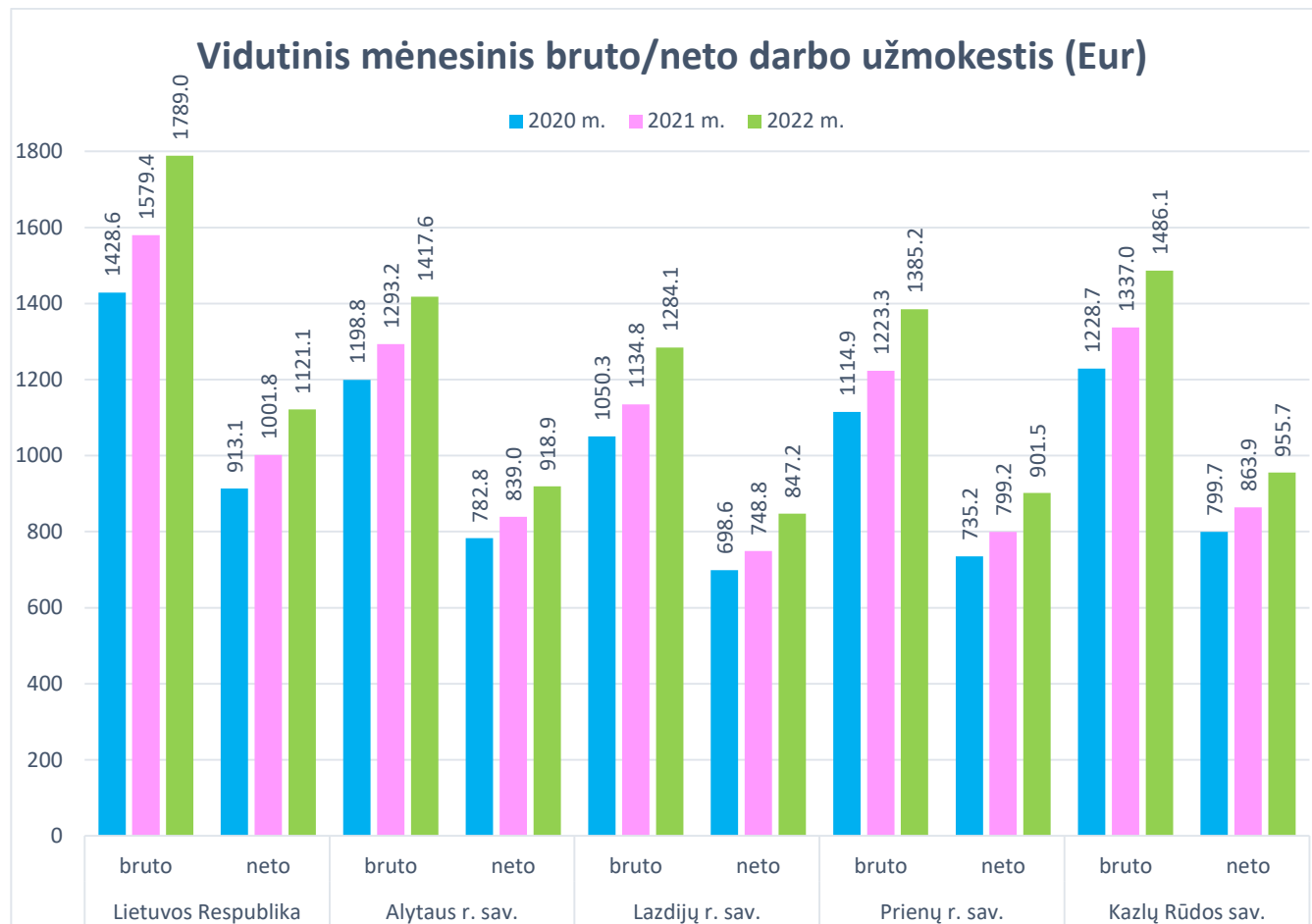
14 lentelė. Darbo apmokėjimas

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, Eur ¹				Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis, Eur ¹			
		2020 m.	2021 m.	2022 m.	Kitimas 2022 m./2020 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Kitimas 2022 m./2020 m.
1.	Lietuvos Respublika	1428,6	1579,4	1789,0	25,23	913,1	1001,8	1121,1	22,78
2.	Alytaus r. sav.	1198,8	1293,2	1417,6	18,25	782,8	839,0	918,9	17,39
3.	Kazlų Rūdos sav. ²	1228,7	1337,0	1486,1	20,95	799,7	863,9	955,7	19,51
4.	Prienų r. sav.	1114,9	1223,3	1385,2	24,24	735,2	799,2	901,5	22,62
5.	Lazdijų r. sav.	1050,3	1134,8	1284,1	22,26	698,6	748,8	847,2	21,27

Išnašos: 1 - Nuo 2019 m. sausio 1 d. pakeisti darbdavio ir darbuotojo mokamų valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai. Bruto darbo užmokestis indeksuotas 1,289 karto.

2 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

6 pav. Vidutinis mėnesinis bruto/neto darbo užmokestis (Eur)

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

NVO veikla. ŽVVG teritorijos kaimo bendruomeninės organizacijos kuria didelę naudą - rengia ir įgyvendina projektus, autentiškas, tradicijas puoselėjančias kultūrinės programos, edukacijas, organizuoja renginius, rūpinasi ir puoselėja kaimo aplinką. Veikia bendruomeniniai verslai, jų teikiamos paslaugos. Kazlų Rūdos sav. 2023 m. veikė 21 kaimo bendruomenė: 17 Kazlų Rūdos savivaldybės kaimo bendruomenių ir 4 Sasnavos seniūnijos bendruomenės: Tautkaičių, Gavaltuvos, Sasnavos ir Puskelnių. Lazdijų rajono savivaldybėje 2020 m. pradžios duomenimis veikė 41 bendruomeninė organizacija, 2023 m. Lazdijų rajono savivaldybėje veikia 46 kaimo bendruomeninės organizacijos bei 42 nevyriausybines organizacijos. Prienuų r. sav. veikia 76 nevyriausybines organizacijos (R30).

ŽVVG teritorijos socialinė situacija, jos atitiktis ŽVVG teritorijos vizijai. ŽVVG teritorija apjungia keturių savivaldybių teritorijas ir gyventojus. Pats regionas ir savivaldybės turi skirtingų socialinių proveržių, tačiau bendros tendencijos būdingos šalies, nors ir turi išskirtinių požymių. Apibendrinant socialinę būklę ŽVVG teritorijoje, darytina išvada, kad socialiniai pokyčiai būdingi Lietuvos tendencijoms. Opiausia socialinė problema lieka gyventojų skaičiaus mažėjimas, kurio kaita lemia visą socialinę sandarą. Teigiama, kad 2020-2022 m. sulėtėjo gyventojų skaičiaus mažėjimas. Šalis neteko 2,26 proc. gyventojų. ŽVVG teritorijos gyventojų skaičius sumažėjo 2,96 proc, t. y. 30,97 proc. sparčiau nei šalyje. Gyventojų skaičiaus mažėjimas labai skyrėsi ŽVVG teritorijos savivaldybėse. Jei Alytaus r. sav. jis sumažėjo tik 1,44 proc., tai Lazdijų r. sav. – 3,96 proc., Kazlų Rūdos sav. – 3,80 proc. Toks spartus gyventojų skaičiaus mažėjimas kelia grėsmę vietovės perspektyvinei socialinei ir ekonominei plėtrai. Jau ir dabar žuvininkystės sektorius turi problemų formuojant stabilų, kvalifikuotą darbo kolektyvą. Jaučiamas darbo jėgos trūkumas. Vyksta spartus gyventojų skaičiaus mažėjimas, turintis įtakos apsirūpinimo kvalifikuota darbo jėga galimybei. Vyksta neigiami gyventojų demografinės struktūros pokyčiai.

Mažėjant gyvosios darbo jėgos ištekliams ir norint išlaikyti ekonominį stabilumą ir plėtrą, būtina racionaliau panaudoti turimus darbo jėgos išteklius. Tačiau ir šioje srityje ŽVVG teritorijoje padėtis blogesnė nei šalyje. 2022 m. pagal gyventojų aktyvumą ŽVVG teritorijos savivaldybėse gyventojų ekonominis aktyvumas buvo mažesnis. Šalyje užimti gyventojai sudarė 52,87 proc., ŽVVG teritorijoje 48,11 proc., Lazdijų r. sav. jie sudarė tik 45,58 proc. Proporcingai keitėsi ir ekonomiškai neaktyvių gyventojų santykis. Šalyje jie sudarė 38,3 proc. ŽVVG teritorijoje – 41,54 proc. Daugiausiai ekonomiškai neaktyvių gyventojų buvo Kazlų Rūdos savivaldybėje – 39,55 proc. Tam, kad būtų stabilizuota padėtis ir įvyktų teigiami poslinkiai, vietos gyventojai siūlo gerinti socialinę, ekonominę infrastruktūrą, didinti gyventojų užimtumą ir gerinti pragyvenimo lygį. Vietos gyventojai pagrindiniu poreikiu įvardina verslų kūrimą ir plėtrą, įsidarbinimo galimybių didinimą. Tai atitinka numatytą viziją „ŽVVG teritorijos vizija iki 2027 m. – tai turtingas gamtos ištekliais konkurencingas žuvininkystės regionas, kuriantis pridėtinę vertę su išplėtotais verslais, veikia bendruomene, skatinančia vietos gyventojų socialinę įtrauktį“.

2.4. ŽVVG teritorijos ekonominė situacija

Bendra informacija apie ekonominę situaciją. Bendrasis vidaus produktas (BVP) – galutinis visų šalies teritorijoje veikiančių ūkinių vienetų gamybinės veiklos rezultatas, išreikštas pinigais. Jis žymi, už kokią vertę per tam tikrą laikotarpį šalyje buvo sukurta prekių ir paslaugų ir yra vienas pagrindinių šalies ekonomikos išsivystymo lygį rodančių rodiklių. BVP yra svarbus šalies ekonominio pajėgumo indikatorius. Kuo ekonomikoje daugiau piniginių santykių, tuo daugiau mokesčių sumokama į biudžetą, o valstybė gali disponuoti didesniais ištekliais, didinti valstybinio sektoriaus finansavimą, taip pat ir šio sektoriaus darbuotojų atlyginimus, gerinti paslaugų kokybę ir prieinamumą. Valstybės duomenų agentūros pateikta informacija nominalus BVP (keturių ketvirčių suma, mlrd. Eur) 2017–2022 m. padidėjo nuo 42,3 iki 67,1 mlrd. Eur, arba 67,1 proc. Tai gan spartus augimas, tačiau pandemija ir nestabili išorinė padėtis 2020 m. davė nulinį prieaugį. 2021 m. atsigaunant ekonomikai jis vėl pakilo 6 proc., tačiau prasidėjus karui Ukrainoje ir iškilus energetinei krizei 2022 m. BVP metinis prieaugis buvo tik 1,9 proc. 2023 m. prognozuojama recesija, tai ekonominis nuosmukis. Šalies ekonominė stagnacija paveikė visas ekonomines sritis. Sparčiai kilo kainos, infliacija pasiekė aukštumas, prasidėjo verslo įmonių bankrotai. Padėtį komplikavo ir tai, kad ekonominė būklė kito skirtingais tempais ir pasekmėmis skirtinguose Lietuvos regionuose. Ekonomiškai stipriausias Lietuvos regionas – Vilniaus apskritis. Joje sukuriama daugiau nei 40 proc. viso Lietuvos BVP, o BVP tenkantis vienam gyventojui beveik 1,5 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis. Labiausiai santykinis BVP vienam gyventojui sumažėjo Alytaus apskrityje. Šis rodiklis sumažėjo nuo 79,1 proc. iki 57,6 proc.

ŽVVG teritorijoje veikiančios įmonės, verslo įmonės, jų struktūra. ŽVVG teritorijoje dalis rajonų savivaldybių patenka į regioną, kuriam būdingas ekonominis atsilikimas nuo kitų pagal ekonominio augimo potencialą pirmaujančių vietovių. Ekonominis potencialas ir pridėtinė vertė kuriama ūkio subjektuose. Jų skaičiaus ir struktūros kaita rodo ekonominį gyvybingumą. Įregistruotų ir veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus pagal ekonominės veiklos rūšį kitimas rodo teigiamus poslinkius ŽVVG teritorijoje. Lyginant 2020-2023 m. laikotarpį minėtų ūkio subjektų skaičius šalyje padidėjo 15,34 proc., o ŽVVG teritorijoje 26,24 proc. (R31) (14 lentelė, 7 pav.). ŽVVG teritorijoje jų skaičius didėjo 71,06 proc. (R32) sparčiau nei šalyje. Teigiami poslinkiai ūkio sektoriuose sudaro prielaidas ekonominiam augimui teritorijoje.

14 lentelė. Įregistruotų ir veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal ekonominės veiklos rūšį metų pradžioje

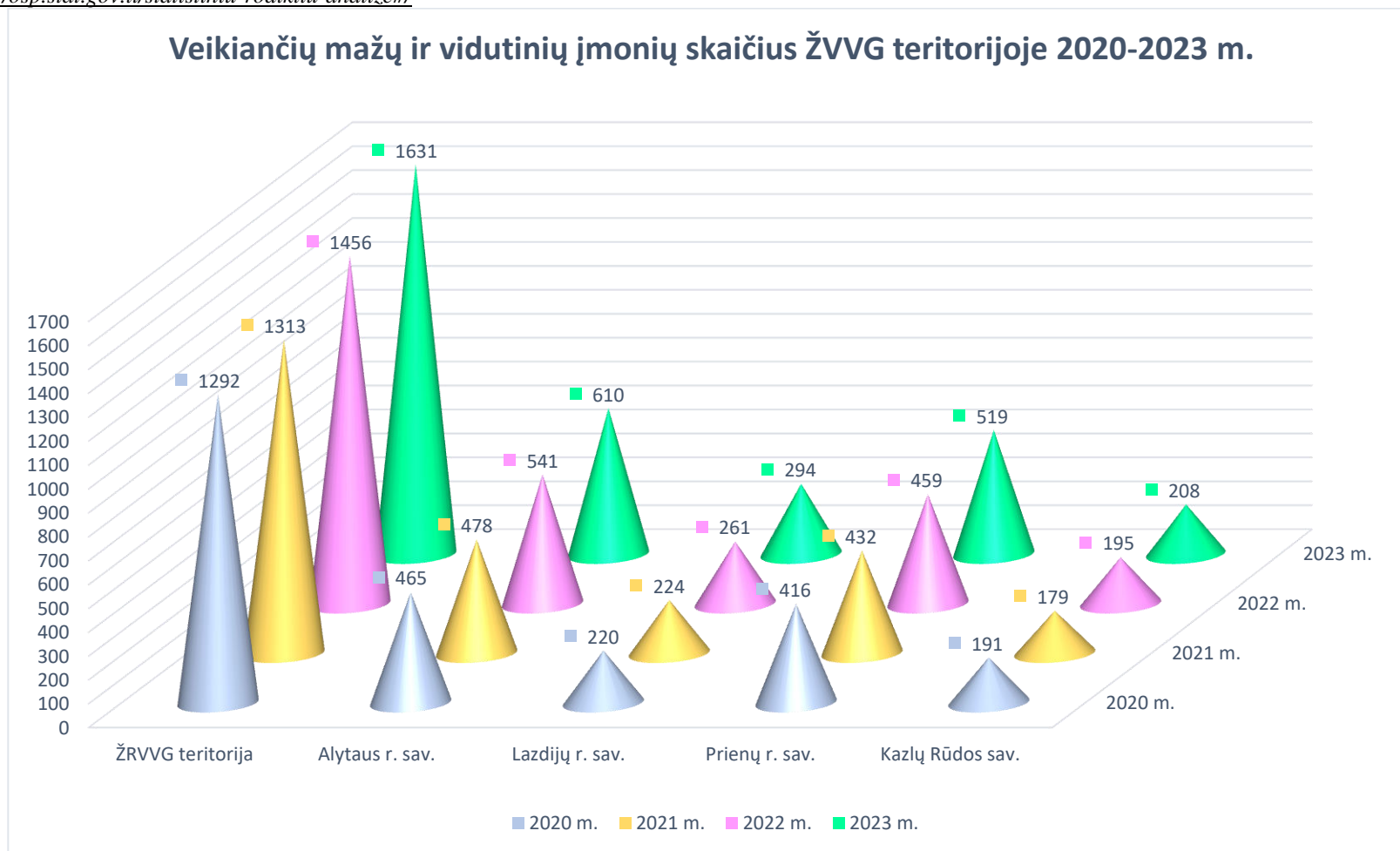
Eil. Nr.	Ekonominės veiklos rūšis	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Kitimas 2022 m./2020 m.	Kitimas 2023 m./2020 m.
----------	--------------------------	---------	---------	---------	---------	-------------------------	-------------------------

		Lietuvos Respublika	ŽVVG teritorija	Lietuvos Respublika	ŽVVG teritorija	Lietuvos Respublika	ŽVVG teritorija	Lietuvos Respublika	ŽVVG teritorija	Lietuvos Respublika	ŽVVG teritorija	Lietuvos Respublika	ŽVVG teritorija
1.	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	2275	68	2248	72	2282	82	2317	76	0,31	20,59	1,85	11,76
2.	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	139	3	138	3	157	5	163	4	12,95	66,67	17,27	33,33
3.	Apdirbamoji gamyba	7875	178	7885	172	8293	208	8974	221	5,31	16,85	13,96	24,16
4.	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	983	13	916	15	995	16	1049	18	1,22	23,08	6,71	38,46
5.	Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	397	13	371	10	350	8	348	8	-11,84	-38,46	-12,34	-38,46
6.	Statyba	8977	117	9326	124	10369	157	11798	198	15,51	34,19	31,42	69,23
7.	Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	24634	386	24259	387	25152	398	26701	435	2,10	3,11	8,39	12,69
8.	Transportas ir saugojimas	8484	174	8406	187	8741	201	9038	219	3,03	15,52	6,53	25,86
9.	Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų teikimas	3702	62	3754	50	3947	59	4056	66	6,62	-4,84	9,56	6,45
10.	Informacija ir ryšiai	3275	21	3357	25	3687	25	4245	36	12,58	19,05	29,62	71,43
11.	Finansinė ir draudimo veikla	972	11	1051	11	1292	12	1338	10	32,92	9,09	37,65	-9,09
12.	Nekilnojamojo turto operacijos	5377	30	5514	36	5863	40	6265	45	9,04	33,33	16,51	50,00
13.	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	10669	112	10815	113	11665	127	12982	147	9,34	13,39	21,68	31,25
14.	Administracinė ir aptarnavimo veikla	3534	46	3602	49	3916	57	4290	72	10,81	23,91	21,39	56,52
15.	Viešasis valdymas ir gynyba; privalomas socialinis draudimas	8	–	10	–	12	–	12	–	50,00	–	50,00	–
16.	Švietimas	785	2	802	4	879	4	973	5	11,97	100,00	23,95	150,00
17.	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	2295	31	2326	33	2399	33	2499	36	4,53	6,45	8,89	16,13
18.	Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	890	8	959	7	1016	8	1186	15	14,16	0,00	33,26	87,50
19.	Kita aptarnavimo veikla	1467	17	1545	15	1613	16	1811	20	9,95	-5,88	23,45	17,65

20.	Nenurodyta veiklos rūšis	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	Iš viso:	86738	1292	87284	1313	92628	1456	100045	1631	6,79	12,69	15,34	26,24

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: – - tokio reiškinio (rodiklio) atitinkamu laikotarpiu nebuvo

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

7 pav. Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius ŽVVG teritorijoje 2020-2023 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

ŽVVG teritorijoje žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius padidėjo 11,76 proc., elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo sektoriuje – 38,46 proc., informacijos ir ryšių subjektų skaičius padidėjo 71,43 proc., švietimo subjektų skaičius – 150,00 proc. Tačiau šie pokyčiai rodo tik teigiamus poslinkius įveikiant ekonominį atotrūkį palyginus su bendra būkle šalyje.

Vienas iš svarbesnių rodiklių, kuris parodo ekonominį išsivystymo lygį einamuoju metu yra veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų. Pagal šį, vieną iš svarbesnių rodiklių, ŽVVG teritorijos atsilikimas yra ženklus. 2023-01-01 šalyje veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų siekė 35 įmones, o ŽVVG teritorijoje tik 20,7 įmonės, arba 40,86 proc. mažiau (R33) (15 lentelė). Padėtis gan skiriasi atskirose rajonų savivaldybėse. Geriausia padėtis Alytaus r. sav. Čia 2023-01-01 veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių 1 000 gyventojų siekė 23 subjektus, tuo tarpu Lazdijų r. sav. tik – 16,7, Kazlų Rūdos – 19,1 subjektų.

15 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų, sausio 1 d.

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Gyventojų skaičius ²	Veikiančių ūkio subjektų skaičius	Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius	1 000 gyventojų tenka	
					Veikiančių ūkio subjektų skaičius	Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius
2020-01-01						
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	2794090	107444	86738	38,5	31,0
2.	Alytaus r. sav.	25885	578	465	22,3	18,0
3.	Prienų r. sav.	25806	545	416	21,1	16,1
4.	Kazlų Rūdos sav. ¹	11339	269	191	23,7	16,8
5.	Lazdijų r. sav.	18324	317	220	17,3	12,0
6.	ŽVVG teritorija	81354	1709	1292	21,0	15,9
2021-01-01						
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	2810761**	108258	87284	38,5	31,1
2.	Alytaus r. sav.	25581**	595	478	23,3	18,7
3.	Prienų r. sav.	25286**	560	432	22,1	17,1
4.	Kazlų Rūdos sav. ¹	11054**	251	179	22,7	16,2
5.	Lazdijų r. sav.	18247**	321	224	17,6	12,3

6.	ŽVVG teritorija	80168	1727	1313	21,5	16,4
2022-01-01						
1.	Lietuvos Respublika	2805998	113516	92628	40,5	33,0
2.	Alytaus r. sav.	25429	655	541	25,8	21,3
3.	Prienų r. sav.	25010	591	459	23,6	18,4
4.	Kazlų Rūdos sav. ¹	10959	263	195	24,0	17,8
5.	Lazdijų r. sav.	17892	361	261	20,2	14,6
6.	ŽVVG teritorija	79290	1870	1456	23,6	18,4
2023-01-01						
1.	Lietuvos Respublika	2857279	122458	100045	42,9	35,0
2.	Alytaus r. sav.	25513	737	610	28,9	23,9
3.	Prienų r. sav.	24926	674	519	27,0	20,8
4.	Kazlų Rūdos sav. ¹	10908	288	208	26,4	19,1
5.	Lazdijų r. sav.	17599	402	294	22,8	16,7
6.	ŽVVG teritorija	78946	2101	1631	26,6	20,7
Kitimas 2022m./2020m.						
1.	Lietuvos Respublika	0,43	5,65	6,79	5,20	6,34
2.	Alytaus r. sav.	-1,76	13,32	16,34	15,35	18,43
3.	Prienų r. sav.	-3,08	8,44	10,34	11,89	13,85
4.	Kazlų Rūdos sav.	-3,35	-2,23	2,09	1,16	5,63
5.	Lazdijų r. sav.	-2,36	13,88	18,64	16,63	21,50
6.	ŽVVG teritorija	-2,54	9,42	12,69	12,27	15,63
Kitimas 2023m./2020m.						
1.	Lietuvos Respublika	2,26	13,97	15,34	11,45	12,79
2.	Alytaus r. sav.	-1,44	27,51	31,18	29,37	33,10
3.	Prienų r. sav.	-3,41	23,67	24,76	28,04	29,16
4.	Kazlų Rūdos sav.	-3,80	7,06	8,90	11,29	13,20
5.	Lazdijų r. sav.	-3,96	26,81	33,64	32,04	39,14
6.	ŽVVG teritorija	-2,96	22,94	26,24	26,69	30,09

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: ** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

Išnašos: 1 - Įsteigta 2000 m.

2 - Nuolatinių gyventojų skaičius 2022 m. pradžioje – apskaičiuotas remiantis Lietuvos Respublikos 2021 metų visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, 2021 m. pradžioje – 2021 m. surašymo duomenys, 2012–2020 m. pradžioje gyventojų skaičius neperskaičiuotas.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

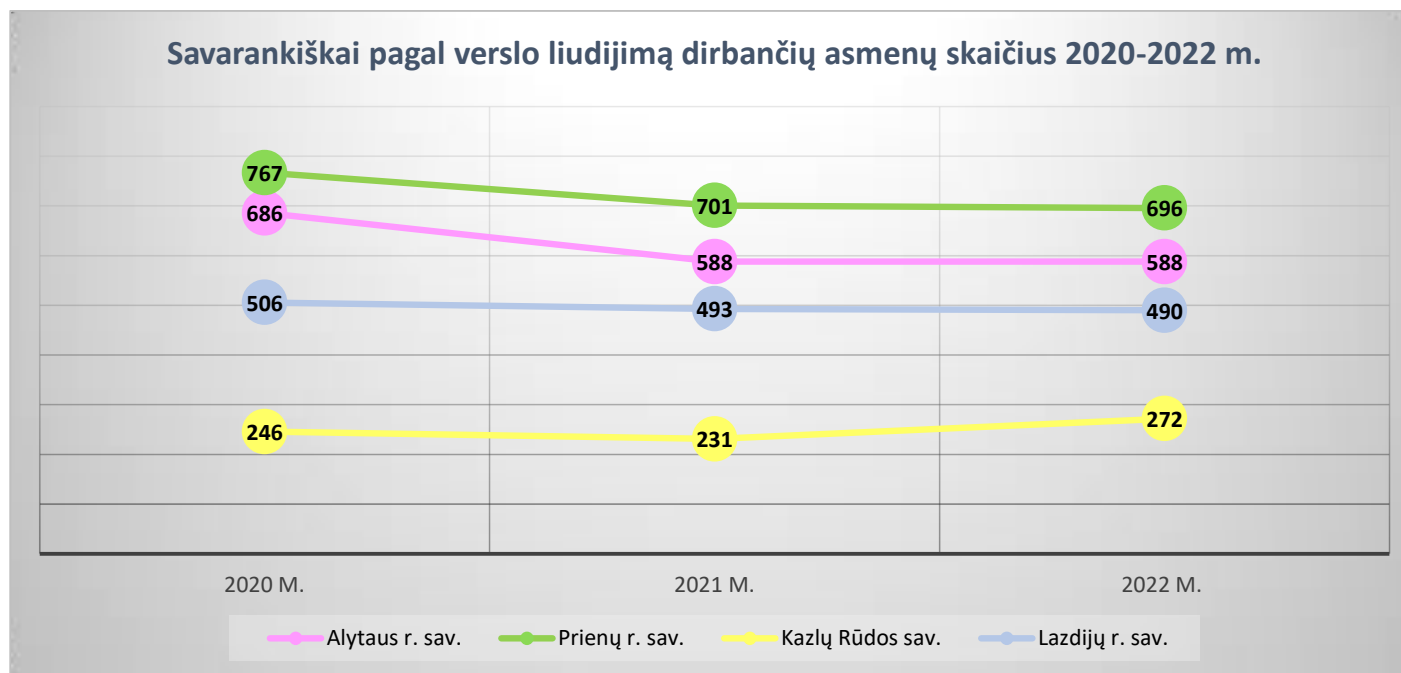
Kaip teigiamą pokytį ekonominėje ŽVVG teritorijos plotmėje reikia pažymėti spartesni veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus, tenkančio 1 000 gyventojų, didėjimą. 2020-2022 m. šalyje jis padidėjo 6,34 proc., o ŽVVG teritorijoje 15,63 proc., arba didėjo 2,47 karto daugiau nei šalyje. 2020-2023 m. šalyje jis padidėjo 12,79 proc., o ŽVVG teritorijoje 30,09 proc., arba didėjo 2,35 karto daugiau nei šalyje. Ypač spartus šio rodiklio augimas buvo Lazdijų r. sav. – 39,1 proc., bei Alytaus r. sav. – 33,1 proc.

Rinka ir darbo santykiai, mokesčių sistema įtakoja įvairių verslo formų plėtrą šalyje. Gyventojai, norintys dirbti savarankiškai, savo ūkinę veiklą gali vykdyti pagal verslo liudijimą ir pagal individualios veiklos pažymą. 2020-2022 m. savarankiškai dirbančių asmenų skaičius pagal verslo liudijimą šalyje padidėjo nuo 96094 iki 99193 arba 3,22 proc. Per minėtą laikotarpį ŽVVG teritorijoje sumažėjo nuo 2205 iki 2046, arba 7,21 proc. (R34) (16 lentelė, 8 pav.).

16 lentelė. Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius pagal verslo liudijimą

Administracinė teritorija	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Kitimas 2022 m./2020 m.
Lietuvos Respublika	96094	91185	99193	3,22
Alytaus r. sav.	686	588	588	-14,29
Prienuų r. sav.	767	701	696	-9,26
Kazlų Rūdos sav.	246	231	272	10,57
Lazdijų r. sav.	506	493	490	-3,16
ŽVVG teritorija	2205	2013	2046	-7,21

Šaltinis: <https://www.vmi.lt/evmi/2020-metai4>; <https://www.vmi.lt/evmi/2021metai1>; <https://www.vmi.lt/evmi/2022metai3>

8 pav. Savarankiškai pagal verslo liudijimą dirbančių asmenų skaičius 2020-2022 m.

Šaltinis: <https://www.vmi.lt/evmi/2020-metai4>; <https://www.vmi.lt/evmi/2021metai1>; <https://www.vmi.lt/evmi/2022metai3>

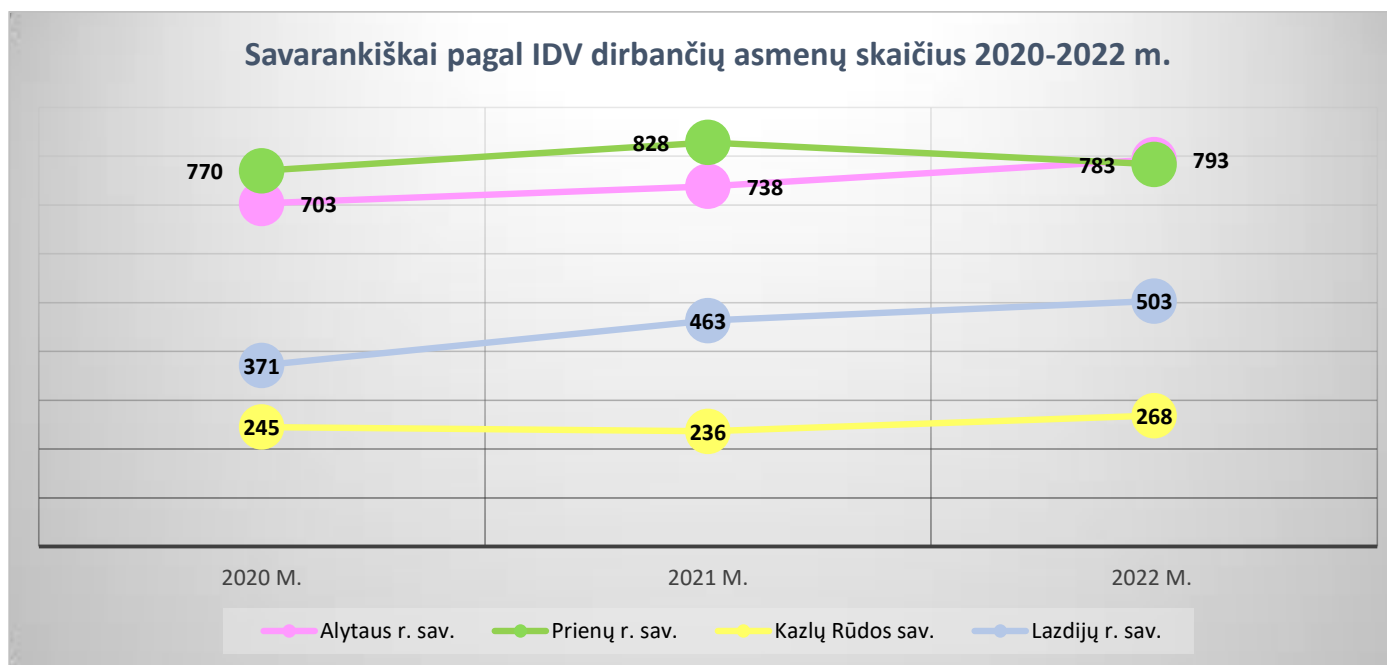
Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius pagal individualios veiklos pažymą šalyje padidėjo nuo 77,65 tūkst. 2020 m. iki 92,46 tūkst. 2022 m., arba 19,07 proc. Didėjo per minėtą laikotarpį savarankiškai dirbančių asmenų skaičius pagal individualios veiklos pažymą ir ŽVVG teritorijoje, nuo 2089 iki 2347 darbuotojo, arba 12,35 proc. (R35) (17 lentelė, 9 pav.).

17 lentelė. Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius pagal individualios veiklos pažymą

Administracinė teritorija	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Kitimas 2022m./2020m.

Lietuvos Respublika	77654	88896	92460	19,07
Alytaus r. sav.	703	738	793	12,80
Prienų r. sav.	770	828	783	1,69
Kazlų Rūdos sav.	245	236	268	9,39
Lazdijų r. sav.	371	463	503	35,58
ŽVVG teritorija	2089	2265	2347	12,35

Šaltinis: <https://www.vmi.lt/evmi/2020-metai4>; <https://www.vmi.lt/evmi/2021metai1>; <https://www.vmi.lt/evmi/2022metai3>

9 pav. Savarankiškai pagal IDV dirbančių asmenų skaičius 2020-2022 m.

Šaltinis: <https://www.vmi.lt/evmi/2020-metai4>; <https://www.vmi.lt/evmi/2021metai1>; <https://www.vmi.lt/evmi/2022metai3>

Užimti gyventojai žemės ūkio, žuvininkystės, pramonės, paslaugų sektoriuose. Šalyje, vykstant techninei ir technologinei pažangai, keitėsi ir darbo jėgos panaudojimo struktūra. Jei ankstesniais laikais didžioji dalis dirbančiųjų dirbo gamybos sektoriuje, tai dabartiniu laikmečiu dominuoja paslaugų sritys. Pastarųjų trijų metų laikotarpiu struktūriniai pokyčiai labai nežymūs. Jie svyruoja paklaidos ribose. 2022 m. 68,82 proc. gyventojų buvo užimti paslaugų sferoje, 17,90 proc. pramonėje, o 5,45 proc. žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje. (R36) (18 lentelė).

18 lentelė. Užimti gyventojai pagal ekonomines veiklos rūšis, proc.

Metai	Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	A Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	B_TO_E Pramonė	F Statyba	G_TO_U Paslaugos
Lietuvos Respublika					
2020	100,00	5,69	18,02	7,34	68,95
2021	100,00	5,32	18,85	7,42	68,41
2022	100,00	5,45	17,90	7,83	68,82

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

ŽVVG teritorija turi išskirtinį požymį. Čia sėkmingai ūkinę veiklą vykdo trys akvakultūros ūkiai, kuriuose ne tik auginama žuvis, bet veiklą vykdo ir žuvų perdirbimo cechas, kuriame ruošiami žuvies produktų gaminiai vartotojui. Regione galias tradicijas turi ir žemės ūkis. 2021 m. užimti gyventojai ŽVVG teritorijoje žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje siekė net 11,22 proc. Tai net 2,54 karto daugiau nei šalyje (R37) (19 lentelė).

19 lentelė. Užimti gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis savivaldybėse (15 metų ir vyresni)

Administracinė teritorija	Iš viso	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	Pramonė	Statyba	Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	Kitos ekonominės veiklos
Lietuvos Respublika	1265534	55852	228479	92119	226610	662474
Struktūra, proc.	100,00	4,41	18,05	7,28	17,91	52,35
Alytaus r. sav.	10662	1291	2203	1029	1820	4319
Prienų r. sav.	10919	1046	2064	982	1947	4880
Kazlų Rūdos sav. ¹	4687	343	1493	257	681	1913
Lazdijų r. sav.	7337	1091	852	501	1090	3803
ŽVVG teritorija	33605	3771	6612	2769	5538	14915

Struktūra, proc.	100,00	11,22	19,68	8,24	16,48	44,38
-------------------------	---------------	--------------	--------------	-------------	--------------	--------------

Išnašos: 1 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

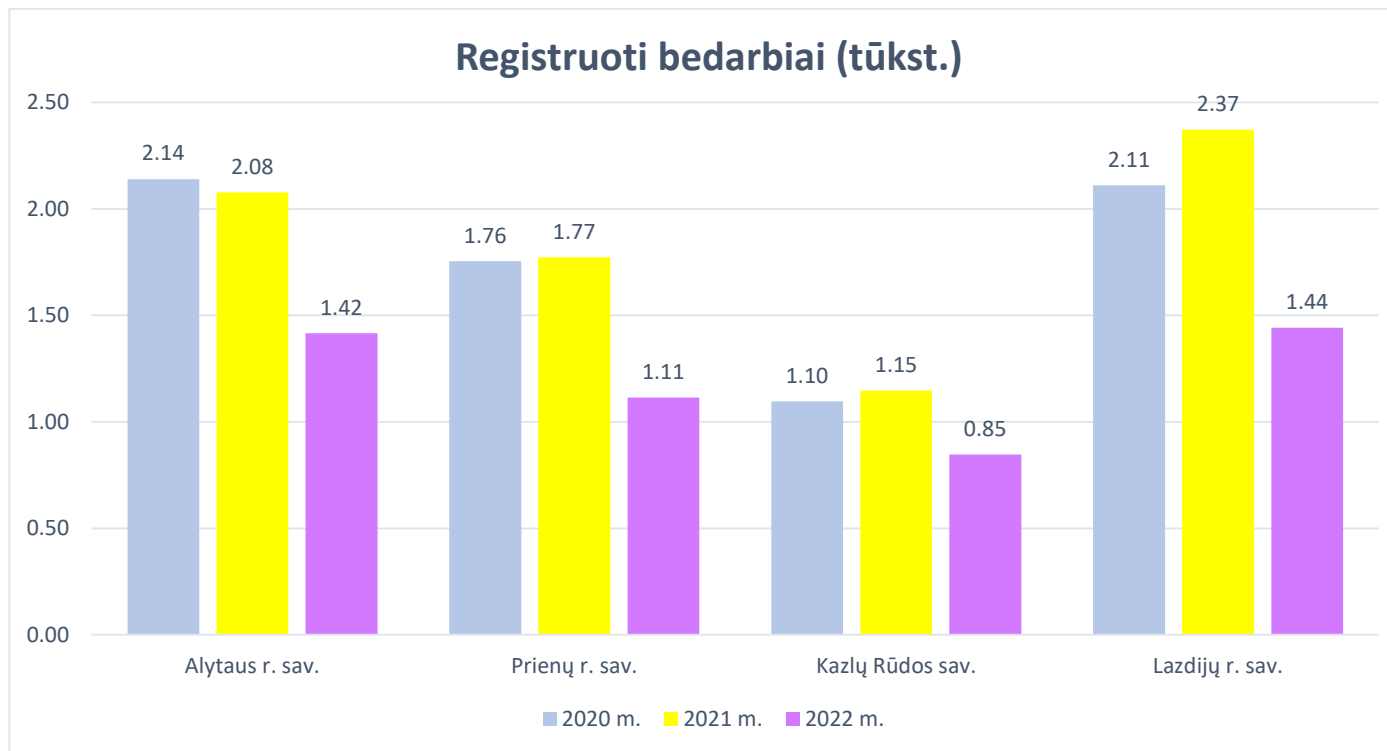
Nedarbo lygis, jo tendencijos. Spartesnė verslų plėtra ŽVVG teritorijoje teigiamai paveikė ir darbo rinkos pokyčius. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis 2020-2022 m. gerėjo visose savivaldybėse. Bedarbių proc. nuo darbingų amžiaus žmonių skaičiaus Lazdijų r. sav. per minėtą laikotarpį sumažėjo nuo 19,3 proc. iki 13,1 proc., Kazlų Rūdos r. sav. nuo 16,1 proc. iki 12,41 proc. Ženkliai pagerėjo padėtis ir Alytaus bei Prienų r. sav. Tačiau tai nepagerino padėties iš esmės. 2022 m. registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis ŽVVG teritorijoje buvo 45,56 proc. didesnis nei šalyje. Teigiama tik tai, kad absoliutus bedarbių (fizinį asmenų) skaičius ŽVVG teritorijoje mažėjo sparčiau nei šalyje – 32,14 proc., o tuo metu šalyje – 27,22 proc. (R38) (20 lentelė, 10 pav.).

20 lentelė. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, registruoti bedarbiai

Administracinė teritorija	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, proc.			Registruoti bedarbiai, tūkst.			
	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Kitimas 2022m./2020m.
Lietuvos Respublika	12,6	13,0	9,0	216,19	225,23	157,34	-27,22
Alytaus r. sav.	13,8	13,4	8,9	2,14	2,08	1,42	-33,79
Prienų r. sav.	11,4	11,6	7,3	1,76	1,77	1,11	-36,52
Kazlų Rūdos sav. ¹	16,1	16,9	12,41	1,10	1,15	0,85	-22,81
Lazdijų r. sav.	19,3	22,1	13,1	2,11	2,37	1,44	-31,66
ŽVVG teritorija	x	x	x	7,10	7,37	4,82	-32,14

Išnašos: 1 - Įsteigta 2000 m.

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

10 pav. Registruoti bedarbiai (tūkst.)

Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Lietuvoje vidutinis metinis bedarbių moterų proc. nuo darbingo amžiaus moterų per 2020-2023 m. sumažėjo 26,19 proc., spartesnis mažėjimas buvo ŽVVG teritorijoje, išskyrus Kazlų Rūdos sav. (R39) (21 lentelė). Mažėjimas vyko visose ŽVVG teritorijos savivaldybėse.

21 lentelė. Vidutinis metinis bedarbių moterų proc. nuo darbingo amžiaus moterų

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Kitimas 2022 m./2020 m.

1.	Lietuvos Respublika	12,6	13,3	9,3	-26,19
2.	Alytaus r. sav.	14,6	14,6	9,2	-36,99
3.	Kazlų Rūdos sav.	15,9	16,6	12,6	-20,75
4.	Prienų r. sav.	11,0	11,2	6,8	-38,18
5.	Lazdijų r. sav.	17,4	20,6	12,5	-28,16
6.	ŽVVG teritorija	x	x	x	x

Šaltinis: <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>

Lietuvoje vidutinis metinis bedarbių vyrų proc. nuo darbingo amžiaus vyrų per 2020-2023 m. sumažėjo 30,40 proc., spartesnis mažėjimas buvo ŽVVG teritorijoje, išskyrus Kazlų Rūdos sav. (R40) (22 lentelė). Mažėjimas vyko visose ŽVVG teritorijos savivaldybėse.

22 lentelė. Vidutinis metinis bedarbių vyrų proc. nuo darbingo amžiaus vyrų

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Kitimas 2022 m./2020 m.
1.	Lietuvos Respublika	12,5	12,7	8,7	-30,40
2.	Alytaus r. sav.	13,0	12,3	8,7	-33,08
3.	Kazlų Rūdos sav.	16,3	17,1	12,1	-25,77
4.	Prienų r. sav.	11,8	12,0	7,7	-34,75
5.	Lazdijų r. sav.	21,0	23,4	13,7	-34,76
6.	ŽVVG teritorija	x	x	x	x

Šaltinis: <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>

Lietuvoje vidutinis metinis jaunų (16-29 m.) bedarbių proc. nuo jaunų (16-29 m.) gyventojų per 2020-2023 m. sumažėjo 36,19 proc., spartesnis mažėjimas buvo ŽVVG teritorijos savivaldybėse: Alytaus r. sav. – 48,42 proc., Kazlų Rūdos sav. – 46,81 proc., ir kitose (R41) (23 lentelė). Šis rodiklis mažėjo visose ŽVVG teritorijos savivaldybėse.

23 lentelė. Vidutinis metinis jaunų (16-29 m.) bedarbių proc. nuo jaunų (16-29 m.) gyventojų

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Kitimas 2022 m./2020 m.
1.	Lietuvos Respublika	10,5	10,9	6,7	-36,19
2.	Alytaus r. sav.	9,5	8,7	4,9	-48,42

3.	Kazlų Rūdos sav.	9,4	9,4	5,0	-46,81
4.	Prienų r. sav.	7,0	5,9	4,0	-42,86
5.	Lazdijų r. sav.	12,7	13,2	7,7	-39,37
6.	ŽVVG teritorija	x	x	x	x

Šaltinis: <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>

Laisvų darbo vietų skaičius ŽVVG teritorijoje 2020-2023 m. laikėsi 31 asmens ribose (24 lentelė), bedarbių skaičius sumažėjo iki 4,82 tūkst.

24 lentelė. Laisvų darbo vietų skaičius metų pradžioje

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	Kitimas 2022m./2020m.	Kitimas 2023 m./2020 m.
1.	Lietuvos Respublika	4527	5431	7680	2640	69,65	-41,68
2.	Alytaus r. sav.	3	11	13	0	333,33	-100,00
3.	Prienų r. sav.	18	28	30	11	66,67	-38,89
4.	Kazlų Rūdos sav.	9	7	2	15	-77,78	66,67
5.	Lazdijų r. sav.	1	1	26	5	2500,00	400,00
6.	ŽVVG teritorija	31	47	71	31	129,03	0,00

Šaltinis: <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>

Įvertinant pokyčius darbo rinkoje ir gyventojų poreikius perspektyvinei vietovės plėtrai, darbo vietų kūrimas ir gyventojų įdarbinimas arba asmeninio verslo plėtra lieka pirmaeilium uždaviniu planuojant vietovės perspektyvas.

Per 2020-2023 m. laikotarpį mažiausiai projektų įgyvendinta Kazlų Rūdos sav. – 17 projektų, projektų vertė – 4,82 mln. Eur, daugiausia – Prienų r. sav. – 168 projektai, projektų vertė – 8,04 mln. Eur. ŽVVG teritorijoje 2020 m. įgyvendinta 85 projektai, jų vertė 9,51 mln. Eur., 2023 m. 94 projektai, jų vertė 17,33 mln. Eur., t.y. 10,59 proc. daugiau projektų, 1,8 karto daugiau nei investicijų nei 2020 m. (R42) (25 lentelė).

25 lentelė. ES ir kitų fondų pritraukimas

Eil. Nr.	ES ir kitų fondų pritraukimas į teritoriją	2020 m.	2021 m.	2022 m.
Alytaus r. sav.				
1.	Įgyvendintų projektų skaičius, vnt.	9	5	6

2.	Igyvendintų projektų vertė, Eur	3 460 800,00	1 313 200,00	6 292 500,00
Lazdijų r. sav.				
1.	Igyvendintų projektų skaičius, vnt.	11	12	15
2.	Igyvendintų projektų vertė, Eur	3 362 232,00	2 292 333,00	2 903 733,00
Kazlų Rūdos sav.				
1.	Igyvendintų projektų skaičius, vnt.	3	6	8
2.	Igyvendintų projektų vertė, Eur.	892 264,00	1 300 919,00	2 624 585,00
Prienų r. sav.				
1.	Igyvendintų projektų skaičius, vnt.	62	41	65
2.	Igyvendintų projektų vertė, Eur	1 794 737,00	730 191,00	5 518 026,00
Viso ŽVVG teritorijoje				
1.	Igyvendintų projektų skaičius, vnt.	85	64	94
2.	Igyvendintų projektų vertė, Eur	9 510 033,00	4 979 543,00	17 338 844,00

Šaltinis: Rajonų savivaldybių administracijų duomenys, pateikti raštu.

ŽVVG ekonominės situacijos atitiktis ŽVVG teritorijos vizijai. Ekonomika ir socialinių klausimų sprendimas yra tiesiogiai susiję dalykai. Regionuose, kuriuose sėkmingai plėtojamas verslas ir kuriamos darbo vietos, mokamas didesnis darbo užmokestis, mažėja migracija, pritraukiama kvalifikuota darbo jėga. Paskutiniai trys metai metė didelį iššūkį ekonominei plėtrai: pandeminiai suvaržymai, energetinė krizė, kuri įtakojo žaliavų ir energetinių išteklių kainų kilimą, aukštumas pasiekusi infliacija, prasidėję verslo įmonių bankrotai. Geriausiai su išbandymais susitvarkė Vilniaus regionas. Padėtį komplikavo ir tai, kad ekonominė būklė kito skirtingais tempais ir pasekmėmis skirtinguose Lietuvos regionuose. Vilniaus apskrityje sukuriama daugiau nei 40 proc. viso Lietuvos BVP, o BVP tenkantis vienam gyventojui beveik 1,5 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis. Alytaus apskrityje, į kurią patenka dalis ŽVVG savivaldybių, BVP vienam gyventojui sumažėjo nuo 79,1 proc. iki 57,6 proc. Susidariusi padėtis daro spaudimą įveikti atsilikimą ir paspartinti ekonominį augimą. ŽVVG teritorijoje dalis rajonų savivaldybių patenka į regioną, kuriam būdingas ekonominis atsilikimas pagal ekonominio augimo potencialą nuo kitų pirmaujančių vietovių. Ekonominis potencialas ir pridėtinė vertė kuriama ūkio subjektuose. Jų skaičiaus ir struktūros kaita rodo ekonominį gyvybingumą. Įregistruotų ir veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal ekonominės veiklos rūšį kitimas rodo teigiamus poslinkius ŽVVG teritorijoje. Lyginant 2020–2023 m. laikotarpį minėtų ūkio subjektų skaičius šalyje padidėjo 15,34 proc., ŽVVG teritorijoje 26,24 proc. ŽVVG teritorijoje jų skaičius didėjo 71,1 proc. sparčiau nei šalyje. Teigiami poslinkiai ūkio sektoriuose sudaro prielaidas ekonominiam augimui ŽVVG teritorijoje. Nežiūrint teigiamų poslinkių verslo plėtroje pagal svarbiausią rodiklį, kuris parodo ekonominį išsivystymo lygį einamuoju metu (veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičių, tenkanti 1 000 gyventojų), ŽVVG teritorijos atsilikimas gana ženklus. 2023 sausio 1 d. šalyje veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų

siekė 35 įmones, ŽVVG teritorijoje tik – 20,7 įmonių, arba 40,86 proc. mažiau. Padėtis gan skiriasi atskirose rajonų savivaldybėse. Geriausia padėtis Alytaus r. sav. Čia 2023 m. sausio 1 d. veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių 1 000 gyventojų siekė 23 subjektus, tuo tarpu Lazdijų r. sav. tik 16,7, Kazlų Rūdos – 19,1 subjektų. Darbo rinkos pokyčiai rodo teigiamus poslinkius tiriamu laikotarpiu. Sumažėjo visose savivaldybėse registruotų bedarbių skaičius, bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis procentais, padidėjo savarankiškai dirbančių asmenų skaičius pagal individualios veiklos pažymą. Sėkmingai ir gamybine, ir ekonomine prasme plėtojama žuvininkystės ūkio šaka. Tai atitinka gyventojų išreikštą poreikį „Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą“ ir numatytą viziją „ŽVVG teritorijos vizija iki 2027 m. – tai turtingas gamtos ištekliais, konkurencingas žuvininkystės regionas, kuriantis pridėtinę vertę su išplėtotais verslais, veiklia bendruomene, skatinančia vietos gyventojų socialinę įtrauktį“.

2.5. ŽVVG teritorijoje veikiančių žvejybos ir (arba) akvakultūros įmonių situacija

2022 m. lapkričio 15 d. pasaulio gyventojų skaičius perkopė 8 milijardus. Šis skaičius didėja, vidutiniškai 203 800 žmonių per parą. Mokslininkai ir politikai jau seniai kelia klausimą – kiek žmonių mūsų planeta gali atlaikyti. Pirmiausia dėl to, kad didesniai žmonių skaičiui reikia daugiau gamtos išteklių, o jie yra riboti. Gamta kenčia ne tik dėl to, kad mes eikvojame jos turtus – jai kenkia pati žmogaus veikla. Kyla ir gyventojų aprūpinimo maistu problema. Ne visose šalyse žemės ūkio šakos vystymui yra palankios gamtinės sąlygos, be to, jos vystymą riboja ir gamybiniai pajėgumai, todėl valstybėse, besiribojančiose su vandenynais, žuvies produktai tampa labai svarbiu maisto šaltiniu. Žuvininkystė tampa labai svarbia ūkio šaka. Žuvininkystė Lietuvoje turi galias tradicijas, tačiau žuvų ištekliai – lengvai pažeidžiami, todėl jų naudojimas ir apsauga turi būti vykdoma bei reguliuojama ypač atsakingai, remiantis moksliniais tyrimais, ilgalaikėmis tikslinėmis programomis. Mūsų šalyje yra plėtojamos keturios pagrindinės žuvininkystės rūšys: jūrų žuvininkystė, žvejyba vidaus vandenyse, akvakultūra bei žuvų perdirbimo pramonė ir rinkodara. Įvairių žuvininkystės įmonių gausu visoje Lietuvoje, tačiau labiausiai išsivysčiusi ir svarbiausia ši veikla yra Klaipėdos apskrityje (81 proc. visų žuvininkystės įmonių). Čia išplėtoti jūrinė žvejyba, žuvų perdirbimas, žvejyba Kuršių mariose. Šviežiomis žuvimis iš Klaipėdos aprūpinama visa Lietuva. Kitose apskrityse žuvininkystės tikslas yra ne tik maistas, bet ir kaimo gyventojų užimtumas. Vidurio ir pietvakarių Lietuvoje sėkmingai vykdoma žuvų auginimo tvenkiniuose, žvejybos ir žuvų perdirbimo ūkinė veikla. Žuvininkystė – tai ne tik žuvų išteklių valdymas, jų atkūrimas ir priežiūra, bet ir žuvų perdirbimas, pirminis šių produktų pardavimas ir supirkimas. Žuvininkystės sektoriai – žvejyba, akvakultūra, perdirbimas – yra skirtingi ir susiduria su įvairiomis gamtinėmis, geografinėmis, ekonominėmis ir socialinėmis situacijomis ir iššūkiais. Didžioji dalis Lietuvos Baltijos jūros laivyno daug metų buvo orientuoti į menkių žvejybą, todėl mažėjant menkių kvotoms ir prastėjant jų kokybei, įmonių žvejybos veiklos rezultatai prastėjo. Be to, mažėjantys žuvų ištekliai kelia įvairius žvejybos ribojimus. Žuvų produktų poreikis kompensuojamas tvenkiniuose išauginama žuvimi. Žuvies auginimas ūkiuose yra vienas iš būdų aprūpinti gyventojus gyvulinės kilmės baltymais ir sumažinti natūralios žuvies išteklių išnykimo grėsmę

vandenynuose. Šiuo metu akvakultūros įmonėse maistui auginama apie 600 vandens gyvūnų ir augalų rūšių. Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) duomenimis, akvakultūros, ypač žuvininkystės, svarba auga, o pagal gamybos apimtį ji konkuruos su paukštienos ir kiaulienos gamyba. Prieš porą metų akvakultūros gamyba pasiekė pasaulinės jautienos gamybos apimtį. Tam didelės įtakos turėjo Azijos šalių gyventojų skaičiaus didėjimas ir pasikeitę jų mitybos įpročiai.

Akvakultūra – vandens gyvūnų ir augalų veisimas bei auginimas tvenkiniuose, vandens talpyklose, ežeruose, jūrų lagūnose ir priekrantėse, baseinuose, varžose, uždaros vandens apytakos įrenginiuose. Skiriama gėlavandenė ir sūrių (jūrinių) vandenų akvakultūra. Baseinuose ir varžose akvakultūros produkcija siekia 100–200 kg/m³. Daugiausia auginama įvairių rūšių žuvis, vėžiagyviai, moliuskai. Bendra pasaulinė akvakultūros produkcija didžiausia Kinijoje (apie 50 proc.), Jungtinėse Amerikos Valstijose, Norvegijoje, Vokietijoje, Lenkijoje.

Lietuvoje taip pat esant ribotiems natūraliems ištekliams ir siekiant darnios (aplinkos, ekonominiu ir socialiniu požiūriu) žuvininkystės bei aprūpinimo maistu, vis didesnis dėmesys skiriamas akvakultūrai. Akvakultūros produkcijos gamyba plėtojama tvenkiniuose, uždarosios akvakultūros sistemose, baseinuose ir kanaluose. VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenimis, 2022 m. pradžioje akvakultūrą plėtojo 67 ūkio subjektai, iš kurių 31 plėtojo tvenkinių akvakultūrą. Akvakultūros sektoriuje dirbo 426 asmenys, iš kurių 75 proc. vyrai, 25 proc. – moterys. Akvakultūros tvenkiniai Lietuvos akvakultūros sektoriuje užima svarbiausią vietą – juose 2017–2021 m. užauginta apie 83 proc. visos akvakultūros sektoriaus produkcijos. Lietuvoje tvenkiniuose auginami karpiai, upėtakiai ir kai kurios kitos žuvis, uždarosios vandens apytakos įrenginiuose – unguniai. Pradėti veisti ir auginti plačiažnypliai vėžiai.

ŽVVG teritorijoje veiklą vykdo akvakultūros įmonės. Vaizdingame Dzūkijos kampelyje, Varėnės, Žižmos ir Dusmenos upių apsuptyje, tyvuliuoja UAB „Daugų žuvis“ tvenkiniai. Tai 700 hektarų plotas, nutolęs nuo miestų ir kitų taršos šaltinių, gausus laukinių paukščių ir žuvies. Tvenkiniuose plaukioja veidrodiniai karpiai, baltieji amūrai, margieji plačiakakčiai, lydekos, sidabriniai karosai, lynai ir šamai. Čia šios žuvis ne tik auginamos, bet ir veisiamos.

Kazlų Rūdos savivaldybėje esančiame Bebruliškės kaime ūkinę veiklą vykdo žuvininkystės ūkis UAB „Karpis“, skaičiuojantis beveik 30 veiklos metų. Pramoninės žuvininkystės ūkis daugiausia dėmesio skiria prekinių veidrodinių karpių auginimui, turi pasiūlyti ir tokių žuvų kaip lynai, lydekos, karosai, ešeriai, taip pat organizuoja komercinę žvejybą. Turi įsirengęs 498,93 ha tvenkinių (R43). Naudoja Pilvės, Vabalkšnės upelių vandenį. Įmonės istorija prasideda nuo 1968 metų, kuomet buvo įkurtas „Aušros“ kolūkis, kuriam priklausė dabartiniai UAB „Karpis“ tvenkiniai. 1971 m. „Aušros“ kolūkis buvo reorganizuotas į Kazlų Rūdos žuvininkystės ūkį, o 1994 m., privatizavus žuvininkystės ūkį, buvo įkurta UAB „Karpis“, kurios pagrindinė veikla yra akvakultūra. Įmonė įsikūrusi Bebruliškės kaime, Kazlų Rūdos seniūnijoje, Kazlų Rūdos savivaldybėje. UAB „Karpis“ veisia, auginą bei parduoda gyvas žuvis. Pagrindinis įmonės produktas yra gyvi karpiai. Įmonė vykdo tiek mažmeninę, tiek didmeninę prekybą bei teikia komercinės žvejybos paslaugas. Taip pat UAB „Karpis“ priklauso apie 600 ha medžioklės plotų (R44).

Išlaužas – kaimas Prienų rajono savivaldybės teritorijoje, šalia kelio Kaunas-Prienai-Alytus. Vaizdingoje aplinkoje tyvuliuoja vandens masyvai, kuriuose įrengti 47 akvakultūros tvenkiniai, užimantys apie 500 ha plotą (R45). Minėtoje teritorijoje įsikūrusi ir ūkinę veiklą sėkmingai vykdo

AB „Išlaužo žuvis“, užsiimanti žuvų auginimu gėlame vandenyje – akvakultūra. Akvakultūra – viena iš 4 pagrindinių Lietuvos žuvininkystės sektoriaus šakų, turinti ekonominės, socialinės, rekreacinės ir netgi aplinkosauginės reikšmės, padedanti plėsti žuvų asortimentą, įdarbinti kaimo žmones. Tokią funkciją ir atlieka AB „Išlaužo žuvis“.

AB „Išlaužo žuvis“ yra pilnasistemiškas tvenkininės žuvininkystės ūkis, natūraliai tvenkiniuose veisiantis, auginantis ir parduodantis įvairaus amžiaus ir dydžio karpius, lydekas, šamus, lynus, amūrus, plačiakakčius, ešerius, karosus. Žuvis auginama ir ruošiamą ūkyje – nuo ikrelio iki vartotojo stalo. Be to, ūkyje prekiaujama žuvytėmis ir konsultuojama vandens telkinių įžuvinimo ir žuvų šėrimo klausimais. Kaip teigia vietiniai žuvininkai, įmonėje galima įsigyti tiek šviežios žuvies, tiek rūkytų ar kitaip ruoštų žuvies gaminių. Visa – nuo žuvų užauginimo iki perdirbimo – įmonė atlieka pati, taip užtikrinama pačią geriausią kokybę. Visa produkcija, gaminama nuolatos bei nedideliais kiekiais, atitinka Lietuvos ir ES standartus.

ŽVVG teritorijoje veikiančių akvakultūros įmonių tvenkinių plotai, išskiriamas projektinis ir įveistų tvenkinių plotas. 2020-2022 m. projektinis tvenkinių plotas praktiškai nekito, įveistų tvenkinių plotas sumažėjo nuo 1554,91 ha iki 1462,33 ha, arba 6 proc. (R46) (26 lentelė).

26 lentelė. ŽVVG teritorijoje veikiančių akvakultūros įmonių tvenkinių plotai 2020–2022 m., ha

Eil. Nr.	Tvenkinių plotai, ha	Alytaus r. sav.			Kazlų Rūdos sav.			Prienu sav.			Lazdijų r. sav.			Viso ŽVVG teritorija		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.	Bendras įveistų tvenkinių plotas	594,98	544,58	507,08	450,00	450,00	454,89	509,93	500,56	500,36	0	0	0	1554,91	1495,14	1462,33
2.	Projektinis tvenkinių plotas	616,76	616,76	616,76	450,00	450,00	455,00	515,93	515,93	515,93	0	0	0	1582,69	1582,69	1587,69

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Kazlų Rūdos sav. ir Prienu r. sav. įveistų tvenkinių plotai kito labai nežymiai ir akvakultūros plėtrai žymesnės reikšmės neturėjo.

Lietuvoje tvenkiniuose auginami karpiai, upėtakiai ir kai kurios kitos žuvis, uždaruose vandens apytakos įrenginiuose – unguniai. Pradėti veisti ir auginti plačiažnypliai vėžiai. ŽVVG tvenkiniuose auginamas platus spektras žuvų rūšių. Lietuvos tvenkiniuose veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir parduotos produkcijos kiekis 2020-2022 m. padidėjo nuo 4479,17 tonų iki 4860,55 tonų, arba 8,51 proc. (27 lentelė). Sparčiausiai didėjo gamyba ir pardavimai: upėtakių – 68,24 proc., eršketų – 2,23 karto, margųjų plačiakakčių – 8,09 proc. Per tiriamą laikotarpį karpių gamyba ir pardavimai sumažėjo 8,80 proc. (R 47). Rekordiniai žuvų gamybos ir pardavimų kiekiai Lietuvos tvenkiniuose pasiekti 2021 m. Tais metais pagaminta ir parduota 4860,55 tonų žuvies (R48).

27 lentelė. Lietuvos teritorijoje veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir parduotos žuvų produkcijos kiekis 2020-2022 m., kg

Eil.	Žuvų rūšis	Viso
------	------------	------

Nr.		2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.1.	Karpis	3310764,82	3609468,35	3019384,16
1.2.	Lydeka	39128,22	33724,28	44846,06
1.3.	Baltasis amūras	54928,97	40478,48	56296,50
1.4.	Margasis plačiakaktis	123031,50	84190,08	132990,63
1.5.	Eršketas	85393,16	154526,41	190900,88
1.6.	Upėtakis	132775,55	130553,21	223392,22
1.7.	Karosas	54482,92	60472,79	76679,94
1.8.	Kitos rūšys	678663,63	1021928,22	1116063,74
	Bendroji suma	4479168,77	5135341,82	4860554,13

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

ŽVVG teritorijoje esančiuose tvenkiniuose auginamas platus spektras žuvų rūšių. Dominuojanti auginamų žuvų rūšis – karpis. Jo gamyba ir pardavimai didėjo nuo 555,60 tonų 2020 m. iki 711,23 tonų 2022 m., arba 28,01 proc. (R49) (28 lentelė). Išskirtinai daug šios produkcijos buvo išauginta 2021 m. – 935,43 t. 2020-2022 m. atskirų žuvų rūšių produkcijos gamyba ir pardavimai labai svyravo. Karosų išauginta ir parduota 72,66 proc. daugiau, tačiau kitų žuvies rūšių gamyba ir pardavimai mažėjo. Baltojo amūro mažėjo nuo 16,19 tonų iki 6,27 tonos, arba 2,58 karto, margojo plačiakakčio – 33,22 proc. Katastrofiškas mažėjimas buvo auginant ir parduodant upėtakius. Jų išauginti ir parduoti kiekiai sumažėjo nuo 10,69 tonos 2020 m. iki 0,20 tonos 2022 m. Nežiūrint į atskirų rūšių žuvų auginimo ir pardavimų skirtumus bendras rezultatas per tiriamą laikotarpį buvo teigiamas. Bendra išaugintos produkcijos apimtis padidėjo nuo 659,30 tonų 2020 m. iki 764,48 tonų 2022 m. arba 15,95 proc. (R50), nors išskirtiniai buvo 2021 m., kai buvo išauginta 1007,72 tonų žuvies.

28 lentelė. ŽVVG teritorijoje veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos žuvų produkcijos realizuotas kiekis 2020-2022 m., kg

Eil. Nr.	Žuvų rūšis	Viso		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.1.	Karpis	555604,07	935430,30	711233,70
1.2.	Lydeka	3336,00	2627,90	2540,65
1.3.	Baltasis amūras	16190,00	8284,60	6274,00

1.4.	Margasis plačiakaktis	48694,30	28922,00	32520,80
1.5.	Eršketas	4269,00	7069,30	3958,90
1.6.	Upėtakis	10697,00	6697,70	200,00
1.7.	Karosas	728,30	419,80	1257,49
1.8.	Kitos rūšys	19779,60	18277,58	6499,14
	Bendroji suma	659298,27	1007729,18	764484,68

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Apibendrintus žuvininkystės sektoriaus veiklos rezultatus parodo veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir realizuotos žuvų produkcijos vertė šviežios produkcijos ekvivalentu eurais. ŽVVG teritorijoje esančių įmonių išaugintos ir realizuotos žuvų produkcijos vertės šviežios produkcijos ekvivalentu eurais apimtys 2020-2022 m. padidėjo 56,82 proc. (R51). Šalyje per tą patį laikotarpį jis sumažėjo 47,85 proc. ŽVVG teritorijoje 2020-2022 m. sparčiausiai didėjo išaugintos ir realizuotos karpių produkcijos vertė šviežios produkcijos ekvivalentu eurais (R52) (29 lentelė).

29 lentelė. Veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir realizuotos žuvų produkcijos vertė šviežios produkcijos ekvivalentu*, 2020-2022 m., Eur

Eil. Nr.	Žuvų rūšis	ŽVVG teritorija			Lietuvos Respublika		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.1.	Karpis	1332680,53	2390028,08	2607372,28	7941251,80	9222205,75	11069017,92
1.2.	Lydeka	38238,77	28455,59	36344,04	448505,69	365175,36	641523,57
1.3.	Baltasis amūras	70234,06	40853,47	32256,20	238288,10	199609,68	289434,32
1.4.	Margasis plačiakaktis	189959,75	99799,71	155907,48	479954,19	290510,54	637568,40
1.5.	Eršketas	24051,99	49037,65	36327,49	481113,89	1071904,13	1751736,63
1.6.	Upėtakis	41915,50	32320,54	852,00	520272,40	629999,86	951651,07
1.7.	Karosas	726,60	394,89	1746,36	54356,03	56883,81	106490,75
1.8.	Kitos rūšys	158657,15	139137,68	40558,40	370029410,10	45652480,45	4378100,04
	Bendroji suma	1856464,35	2780027,61	2911364,25	380193152,20	57488769,59	19825522,71

* – Perdirbimui skirtos užaugintos akvakultūros produkcijos vertė, perskaičiuota į šviežios produkcijos vertę.

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Gamyba ir pardavimai vyksta ŽVVG teritorijos akvakultūros įmonėse. UAB „Karpis“ veisia, augina ir parduoda gyvas žuvis, teikia mėgėjiškos žvejybos paslaugas. Ūkyje užauginama (pagaminama) apie 140-180 t gyvos žuvies, parduodama nuo 70 iki 110 tonų. Ateityje įmonė planuoja parduoti iki 150 t gyvos žuvies. Pagrindiniai įmonės pirkėjai Lietuvoje yra UAB „Birvėtos tvenkiniai“, UAB „SLP žuvis“, UAB „Rusnės žuvis“ bei vietiniai gretimų apylinkių pirkėjai. Likusi dalis produkcijos yra eksportuojama į Lenkiją. Įmonė eksportuoja apie 30 proc. savo produkcijos. Norėdama išlikti konkurencinga, įmonė privalo diegti inovacijas, modernizuoti bei atnaujinti savo ūkinę – techninę bazę, kas prisidės prie gamybos sąnaudų mažinimo bei užtikrins darbuotojams saugias darbo sąlygas.

Tvenkinių žuvininkystė šiuo metu yra pagrindinė vidaus vandenių žuvininkystės sritis, kurioje užauginama ir sugaunama daugiau kaip 50 procentų visos vidaus vandenių žuvininkystės produkcijos. Kaip jau buvo minėta, AB „Išlaužo žuvis“ tvenkiniuose, kurie užima 500 ha plotą, tausojant aplinką auginama virš 1000 t žuvų. Žuvų auginimas ir pardavimai svyruoja priklausomai nuo gamtinių sąlygų ir kitų vidinių ir išorinių veiksnių. Įmonės duomenimis, AB „Išlaužo žuvis“ tvenkiniuose 2021 m. buvo pagaminta ir parduota 638,3 tonų žuvies, iš jų – 496,1 t gyva tvenkinių žuvis, 126,7 tonos – perdirbimui ir pardavimui parduotuvėse. Pasikeitus reikalavimams gyvos žuvies pardavimui ir jų laikantis, gyvą žuvį vietoje superka įmonės, turinčios reikiamą įrangą gyvos žuvies transportavimui ir tolesniam apdorojimui. Gyvą žuvį superka vietos prekeiviai, taip pat dalis gyvų karpių yra eksportuojama į Lenkiją, Latviją. Anksčiau buvo eksportuojama ir į Estiją, Angliją, Vokietiją. Nemaža dalis karpių ir didžioji dalis kitų rūšių auginamų žuvų įvairiausiai pavidalais parduodama kol kas tik dviejose firminėse AB „Išlaužo žuvis“ parduotuvėse Išlauže ir Kaune, taip pat ekologiniuose Kauno ir Vilniaus turgeliuose. Šalį apėmusi COVID banga pakeitė rinkas, privertusi pagrindinius pardavimus nukreipti į vietinę rinką, tačiau tokie pokyčiai nesutrukdė ūkinės veiklos rezultatyvumui. Grynasis pelnas, kaip buvo pažymėta anksčiau, 2021 m. buvo ženkliai didesnis nei 2020 m.

Šalies mastu COVID epidemija, energetinė krizė nesužlugdė akvakultūros įmonių veiklos. Be augančios gamybos, didėjo ir pagamintos žuvininkystės produkcijos eksportas. Lietuvoje veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir eksportuotos žuvų produkcijos kiekis 2020-2022 m. padidėjo nuo 515,33 tonų iki 699,18 tonų, arba 35,68 proc. (R53) (30lentelė). Lydekų eksportas liko stabilus, baltojo amūro eksportas sumažėjo iki nulio, sparčiausiai didėjo upėtakio eksportas – 5,35 karto.

30 lentelė. Veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir eksportuotos žuvų produkcijos kiekis 2020-2022 m., kg

Eil. Nr.	Žuvų rūšis	ŽVVG teritorija			Lietuvos Respublika		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.1.	Karpis	94980,00	230989,00	215240,00	419567,00	688966,00	616704,00
1.2.	Lydeka	0	0	1554,00	310,00	30,00	1554,00
1.3.	Baltasis amūras	0	100,00	0	2707,00	100,00	0
1.4.	Margasis plačiakaktis	0	390,00	0	0	390,00	0

1.5.	Eršketas	0	0	0	23281,00	35061,50	23339,00
1.6.	Upėtakis	0	0	0	1470,00	4200,00	7865,00
1.7.	Karosas	0	0	0	0	0	0
1.8.	Kitos rūšys	0	114,00	0	67999	14087	49721,91
	Bendroji suma	94980,00	231593,00	216794,00	515334,00	742834,50	699183,91

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Ekonominius iššūkius atlaikė ir ŽVVG teritorijos akvakultūros įmonės. Čia esančių akvakultūros įmonių išaugintos ir eksportuotos žuvų produkcijos kiekis 2020-2022 m. padidėjo nuo 94,98 tonų 2020 m. iki 216,79 tonų 2022 m., arba 2,28 karto (R54). Sėkmingus rezultatus lėmė karpių eksportas. Jis padidėjo 2,27 karto. Be karpių 2022 m. buvo eksportuota 1,55 tonų lydekų. Šios dvi žuvų rūšys lėmė eksporto augimą.

Akvakultūros žuvininkystė be svarbos aprūpinant gyventojus vertingais žuvies maisto produktais, vietos gamintojų kolektyvui turi ir ekonominę bei socialinę reikšmę. Kiekvienas verslininkas stengiasi gauti kiek galima didesnę naudą iš ūkinės veiklos. Teigiama, kad 2022 m. sumažėjus žuvininkystės gamybai ir pardavimams pajamos iš šios veiklos ne tik sumažėjo, bet ir ženkliai padidėjo. Veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir realizuotos žuvų produkcijos bendroji vertė 2020-2022 m. šalyje padidėjo nuo 141,22 mln. Eur iki 209,87 mln. Eur, arba 48,61 proc. (31 lentelė). Išaugintos ir realizuotos žuvų produkcijos bendroji vertė 2020-2022 m. didėjo ir ŽVVG teritorijos ūkiuose. Per tiriamą laikotarpį ji padidėjo nuo 2,16 mln. Eur iki 3,01 mln. Eur, arba 38,97 proc. (R55). ŽVVG teritorijos ūkiuose didžiausią pajamų prieaugį davė karpiai. Išaugintos ir realizuotos karpių produkcijos bendroji vertė per tiriamą laikotarpį padidėjo 60,13 proc. Kitų produktų parduodama vertė sumažėjo arba išliko stabili. Labiausiai sumažėjo upėtakių gamyba ir iš jų pagamintos produkcijos vertė. Ji sumažėjo net 4,90 karto.

31 lentelė. Veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir realizuotos žuvų produkcijos bendroji vertė 2020-2022 m., tūkst. Eur

Eil. Nr.	Žuvų rūšis	ŽVVG teritorija			Lietuvos Respublika		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.1.	Karpis	1662,472,41	2718576,64	2662,189,80	8711998,19	10140969,26	11682690,36
1.2.	Lydeka	15820,00	12104,41	16021,66	444996,47	362626,60	629775,96
1.3.	Baltasis amūras	83300,00	55578,20	52872,87	232915,46	199247,93	282303,06
1.4.	Margasis plačiakaktis	227521,00	148556,51	201439,06	435183,01	321061,69	532306,45
1.5.	Eršketas	25701,00	41333,10	27159,90	504904,26	949970,18	1668503,71

1.6.	Upėtakis	48989,00	32927,58	1000,00	559256,15	644155,60	965671,28
1.7.	Karosas	2435,03	960,08	3332,09	55531,81	57760,47	109065,97
1.8.	Kitos rūšys	1002160,68	113275,52	46626,31	3179,564,23	3770984,63	5117462,06
	Bendroji suma	2166399,12	3123312,04	3010641,69	141224349,58	16446776,36	20987778,85

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Sėkmingą ūkinę veiklą akvakultūros ūkiams pavyko išlaikyti dėl rinkos pokyčių. Kilo energetinių išteklių, pašarų kainos, darbo užmokestis, tačiau tuo pačiu kilo ir žuvininkystės produktų kainos. Veikiančių akvakultūros įmonių realizuotos produkcijos vidutinė svertinė gamintojo kaina* 2020-2022 m. Eur/kg didėjo visiems žuvies produktų gaminiams tiek ŽVVG teritorijos, tiek šalies akvakultūros ūkiuose. Tačiau kainų koreliacija labai skyrėsi pokyčių skalėje. Jei karpių kaina pakilo panašiai ŽVVG teritorijoje ir šalyje, tai kitų žuvų rūšių skirtumai buvo dideli. 2020-2022 m. karpių kaina Eur/kg ŽVVG teritorijoje padidėjo 43,53 proc., o šalyje 52,92 proc. (32 lentelė). Skirtumas yra, bet jis ne toks jau ir didelis. Tačiau parduodant lydekas kontrastas labai didelis. 2022 m. vidutinė lydekų kaina šalyje buvo 14,31 Eur/kg, o ŽVVG – tik 6,34 Eur/kg, arba 2,26 karto mažesnė. Tačiau ŽVVG teritorijoje aukštesnėmis kainomis buvo parduodamas baltasis amūras, margasis plačiakaktis, eršketas (R56). ŽVVG teritorijoje veikiančių akvakultūros įmonių realizuotos produkcijos vidutinė svertinė gamintojo kaina* 2020-2022 m. (Eur/kg) ir jos lygis rodo ūkių gebėjimą ne tik pagaminti produkciją, bet ir surasti rinkas, kuriose galimi naudingi ūkiams pardavimai (R57).

32 lentelė. Veikiančių akvakultūros įmonių realizuotos produkcijos vidutinė svertinė gamintojo kaina* 2020-2022 m., Eur/kg

Eil. Nr.	Žuvų rūšis	Vidutinė kaina, Eur/kg					
		ŽVVG teritorija			Lietuvos Respublika		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.1.	Karpis	2,32	2,52	3,33	2,40	2,56	3,67
1.2.	Lydeka	4,76	4,50	6,34	11,46	10,83	14,31
1.3.	Baltasis amūras	5,51	7,21	9,81	4,34	4,93	5,14
1.4.	Margasis plačiakaktis	5,24	3,27	6,00	3,90	3,45	4,79
1.5.	Eršketas	9,61	8,00	11,49	5,63	6,94	9,18
1.6.	Upėtakis	4,64	4,85	5,00	3,92	4,83	4,26
1.7.	Karosas	2,35	2,29	2,56	1,00	0,94	1,39

1.8.	Kitos rūšys	5,43	6,57	10,38	5,67	3,57	4,77
------	-------------	------	------	-------	------	------	------

* – Šviežios akvakultūros produkcijos

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Žuvininkystės produktų perdirbimo sektorius. Akvakultūros verslas ir jo organizavimas nurodo procesus, susijusius su žuvų ir žuvų produktų pateikimu vartotojui nuo jų sugavimo momento iki jų pateikimo prekybos vietose. Žuvis ir vandens gyvūnai labai greitai genda, todėl žuvis perdirbimo sistemoje labai svarbu užkirsti kelią gedimo procesams. Dėl to būtina sukurti specifines perdirbimo bei prekybos žuvimi ir žuvis produktais sąlygas. Žuvis ir jūros gėrybių perdirbimas gali būti organizuojamas pasirenkant vieną iš keturių veiklos formų arba derinamos kelios galimybės: Lietuvoje yra ribotos galimybės apsirūpinti žuvimis iš jūros, todėl importuojami labai dideli kiekiai žuvis produktų. Mokslininkų nustatyta, kad gausiausia maistinių medžiagų yra šviežiose ir tinkamai paruoštose žuvyse. Nusistovėjusi praktika rodo, kad didžioji dauguma akvakultūros įmonių augina ir parduoda gyvą žuvį. Pirminės žaliavos pardavimas kuria mažesnę pridėtinę vertę ir įmonės pajamas, sukuriama mažiau darbo vietų. ŽVVG teritorijoje tik Prienų r. sav. esanti AB „Išlaužo žuvis“ yra įkūrusi žuvininkystės produktų perdirbimo įmonę. Įmonėje gaminama žuvų filė ir kita žuvų mėsa, malta arba nemalta, sušaldyta, taip pat perdirbta produkcija – vytintos, sūdytos arba užpiltos sūrymu, rūkytos žuvis, žuvų miltai, rupiniai ir granulės, tinkami vartoti žmonių maistui ir kt. produkcija. AB „Išlaužo žuvis“ žuvis auginama ir ruošama nuo ikrelio iki vartotojo stalo. Be to, ūkyje prekiaujama žuvų mailiumi ir konsultuojama vandens telkinių įžuvinimo ir žuvų šėrimo klausimais. Kaip teigia vietiniai žuvininkai, įmonėje galima įsigyti tiek šviežios žuvis, tiek rūkytų ar kitaip ruoštų žuvis gaminių. Viską – nuo žuvų užauginimo iki perdirbimo – įmonė atlieka pati, taip užtikrindama pačią geriausią kokybę. Visa produkcija, gaminama nuolatos bei nedideliais kiekiais, atitinka Lietuvos ir ES standartus. Įmonės duomenimis, AB „Išlaužo žuvis“ tvenkiniuose per metus pagaminama apie 1000 t žuvų. 2021 m. ūkyje buvo pagaminta ir parduota 638,3 tonų žuvis, iš jų 496,1 tonų sudarė gyva tvenkinių žuvis, o 126,7 tonų buvo skirta perdirbimui ir pardavimui parduotuvėse. Tais pačiais 2021 m. ūkis gavo 1,92 mln. Eur pajamų, iš jų – 531,1 tūkst. Eur pelno. Lyginant 2020 m. ūkio gautas pajamas su 2021 m. jos sumažėjo, bet pelnas per tą patį laikotarpį padidėjo 20,3 proc. 2022 m. buvo mažiau sėkmingi. Sumažėjo pagamintos ir parduotos perdirbtos žuvis produkcijos, t. y. vytintos, sūdytos arba užpiltos sūrymu, rūkytos žuvis, taip pat žuvų miltų, rupinių ir granulių, tinkamų vartoti žmonių maistui, apimtys. Šio rodiklis lyginant 2022 m. su 2021 m. sumažėjo 3,9 proc., tačiau tai neturėjo įtakos galutiniam ekonominiam rezultatui (33 lentelė).

33 lentelė. ŽVVG teritorijoje veikiančiose žuvininkystės produktų perdirbimo įmonėse pagaminta produkcija 2020-2022 m., tonomis

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Viso ŽVVG teritorija		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.	Žuvų filė ir kita žuvų mėsa, malta arba nemalta, sušaldyta	Konf.	Konf.	Konf.
2.	Žuvis – vytintos, sūdytos arba užpiltos sūrymu, rūkytos; žuvų miltai, rupiniai ir granulės, tinkami vartoti žmonių maistui	87,7	102,8	98,8
3.	Paruošti arba konservuoti gaminiai iš žuvų; ikrai ir ikrų pakaitalai, pagaminti iš žuvų ikrelių	Konf.	Konf.	Konf.

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Per tą patį laikotarpį už perdirbtą žuvininkystės produkciją gautos pajamos padidėjo 3,24 proc. (34 lentelė).

34 lentelė. ŽVVG teritorijoje veikiančiose žuvininkystės produktų perdirbimo įmonėse parduotos produkcijos pajamos 2020-2022 m., Eur

Eil. Nr.	Produkcijos pavadinimas	Viso ŽVVG teritorija		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.	Įmonėje pagamintų žuvų produktų pardavimų kiekis, t	168,9	157,2	141,4
2.	Įmonėje pagamintų žuvų produktų ir suteiktų paslaugų, susijusių su žuvų perdirbimu, pardavimų apyvarta, Eur – bendrosios pajamos	1278,6	1306,2	1320,0

Šaltinis: VĮ „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Socialinė reikšmė. Išlauže esantis AB „Išlaužo žuvis“ ūkis yra pagrindinis darbo vietų kūrimo subjektas, t. y. vykdo socialines funkcijas. Ūkyje sukurta ir išlaikoma apie 52 darbo vietos. (R58). Tai įrodo ūkio svarbą kaimo vietovėje tiek ekonomine, tiek socialine prasme. Jo tolimesnė plėtra turi labai svarbią ekonominę ir socialinę reikšmę vietos gyventojams. Ūkis, norėdamas išsilaikyti konkurencinėje kovoje, priverstas diegti inovacijas, mažinti gamybos sąnaudas ir tiekti rinkai pigesnę produkciją, išlaikyti ir kurti darbo vietas. Lietuvos ir ŽVVG teritorijos akvakultūros įmonėse laikosi stabilus darbuotojų skaičius. 2020-2022 m. šalyje dirbo 431 darbuotojas, ŽVVG teritorijos įmonėse – 55 darbuotojai (R59) (35 lentelė). Dirbančiųjų tarpe dominavo vyrai. Šalyje jie sudarė 74,01 proc., ŽVVG teritorijoje – 65,45 proc. visų akvakultūros darbuotojų. ŽVVG teritorijos įmonių dirbantieji sudarė 12,76 proc. (R60) bendro dirbančiųjų skaičiaus. Gamyba ir darbas akvakultūros įmonėse turi sezoninį pobūdį. Dėl minėtos priežasties, išskiriamos dvi dirbančiųjų kategorijos: pagrindinėje darbovietėje dirbantys asmenys ir sezoniniai darbuotojai.

35 lentelė. Veikiančių akvakultūros įmonių darbuotojų skaičius 2020-2022 m.

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	ŽVVG teritorija			Lietuvos Respublika		
		2020 m.	2021 m.	2022 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.
1.	Darbuotojų skaičius viso:	56	50	55	431	423	431
1.1.	vyrai	36	38	36	325	320	319
1.2.	moterys	20	12	19	106	103	112
2.	Pagrindinėje darbovietėje darbuotojų skaičius viso:	50	43	44	371	387	382
2.1.	vyrai	32	33	28	282	300	286
2.2.	moterys	18	10	16	89	87	96

Šaltinis: VI „Žemės ūkio duomenų centras“ duomenys, pateikti raštu.

Pagrindinėje darbovietėje darbuotojų skaičius ŽVVG teritorijoje sumažėjo nuo 50 darbuotojų 2020 m. iki 44 darbuotojų 2022 m., arba 12 proc. (R61), šalyje jų skaičius 2,96 proc. padidėjo. Darbo jėgos struktūrinius pokyčius lemia pokyčiai diegiant inovacijas, struktūrinė gamybos pertvarka ir kt. veiksniai. Didžioji dalis įmonės darbuotojų yra vietiniai gyventojai. Žuvininkystės ūkiai sukuria ne tik darbo vietas, bet padeda vietos gyventojams spręsti daug socialinių problemų tvarkant, gerinant buitines gyvenimo sąlygas ir prižiūrint vietinę infrastruktūrą.

Be žuvininkystės plėtros, ŽVVG teritorijoje vykdoma žvejyba vidaus vandenyse. ŽVVG teritorija pasižymi dideliu vandeningumu. Čia vandenys užima 5,37 proc. teritorijos ploto, šalyje – 4,12 proc. Teritorija išsiskiria ežerų ir upių gausa. Esant žvejybai palankioms sąlygoms teritorijoje įsikūrę daug žvejų organizacijų. Pažymėtinos MB „Kilbukas“, esanti Alšininkų k., Prienų r., žūklės klubas „Lures LT“, esantis Lazdijuose, UAB „Metelių žuvis“, įsikūrusi Metelių k., Lazdijų r., ir daugybė kitų žvejus aptarnaujančių įmonių ir organizacijų (R62). Visose jose vyksta ūkinė veikla. Žvejai pagardina stalą šviežia žuvimi, turiningai praleidžia laisvalaikį, prisideda prie gamtos išteklių priežiūros ir gausinimo.

ŽVVG teritorijos žuvininkystės sektoriaus įmonių situacija, jos atitiktis ŽVVG teritorijos vizijai. Pietvakarių Lietuvos žuvininkystės regiono vietos veiklos grupės teritorija apima keturias savivaldybes, kurios pasižymi dideliu vandeningumu ir palankiomis sąlygomis žuvininkystės sektoriaus vystymui. Trijose rajonų savivaldybėse – Alytaus, Prienų ir Kazlų Rūdos – įrengti ir naudojami akvakultūros tvenkiniai, įkurta žuvininkystės produktų perdirbimo įmonė. Lazdijų r. sav. dominuoja mėgėjiška žūklė ir ją aptarnaujantys verslai. Atlikta analizė rodo, kad akvakultūros sektorius atlaikė energetinės krizės iššūkius. Didėjo gamyba, pardavimai ir pajamos. Išlaikytos darbo vietos, ypač sėkmingi akvakultūros sektoriui buvo 2021 m. Tais metais pagaminta ir parduota daugiausiai žuvininkystės produktų, pasiekti geriausi ekonominiai rezultatai tiek gamyboje, tiek žuvų perdirbimo srityse. Lyginant 2022 m. ir 2020 m. žuvininkystės plėtros rezultatus pastebimas nežymus augimas. ŽVVG tvenkiniuose auginamas platus spektras žuvų rūšių. Dominuojanti auginamų žuvų rūšis – karpis. Jo gamyba ir pardavimai didėjo nuo 555,60 tonų 2020 m. iki 711,23 tonų 2022 m., arba 29,01 proc. Veikiančių akvakultūros įmonių išaugintos ir realizuotos žuvų produkcijos vertė šviežios produkcijos ekvivalentu eurais 2020-2022 m. padidėjo 47,85 proc. Žuvininkystės sektorius įneša didelį indėlį sprendžiant socialines problemas. Išlaikomos ir kuriamos darbo vietos, prisidedama prie vietos gyventojų gerbūvio gerinimo. Lietuvos žuvininkystės sektoriaus programiniuose dokumentuose numatyta skatinti tvarią ir pelningą akvakultūrą, jos gamybą. Akvakultūros strateginių gairių nuostata susijusi su „Nuo ūkio iki stalo“ siekiais, tokiais kaip maisto sistemų dekarbonizavimas ir gerinant vietos gyventojų darbo ir buitines sąlygas. Tai jau įgyvendinta įmonėje AB „Išlaužo žuvis“. Akvakultūra prisideda mažinant maisto gamybos iš žemės ir jūros. Daro poveikį aplinkai, švelnina klimato kaitą. Akvakultūros plėtros būklė ir perspektyvos atitinka VPS numatytos vizijos kryptis. Tai atitinka gyventojų išreikštą poreikį „Ivairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą“ ir numatytą viziją „ŽVVG teritorijos vizija iki 2027 m. – tai turtingas gamtos ištekliais, konkurencingas žuvininkystės regionas, kuriantis pridėtinę vertę su išplėtotais verslais, veiklia bendruomene, skatinančia vietos gyventojų socialinę įtrauktį“.

2.6.	Papildoma informacija
------	-----------------------

3. ŽRVVG teritorijos SSGG		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Daug turistiniu ir rekreaciniu požiūriu vertingų teritorijų.	R8,R9, R10, R11, R12, R13,
3.1.2.	Daugėja veikiančių ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą.	R31, R32, R34, R35, R36, R42
3.1.3.	Geografinė padėtis, magistraliniai keliai, geležinkelių tinklas, sudaro sąlygas žuvų gamybai ir realizavimui užsienio ir vietos rinkai.	R1,R2, R3, R4, R5, R6, R7
3.1.4.	Dideli tvenkinių plotai ir sudarytos palankios sąlygos akvakultūros verslo plėtrai.	R11,
3.1.5.	Dideli vandens telkinių masyvai, ežerai, upės, sudaro prielaidas mėgėjiškai žūklei ir ją aptarnaujantiems verslams.	R6,R8,R9
3.1.6.	Pasiektas aukštas tvenkininės žuvininkystės gamybinis ir ekonominis pajėgumas.	R37, R43, R44, R45, R46,R47, R48, R49, R50, R51, R52, R53, R54, R55, R56, R57
3.1.7.	Mažėjanti bedarbystė ir išlaikomas stabilus darbo vietų skaičius akvakultūroje ir žuvininkystę aptarnaujančiame sektoriuje.	R38, R39, R58, R59, R60, R62
3.1.8.	Sumažėjo gyventojų mažėjimo tempai ir tarptautinė migracija.	R15, R24
3.1.9.	ŽRVVG teritorijoje daug aktyvią veiklą vykdančių NVO organizacijų.	R30
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	Dėl natūralios kaitos ir migracijos ryškus regiono teritorijos gyventojų skaičiaus mažėjimas.	R16, R17, R18, R19, R20, R21, R22, R23, R24, R25, R26,
3.2.2.	Žemesnis nei šalyje verslumo lygis.	R33
3.2.3.	Sezoninis darbo pobūdis žuvininkystėje sudaro sunkumus apsirūpinti pastovia nuolatine darbo jėga.	R61
3.2.4.	Žemas gyventojų ekonominis aktyvumas.	R28, R29
3.2.5.	Tik dalis ŽRVVG teritorijos įmonių turi žuvies galutinio	

	produkto paruošimo vartotojui grandinę „nuo gamybos iki stalo“.	R44
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas remiant turizmo ir kitų paslaugų derinimą su žvejyba ir akvakultūra, panaudojant ES paramą ir vietinius išteklius.	
3.3.2.	Skatinti mėlynosios bioekonomikos integravimą į vietos bendruomenių ekonomines veiklas.	
3.3.3.	Mėlynosios ekonomikos galimybių išnaudojimas ir reikalingos infrastruktūros pritaikymas žvejybos / rekreacijos poreikiams.	
3.3.4.	Vietos bendruomenės ir žvejybos sektoriaus informuotumo didinimas, skatinant žuvininkystės produktų vartojimą.	
3.3.5.	Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, plėtojant socialines, ekonomines veiklas.	
3.3.6.	Socialinės įtraukties didinimas, kuriant darbo vietas.	
3.4.	Grėsmės	
3.4.1.	Klimato sąlygų kaita gali įtakoti tvenkinių aprūpinimą vandeniu ir vandens šiluma, kuri būtų nepalanki tvenkininio akvakultūros žuvų auginimui.	
3.4.2.	Gyventojų skaičiaus mažėjimas ir nepatenkinamas žuvininkystės specialistų rengimas kelia grėsmę apsirūpinimu ŽRVVG teritorijoje kvalifikuota darbo jėga.	
3.4.3.	Dideli skirtumai vykdant investicijas į atskirus Lietuvos regionus kelia grėsmę ŽVVG teritorijos infrastruktūros kūrimui, jos pritaikymui vietos gyventojų poreikiams ir sėkmingam verslo kūrimui.	
3.4.4.	Didelė migracija ir mažėjantis gimstamumas kelia grėsmę darniai bendruomenės veiklai.	
3.4.5.	Nesukuriant tobulo rinkodaros ir informavimo sistemos kyla grėsmė prarasti vidaus ir tarptautines rinkas.	

4. ŽVVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka			
Eil. Nr.	ŽVVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys ŽVVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir	3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.5., 3.1.6.,	Tenkinamas

	bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.	3.1.7., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.5.	
4.2.	Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdamas ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.	3.1.9., 3.3.5, 3.3.6., 3.4.3., 3.4.4	Tenkinamas

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):		Sąsaja su ŽVVG teritorijos poreikiais
5.1.1.	I prioritetas: Verslo vystymas mėlynojo augimo sektoriuose, įvairinant žvejybos ir akvakultūros veiklas, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą		4.1., 4.2.
		Kodai	
5.1.1.1.	Priemonė: Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas	BIVP-1	4.1.
5.1.1.2.	Priemonė: Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas	BIVP-3	4.2.
5.1.2.	II prioritetas: Aktyvios bendruomenės veiklų skatinimas, didinant vietos gyventojų įtrauktį sprendžiant vietos problemas		4.2.
		Kodai	
5.1.2.1.	Priemonė: Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos	BIVP-5	4.2.

	ištekliai		
5.1.2.2.	Priemonė: Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas	BIVP-7	4.2.

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su EJRŽAF konkrečiais tikslais ir uždaviniais				
6.1. EJRŽAF dalis: VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su EJRŽAF strateginiais, konkrečiais ir specifiniais tikslais ir uždaviniais				
EJRŽAF specifiniai tikslai nustatyti Aprašo 4 priedo III skyriaus:				
	7.1 p.	7.2 p.	7.3 p.	7.4 p.
I VPS prioritetas: < Verslo vystymas mėlynojo augimo sektoriuose, įvairinant žvejybos ir akvakultūros veiklas, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą >				
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas	X			
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas		X		
II VPS prioritetas: < Aktyvios bendruomenės veiklų skatinimas, didinant vietos gyventojų įtrauktį sprendžiant vietos problemas >				
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius			X	
VPS priemonė (kai nenumatytos veiklos sritys): Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas				X

7. VPS sąsaja su ŽVVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS		
Strateginio dokumento pavadinimas	VPS sąsajos pagrindimas	
7.1. ŽVVG teritorijos savivaldybės (-ių) plėtros strateginis (-iai) planas (-ai)	<p>ŽVVG yra įsikūrusi ir jos teritorija apima Alytaus rajono savivaldybės, Prienų rajono savivaldybės, Kazlų Rūdos savivaldybės ir Lazdijų rajono savivaldybės teritorijas. VPS atitinka ir papildo šių rajonų savivaldybių strateginius planus.</p> <p>Alytaus rajono savivaldybės 2021-2028 m. strateginiame plėtros plane pateikiama rajono plėtros sritys (prioritetai), strateginiai tikslai, uždaviniai ir priemonės. VPS sąsaja su Alytaus rajono savivaldybės 2021-2028 m. strateginiu plėtros planu prioritetų ir tikslų, uždavinių, priemonių lygmeniu:</p>	
	ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2021-2028 M. STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS	VPS
	<p>I Prioritetas. Tvari, darni, inovatyvi ekonomikos plėtra ir išvystyta infrastruktūra.</p> <p>1.1.1 uždavinys. Skatinti žemės ūkio pažangumą, konkurencingumą ir inovatyvumą.</p> <p>1.1.1.1. priemonė. Skatinti žemės ūkio judėjimo vertės grandine aukštyrą, produkciją pateikiant galutiniam vartotojui.</p> <p>1.1.1.7. priemonė. Skatinti žuvininkystės sektoriaus vystymąsi.</p> <p>1.1.3 uždavinys. Skatinti tvaraus, inovatyvaus verslo plėtrą, investicijų augimą.</p> <p>1.1.3.2. priemonė. Stiprinti SVV ir MVĮ augimą ir konkurencingumą, didinti įmonių inovacijų vykdymo pajėgumus, skatinti verslo inovacijas, teikti paramą rajono SVV įmonėms.</p> <p>1.1.3.3. priemonė. Sukurti paskatas verslui investuoti į naujų produktų kūrimą, verslo modelių adaptaciją, privataus ir viešojo sektoriaus partnerystės projektų ir kt. įgyvendinimą.</p> <p>1.1.4 uždavinys. Skatinti gyventojų ir bendruomenių verslumą, kaimo vietovių gyvybingumą.</p> <p>1.1.4.1. priemonė. Skatinti savarankišką darbą ir socialinę ekonomiką, teikti paramą kaimo gyventojų verslo, ekonominio aktyvumo ir kt.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdamas ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>

		<p>iniciatyvoms.</p> <p>1.1.4.3. priemonė. Skatinti jaunimo verslumą, jaunųjų ūkininkų kūrimąsi ir investicijas.</p> <p>II Prioritetas. Sumanios, veiklios, susitelkusios bendruomenės, pažangi, socialiai atsakinga savivalda.</p> <p>2.1.1 uždavinys. Didinti bendruomenių įtraukimą į viešųjų paslaugų teikimą gyventojams, skatinti bendruomenių inicijuotą vietos plėtrą.</p> <p>2.1.1.1 priemonė. Skatinti bendruomeninių projektų įgyvendinimą, bendruomenių užimtumą, remti bendruomenines iniciatyvas ir skatinti pažangių kaimų judėjimą ir kt.</p> <p>2.1.1.2. priemonė. Pritaikyti bendruomenių veiklai aktualią infrastruktūrą, rekonstruoti ir įveiklinti bendruomenių veiklai aktualius viešuosius pastatus, kultūros paveldo objektus ir kt.</p> <p>2.1.1.4. priemonė. Skatinti bendruomenes ieškoti naujų veiklos metodų, skirti dėmesį bendruomenių fasilitavimui, skaitmenizavimui ir kt.</p> <p>2.1.2.3. priemonė. Ugdyti vaikų ir jaunimo kūrybiškumą, verslumą, finansinį ir skaitmeninį raštingumą, skatinti bendruomenines ir pilietines vertybes bei kt.</p> <p>2.1.2.4. priemonė. Skatinti savanorystę, jaunimo laisvalaikio užimtumą ir iniciatyvas, tobulinti ir plėtoti jaunimui skirtas paslaugas.</p> <p>2.1.2.9. priemonė. Koordinuoti ir įgalinti bendruomenines organizacijas, NVO ir jaunimo NVO, skatinti neformalių jaunimo grupių, su jaunimu dirbančių organizacijų bendradarbiavimą, veiklos projektus, iniciatyvas ir inovacijas.</p>								
		<p>Prienų rajono savivaldybės plėtros iki 2028 m. strateginiame plane pateikiama rajono plėtros sritys (prioritetai), strateginiai tikslai, uždaviniai ir priemonės. VPS sąsaja su Prienų rajono savivaldybės plėtros iki 2028 m. strateginiu planu prioritetų ir tikslų, uždavinių, priemonių lygmeniu:</p> <table border="1" data-bbox="488 1326 2114 1394"> <tr> <td colspan="2" data-bbox="488 1326 1375 1362" style="text-align: center;">VPS sąsaja su Prienų rajono savivaldybės plėtros iki 2028 m. strateginiu planu</td> <td data-bbox="1375 1326 2114 1362"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="488 1362 1375 1394" style="text-align: center;">PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS IKI 2028 M.</td> <td data-bbox="1375 1362 2114 1394" style="text-align: center;">VPS</td> <td data-bbox="1375 1362 2114 1394"></td> </tr> </table>			VPS sąsaja su Prienų rajono savivaldybės plėtros iki 2028 m. strateginiu planu			PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS IKI 2028 M.	VPS	
VPS sąsaja su Prienų rajono savivaldybės plėtros iki 2028 m. strateginiu planu										
PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS IKI 2028 M.	VPS									

STRATEGINIS PLANAS	
<p>I PRIORITETAS. PATRAUKLIOS VERSLUI IR TURIZMUI APLINKOS GERINIMAS</p> <p><i>1.1 tikslas. Skatinti rajono gyventojų verslumą bei vietos ekonomikos konkurencingumą</i></p> <p>1.1.1 uždavinys. Skleisti informaciją apie verslo plėtros galimybes rajone.</p> <p>1.1.1.1 priemonė. Prienų turizmo ir verslo informacijos centro įkūrimas, paslaugų rinkodara ir plėtra (t.sk. gyventojų verslumą skatinančios informacijos sklaida; renginių, konkursų organizavimas; verslo bendruomenės, vietos valdžios ir socialinių-ekonominių partnerių bendradarbiavimo stiprinimas).</p> <p>1.1.1.2 priemonė. Investicinių galimybių (bendradarbiavimo pasiūlymų) parengimas ir pristatymas potencialiems investuotojams; savivaldybės žinomumo aktyvus didinimas renginiuose (parodose, mugėse ir pan.) bei individualiuose susitikimuose.</p> <p>1.1.3 uždavinys. Gerinti verslo aplinkos sąlygas, įgalinančias plėtoti verslą bei didinti jo konkurencingumą.</p> <p>1.1.3.1 priemonė. Bendradarbiavimas erdvės verslą pradedantiems asmenims Prienų mieste sukūrimas.</p> <p><i>1.2 tikslas. Skatinti turizmo plėtrą Prienų rajone</i></p> <p>1.2.1 uždavinys. Kompleksiškai sutvarkyti paveldo objektus ir pritaikyti juos turizmui.</p> <p>1.2.1.1 priemonė. Kultūros paveldo objektų (piliakalnių, pilkapių, mitologinių akmenų ir kt.) pritaikymas turizmui.</p> <p>1.2.1.2 priemonė. Gamtos paveldo objektų pritaikymas turizmui.</p> <p>1.2.2 uždavinys. Sutvarkyti viešąją infrastruktūrą ir pritaikyti turistų ir bendruomenės poreikiams.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>

1.2.2.3 priemonė. Rekreacinių teritorijų (paplūdimių, poilsio aikštelių, krantinių vandens telkiniuose) sutvarkymas ir pritaikymas turistų ir bendruomenės poreikiams.

1.2.4 uždavinys. Konkurencingų turizmo produktų ir paslaugų kūrimas vystant viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą.

1.2.4.1 priemonė. Gamtinių, istorinių pažintinių maršrutų/takų plėtojimas ir rinkodara (t.sk. takuose esančių gamtos, istorinių objektų pritaikymas turizmui).

1.2.4.2 priemonė. Edukacinių programų kūrimas ir rinkodara.

Kazlų Rūdos savivaldybės 2021–2027 metų strateginiame plėtros plane numatomos rajono plėtros sritys (prioritetai), strateginiai tikslai, uždaviniai ir priemonės. VPS sąsaja su Kazlų Rūdos savivaldybės 2021–2027 metų strateginiu plėtros planu prioritetų ir tikslų, uždavinių, priemonių lygmeniu:

VPS sąsaja su Kazlų Rūdos savivaldybės 2021–2027 metų strateginiu plėtros planu	
KAZLŲ RŪDOS SAVIVALDYBĖS 2021–2027 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS	VPS
<p>I PRIORITETAS. PAŽANGI EKONOMIKA IR ATVIRA SAVIVALDA</p> <p><i>1.1. tikslas. Investicijoms palankios ir ekonomikos augimą skatinančios verslo aplinkos kūrimas.</i></p> <p>1.1.1. uždavinys. Sudaryti palankias sąlygas verslų atsiradimui, plėtrai, investicijų pritraukimui.</p> <p>1.1.1.3. priemonė. Laisvosios ekonominės zonos (LEZ), pramoninės ar gamybinės teritorijos įsigijimas, sukūrimas.</p> <p>1.1.1.4. priemonė. Savivaldybėje veikiančių/veiksiančių įmonių iniciatyvų, susijusių su nacionalinės ir regioninės politikos įgyvendinimo priemonėmis, palaikymas ir rėmimas.</p> <p>1.1.3. uždavinys. Plėtoti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą,</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>

		<p>padidinti gyventojų verslumą ir ekonominį lankstumą.</p> <p>1.1.3.1. priemonė. Skatinti profesinio ugdymo, verslo ir savivaldos bendradarbiavimą.</p> <p>1.2. tikslas. Turizmo bei rekreacijos paslaugų plėtra</p> <p>1.2.2. uždavinys. Pritaikyti gamtos ir kultūros paveldo objektus turizmui, švietimui, kultūrai, kitoms viešosioms paslaugoms ir ekonominei veiklai vystyti.</p> <p>1.2.2.1. priemonė. Sutvarkyti kultūros paveldo objektus ir pritaikyti juos turizmui, kultūrai, švietimui, kitoms viešosioms paslaugoms bei ekonominei veiklai vystyti.</p> <p>II PRIORITETAS. AKTYVI, KŪRYBIŠKA, SVEIKA IR SOCIALIAI ATSAKINGA BENDRUOMENĖ</p> <p>2.5. tikslas. Nevyriausybinių sektoriaus bei jaunimo įtraukties didinimas.</p> <p>2.5.1. uždavinys. Įgyvendinti jaunimo politiką, plėsti jaunimui skirtų paslaugų kokybę ir skatinti jaunimo aktyvumą, iniciatyvumą.</p> <p>2.5.1.4. priemonė. Skatinti ir remti jaunimo veiklos projektus, iniciatyvas, programas.</p> <p>2.5.1.9. priemonė. Jaunimo verslumo skatinimas, profesinio orientavimo bei jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo vystymas.</p> <p>2.5.1.10. priemonė. Bendradarbiavimo tarp verslo, jaunimo ir viešojo sektoriaus vystymas ir skatinimas.</p> <p>2.5.2. uždavinys. Remti nevyriausybinių ir bendruomeninių organizacijų veiklą, iniciatyvas, jų dalyvavimą viešajame valdyme.</p> <p>III PRIORITETAS. ŽALIA DARNIOS INFRASTRUKTŪROS SAVIVALDYBĖ</p>		
--	--	---	--	--

		<p>3.1. tikslas. Pažangaus žemės ūkio vystymas ir kaimo plėtra.</p> <p>3.1.2. uždavinys. Prisidėti prie alternatyvių veiklų kaimo vietovėse vystymo.</p> <p>3.1.2.1. priemonė. Skatinti alternatyvias žemės ūkiui veiklas.</p> <p>3.1.2.3. priemonė. Skatinti vietinio maisto sistemų (konkrečioje vietovėje gaminamų, perdirbamų ir vartojamų) atsiradimą ir plėtojimą.</p>	
<p>Lazdijų rajono savivaldybės 2021-2027 m. strateginiame plėtros plane numatomos rajono plėtros sritys (prioritetai), strateginiai tikslai, uždaviniai ir priemonės. VPS sąsaja su Lazdijų rajono savivaldybės 2021-2027 m. strateginiu plėtros planu plėtros prioritetų ir tikslų, uždavinių, priemonių lygmeniu:</p>			
<p>VPS sąsaja su Lazdijų rajono savivaldybės 2021-2027 m. strateginio plėtros planu</p>			
<p>LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS IKI 2027 METŲ</p>		<p>VPS</p>	
<p>1 Prioritetas. Besimokanti, socialiai atsakinga ir pokyčius kurianti bendruomenė.</p> <p>1.2. Tikslas. Gerinti socialinių ir sveikatos paslaugų kokybę.</p> <p>1.2.1. Uždavinys. Gerinti aplinką veikti nevyriausybinėms organizacijoms ir bendruomenėms.</p> <p>1.2.1.1.priemonė. Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių veiklos stiprinimas.</p> <p>2 Prioritetas. Subalansuota ir pažangi ekonominė rajono plėtra</p> <p>2.1. Tikslas. Vystyti palankią aplinką investicijoms ir verslui.</p> <p>2.1.1. Uždavinys. Išvystyti pramonės zoną ir sudaryti sąlygas inovatyvių verslų atsiradimui.</p> <p>2.1.1.3. priemonė. Komunikacijos ir rinkodaros plano parengimas apie</p>		<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>	

		<p>Lazdijų r. verslą, verslo plėtojimą ir investicines galimybes rajone.</p> <p>2.1.2. Uždavinys. Užtikrinti smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą bei skatinti gyventojų verslumą.</p> <p>2.1.2.1. priemonė. Savivaldybės smulčiojo ir vidutinio verslo (SVV) skatinimo priemonių įgyvendinimas.</p> <p>2.1.2.2. priemonė. Bendruomeninio ir socialinio verslo priemonių įgyvendinimas.</p> <p>2.1.2.4. priemonė. Verslumo rajone skatinimas per startuolių iniciatyvas ir mentorystę.</p> <p>2.3. Tikslas. <i>Skatinti alternatyvią veiklą kaime ir klimatui draugišką žemės ūkį.</i></p> <p>2.3.1. Uždavinys. Vystyti inovatyvų žemės ūkį, didinti vietos produktų pasiūlą ir plėtoti alternatyvias veiklas.</p> <p>2.3.1.6. priemonė. Alternatyvių žemės ūkiui veiklų Lazdijų rajone skatinimas.</p> <p>3 Prioritetas. Išvystytas kultūrinis ir pažintinis turizmas.</p> <p>3.1. Tikslas. <i>Gerinti ir plėsti turizmo paslaugų kokybę ir infrastruktūrą.</i></p> <p>3.1.2. Uždavinys. Atnaujinti ir įrengti turistams skirtą infrastruktūrą.</p> <p>3.1.2.3. priemonė. Turizmo infrastruktūros gerinimas ir plėtra.</p> <p>3.2.1.1. priemonė. Lazdijų r. savivaldybės kultūros paveldo objektų sutvarkymas ir jų pritaikymas turizmui ir kitoms viešosioms ir ekonominėms paslaugoms vystyti.</p> <p>3.2.1.2. priemonė. Lazdijų r. savivaldybės gamtos paveldo objektų sutvarkymas ir jų pritaikymas turizmui bei kitoms viešosioms ir ekonominėms paslaugoms vystyti.</p>		
		<p>Įgyvendinta VPS ir pasiekti rezultatai prisidės prie aukščiau minėtų rajonų savivaldybių strateginių planų siekiamų rezultatų.</p>		

7.2.	ŽVVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	<p>ŽVVG parengta VPS atitinka 2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planą, 2022–2030 m. Kauno regiono plėtros planą, 2022–2030 m. Marijampolės regiono plėtros planą. Minėtuose planuose yra numatyti tikslai ir uždaviniai (nėra numatyti prioritetai bei priemonės).</p> <p>2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planas patvirtintas Alytaus regiono plėtros tarybos kolegijos 2023 m. balandžio 5 d. sprendimu Nr. K-19. VPS atitinka ir papildo 2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planą. Įgyvendinta VPS ir pasiekti rezultatai prisidės prie Alytaus regiono plėtros siekiamų tikslų ir rezultatų. Sąsajos pateikiamos tikslų ir uždavinių lygiu, nurodant kurios VPS priemonės siejasi su plėtros plano tikslais ir uždaviniais:</p> <table border="1" data-bbox="490 571 2112 1152"> <thead> <tr> <th colspan="2" data-bbox="490 571 2112 608">VPS sąsaja su 2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planu</th> </tr> <tr> <th data-bbox="490 608 1323 644">2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planas</th> <th data-bbox="1323 608 2112 644">VPS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="490 644 1323 1152"> <p>2 Tikslas. Gerinti gyvenamosios aplinkos tvarumą Uždaviniai: 2.2. Sudaryti sąlygas gerinti aplinkos ir gyvenimo kokybę.</p> <p>3 Tikslas. Stiprinti regiono konkurencinį pranašumą Uždaviniai: 3.1. Užtikrinti tolygią ekonominių, kultūros bei turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrą bei įvairovę. 3.2. Sudaryti sąlygas regiono centro vystymuisi.</p> </td> <td data-bbox="1323 644 2112 1152"> <p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą. 1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas. 1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį. 2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius. 2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p> </td> </tr> </tbody> </table> <p>Vadovaujantis taisyklių reikalavimais, ŽVVG 2023..... raštu pateikė VPS Alytaus regiono tarybai.</p> <p>VPS atitinka ir papildo 2022–2030 m. Kauno regiono plėtros planą, kuris patvirtintas Kauno regiono plėtros tarybos 2023 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. 6KS-8. Įgyvendinta VPS ir pasiekti rezultatai prisidės prie Kauno regiono plėtros siekiamų tikslų ir rezultatų. Sąsajos pateikiamos tikslų ir uždavinių lygiu, nurodant kurios VPS priemonės siejasi su plėtros plano tikslais ir uždaviniais:</p>	VPS sąsaja su 2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planu		2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planas	VPS	<p>2 Tikslas. Gerinti gyvenamosios aplinkos tvarumą Uždaviniai: 2.2. Sudaryti sąlygas gerinti aplinkos ir gyvenimo kokybę.</p> <p>3 Tikslas. Stiprinti regiono konkurencinį pranašumą Uždaviniai: 3.1. Užtikrinti tolygią ekonominių, kultūros bei turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrą bei įvairovę. 3.2. Sudaryti sąlygas regiono centro vystymuisi.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą. 1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas. 1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį. 2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius. 2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>
VPS sąsaja su 2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planu								
2022–2030 metų Alytaus regiono plėtros planas	VPS							
<p>2 Tikslas. Gerinti gyvenamosios aplinkos tvarumą Uždaviniai: 2.2. Sudaryti sąlygas gerinti aplinkos ir gyvenimo kokybę.</p> <p>3 Tikslas. Stiprinti regiono konkurencinį pranašumą Uždaviniai: 3.1. Užtikrinti tolygią ekonominių, kultūros bei turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrą bei įvairovę. 3.2. Sudaryti sąlygas regiono centro vystymuisi.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą. 1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas. 1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį. 2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius. 2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>							

VPS sąsaja su 2022–2030 m. Kauno regiono plėtros planu	
2022–2030 m. Kauno regiono plėtros planas	VPS
<p>1 Tikslas. Švelninti įtaką klimato kaitai ir didinti atsparumą klimato kaitos poveikiui</p> <p>Uždaviniai:</p> <p>1.1. Mažinti į sąvartynus patenkančių atliekų kiekį.</p> <p>1.2. Stiprinti aplinkos oro monitoringą.</p> <p>1.3. Išvystyti miesto žaliają infrastruktūrą.</p> <p>2 Tikslas. Didinti socialinę įtrauktį ir mažinti užimtumo netolygumus</p> <p>Uždaviniai:</p> <p>2.6. Didinti turizmo paslaugų prieinamumą.</p> <p>2.8. Didinti darbo vietų ir paslaugų pasiekiamumą.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>
<p>Vadovaujantis taisyklių reikalavimais, ŽVVG 2023.....raštu pateikė VPS Kauno regiono tarybai.</p> <p>VPS atitinka ir papildoma 2022–2030 m. Marijampolės regiono plėtros planą, kuris patvirtintas Marijampolės regiono plėtros tarybos 2023 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. S-1. Įgyvendinta VPS ir pasiekti rezultatai prisidės prie Marijampolės regiono plėtros siekiamų tikslų ir rezultatų. Sąsajos pateikiamos tikslų ir uždavinių lygiu, nurodant kurios VPS priemonės siejasi su plėtros plano tikslais ir uždaviniais:</p>	
VPS sąsaja su 2022-2030 m. Marijampolės regiono plėtros planu	
2022-2030 m. Marijampolės regiono plėtros planas	VPS
<p>2 Tikslas. Pagerinti sąlygas investicijoms ir skatinti ekonominį aktyvumą</p> <p>Uždaviniai:</p> <p>1.1. Skatinti investicijų pritraukimą ir verslo plėtrą regione gerinant sąlygas investicijoms.</p> <p>1.2. Skatinti regiono gyventojų ekonominį aktyvumą ir didinti</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p>

		<p>regiono patrauklumą.</p> <p>3 Tikslas. Skatinti tvarų išteklių naudojimą ir gerinti aplinkos būklę</p> <p>Uždaviniai:</p> <p>3.2. Skatinti tausojantį išteklių naudojimą.</p>	<p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdamas ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>
		<p>Vadovaujantis taisyklių reikalavimais, ŽVVG 2023.....raštu, pateikė VPS Marijampolės regiono tarybai.</p>	
7.3.	ESBJRS	<p>Europos Sąjungos makroregioninė strategija yra politikos programa, padedanti tame pačiame regione esančioms šalims kartu spręsti problemas, veiksmingiau išnaudoti bendrą potencialą, stiprinti regiono integraciją.</p> <p>ES Baltijos jūros regiono strategija (ES BJRS) buvo pirmoji 2009 m. Europos Komisijos priimta ir Europos Vadovų Tarybos patvirtinta ES makroregioninė strategija. Jos tikslas – stiprinti beveik 80 mln. gyventojų turinčių ES valstybių, supančių Baltijos jūrą, bendradarbiavimą sprendžiant bendrus iššūkius ir užtikrinant tvarų Baltijos jūros valstybių kaimynių augimą.</p> <p>Strategiją įgyvendina 8 ES valstybės narės (Švedija, Danija, Estija, Suomija, Vokietija, Latvija, Lietuva ir Lenkija), glaudžiai bendradarbiaudamos su Europos Komisija.</p> <p>Įgyvendinant ES BJRS yra siekiama trijų pagrindinių ilgalaikių tikslų – apsaugoti jūrą, sujungti regioną ir padidinti jo gyventojų gerovę.</p> <p>ŽVVG numatyti prioritetai, priemonės prisidės prie ES BJRS trečio tikslo „padidinti jo gyventojų gerovę“ (turizmas, kultūra, inovacijos, sveikata, švietimas) įgyvendinimo.</p>	
7.4.	Kaimo vietovių vietos plėtros strategija (-os) (taikoma, kai tokia (-ios) vietos plėtros	<p>ŽVVG teritorijoje aktyvią veiklą vykdo Alytaus rajono vietos veiklos grupė, Prienų rajono vietos veiklos grupė, Sūduvos vietos veiklos grupė, Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija. Šios vietos veiklos grupės yra parengusios savo teritorijų vietos plėtros strategijas. ŽVVG parengta VPS turi sąsajas, atitinka ir papildo minėtas vienasektorines kaimo vietovių vietos plėtros strategijas priemonių lygiu (minėtose strategijose prioritetų nėra, yra numatyta priemonės).</p> <p>VPS numatyta ŽVVG teritorijos vizija – „ŽVVG teritorijos vizija iki 2027 m.– tai turtingas gamtos ištekliais konkurencingas žuvininkystės regionas, kuriantis pridėtinę vertę su išplėtotais verslais, veikia bendruomene, skatinančia vietos gyventojų socialinę įtrauktį“, jai pasiekti numatyti prioritetai, priemonės bei siekiami rezultatai, kurie atitinka ir papildo Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškiosios teritorijos bendruomenių inicijuotos vietos plėtros strategijos 2023–2029 metams prioritetus, priemones. Pateikiama VPS sąsajos su Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškiosios teritorijos bendruomenių inicijuota vietos plėtros strategijos 2023–2029 metams priemonių lygiu:</p>	

strategija (-os) yra patvirtinta (-os) ŽVVG teritorijoje)	VPS sąsaja su Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškosios teritorijos bendruomenių iniciuota vietos plėtros strategija 2023–2029 metams priemonių lygiu	
	Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškosios teritorijos bendruomenių iniciuota vietos plėtros strategija 2023–2029 metams	VPS
	<p>1 priemonė. Sveikatinimo paslaugų kokybės gerinimas ir prieinamumo didinimas.</p> <p>2 priemonė. Darnaus turizmo verslo kūrimas ir plėtra integruojant vietos kultūros ir gamtos išteklius.</p> <p>3 priemonė. Teminių kaimų kūrimas ir vietos produktų populiarinimas.</p> <p>4 priemonė. Įtraukios infrastruktūros vystymas taikant sumanius sprendimus.</p> <p>5 priemonė. Jaunimo verslumo ir įtraukties skatinimas.</p> <p>6 priemonė. Teritorinis VVG bendradarbiavimas.</p> <p>7 priemonė. Tarptautinis VVG bendradarbiavimas.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>
	<p>VPS atitinka ir papildo Prienų rajono vietos veiklos grupės teritorijos 2023–2027 m. vietos plėtros strategijos priemones. Pateikiama VPS sąsajos su Prienų rajono vietos veiklos grupės teritorijos 2023–2027 m. vietos plėtros strategija priemonių lygiu:</p>	
VPS sąsaja su Prienų rajono vietos veiklos grupės 2023–2027 m. vietos plėtros strategija priemonių lygiu		
Prienų rajono vietos veiklos grupės 2023–2027 m. vietos plėtros strategija	VPS	
<p>1 priemonė. Parama ne žemės ūkio verslui kaime kurti ir plėtoti.</p> <p>2 priemonė. Parama žemės ūkio verslui kaime kurti ir plėtoti.</p> <p>3 priemonė. Parama bendruomeninio verslo kūrimui ir plėtrai.</p> <p>4 priemonė. Bendruomeninių ir kitų nevyriausybinų organizacijų verslo iniciatyvų skatinimas.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas,</p>	

<p>5 priemonė. Parama vietos iniciatyvų įgyvendinimui ir partnerystės stiprinimui.</p> <p>6 priemonė. Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas.</p> <p>7 priemonė. VVG teritorinis bendradarbiavimas.</p>	<p>plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>
--	--

VPS atitinka ir papildo Sūduvos vietos veiklos grupės 2023–2027 m. strategijos priemones. Pateikiama VPS sąsajos su Sūduvos vietos veiklos grupės 2023–2027 m. strategija priemonių lygiu:

VPS sąsaja su Sūduvos VVG 2023–2027 m. vietos plėtros strategija priemonių lygiu	
Sūduvos vietos veiklos grupės 2014–2020 m. strategija	VPS
<p>1 priemonė. Verslo kūrimas ir plėtra.</p> <p>2 priemonė. Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra.</p> <p>3 priemonė. Kaimų atnaujinimas ir plėtra.</p> <p>4 priemonė. Bendruomeniškumą skatinančios veiklos.</p> <p>5 priemonė. Tarptautinis VVG bendradarbiavimas.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą.</p> <p>1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas.</p> <p>1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį.</p> <p>2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius.</p> <p>2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>

VPS atitinka ir papildo Lazdijų rajono kaimo plėtros strategijos 2023-2027 m. priemones. Pateikiama VPS sąsajos su Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023-2027 m. priemonių lygiu:

VPS sąsaja su Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023-2027 m. priemonių lygiu	
Lazdijų rajono kaimo plėtros strategija 2023-2027 m.	VPS
<p>1 priemonė. Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti. 2 priemonė. Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti. 3 priemonė. Skaitmeninių gebėjimų žemės ūkyje ugdymas. 4 priemonė. Socialinio verslo kūrimas ir plėtra. 5 priemonė. Kaimo gyventojų aktyvumo, bendruomeniškumo ir gebėjimų stiprinimas. 6 priemonė. Viešųjų bei socialinių paslaugų kūrimas ir plėtra. 7 priemonė. Infrastruktūros kūrimas viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui. 8 priemonė. Bendruomeninio verslo kūrimas ir plėtra. 9 priemonė. Sumanaus kaimo kūrimo idėjų generavimas.</p>	<p>I PRIORITETAS. Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą. 1.1. priemonė. Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas. 1.2. priemonė. Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas.</p> <p>II PRIORITETAS. Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį. 2.1. priemonė. Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius. 2.2. priemonė. Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas.</p>
<p>Įgyvendinta VPS, jos pasiekti rezultatai prisidės prie Alytaus rajono ir Birštono savivaldybių kaimiškiosios teritorijos, Prienų rajono vietos veiklos grupės teritorijos, Sūduvos vietos veiklos grupės teritorijos, Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacijos teritorijos plėtros siekiamų tikslų ir rezultatų.</p> <p>ŽVVG, įgyvendindama vietos projektus pagal VPS, siekiant išvengti dvigubo finansavimo, priemonių įgyvendinimo taisyklėse numatys vieną iš reikalavimų – pateikti minėtų vietos veiklos grupių raštus apie tai, ar šis projektas nėra finansuojamas pagal minėtas vietos veiklos grupių strategijas. ŽVVG projektų įgyvendinimo metu atliks patikras vietos projektų įgyvendinimo vietose, tikrins faktiškai atliktas investicijas, projektų dokumentaciją, taip bus išvengta dvigubo finansavimo.</p>	

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADERmetodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

LEADERmetodo principai

8.1.

Teritorinis principas:

8.1.1.

principo laikymasis rengiant VPS:

Teritorinis principas reiškia VPS įgyvendinimą visoje VVG teritorijoje, vietos gyventojų poreikių, išteklių identifikavimą ir puoselėjimą. Specifinių teritorijos poreikių tenkinimas ir teritorijos ypatumų išnaudojimas – pagrindinis teritorinio principo laikymosi požymis ir pridėtinė vertė.

ŽVVG, rengdama VPS, laikėsi teritorinio principo, kuris užtikrina ilgalaikį vietos plėtrai svarbių problemų sprendimą ir vietos išteklių racionalų naudojimą. ŽVVG teritorija apima geografiškai, ekonomiškai ir socialiniu požiūriu vientisą teritoriją, kuri jungia Alytaus r. sav., Prienų r. sav., Kazlų Rūdos sav., Lazdijų r. sav. teritorijas. Atlikusi teritorijos analizę, ŽVVG nustatė svarbiausius jos vientisumą pagrindžiančius bruožus: ŽVVG teritorija sutampa su Alytaus r. sav., Prienų r. sav., Kazlų Rūdos sav. Lazdijų r. sav. administracinėmis teritorijomis, atstovauja 78946 vietos gyventojus, teritorija turi unikalius išteklius, kuriuos vietinės bendruomenės, verslo ir kitos institucijos gali tinkamai panaudoti. ŽVVG VPS rengimo procese taikė teritorinį principą:

- *identifikuojant ilgalaikes vietos plėtrai aktualiausias problemas ir išteklius joms spręsti. ŽVVG atliko išsamią ŽVVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos analizę. 2023 m. birželio mėn. ŽVVG teritorijoje buvo atlikta anketinė apklausa, nustatytos ŽVVG teritorijos pagrindinės problemos ir poreikiai. Tam organizavo susitikimus su vietos gyventojais, kurių metu bendromis jėgomis būtų formuojama teritorijos plėtros politika. Susitikimų su vietos gyventojais medžiaga, vietos gyventojų anketinės apklausos rezultatai ir atlikta statistinių duomenų analizė padėjo nustatyti vietovės išskirtinius bruožus, identifikuoti vietovei būdingas stipriausias ir silpniausias puses.*

- *nustatant ŽVVG teritorijos socialinių ryšių, bendros istorijos, išskirtinumo ir identiteto įtaką vietos bendruomenės bendram požiūriui į ilgalaikę ŽVVG teritorijos plėtrą. ŽVVG atstovaujama teritorija yra vientisa geografiniu, ekonominiu ir socialiniu požiūriais. Teritorijos gyventojus vienija bendri interesai, socialiniai ir ekonominiai ryšiai, teritorijos išskirtinumas. ŽVVG organizavo bendras diskusijas su NVO, verslo ir vietos valdžios sektoriaus atstovais, kurių metu buvo pasiūlytos naujos skirtingų sektorių bendradarbiavimo formos, kurios stiprins bendruomenės susitelkimą bendriems tikslams. Buvo suformuotas bendras ŽVVG teritorijos bendruomenės požiūris į tolesnę teritorijos plėtrą, pasirinktos ŽVVG teritorijai būtiniausios plėtros kryptys.*

- *vietos bendruomenės susitelkimą bendriems tikslams 2021–2027 m. laikotarpiu.*

Atlikus teritorijos analizę, ŽVVG, konsultuodamasi su vietos gyventojais ir organizacijomis, nustatė atstovaujamos teritorijos plėtros viziją iki 2027 m. bendriems tikslams pasiekti. VPS tikslai orientuoti į vietos bendruomenės susitelkimą bendriems tikslams, į dialogo tarp partnerių, veikiančių organizacijų, partnerystės skatinimą tarp įvairių sektorių. Visi ŽVVG teritorijos duomenys, jos

	išskirtinumas, identitetas, socialinė, ekonominė, gamtos išteklių atlikta analizė ir vietos gyventojų poreikiai pateikti VPS analizės dalyse, bendri ilgalaikiai tikslai numatyti vizijoje, jų sprendimo būdai – prioritetuose, priemonėse.
8.1.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>ŽVVG turi patirties įgyvendinant 2014-2021 m. vietos plėtros strategiją. Įgyvendinimo metu taikė teritorinį principą - į vietovę orientuotos vietos plėtros strategijos įgyvendinimas. ŽVVG, įgyvendindama šį principą, didelį dėmesį skyrė vietos išteklių tinkamam panaudojimui, užtikrinant vietos interesų grupių bendradarbiavimą ir veikimą kartu, užtikrinant integruotą ŽVVG teritorijos plėtrą. Įgyvendinant naujo laikotarpio VPS, ŽVVG taikys teritorinį principą, kuriuo bus siekiama:</p> <p>– <i>užtikrinti vietos išteklių tinkamą panaudojimą, vietos interesų grupių bendradarbiavimą ir veikimą kartu, užtikrinant integruotą ŽVVG teritorijos plėtrą.</i> ŽVVG sieks užtikrinti darnią ŽVVG teritorijos plėtrą bendrais veiksmais, siekiant VPS užsibrėžtų strateginių tikslų įgyvendinimo. Tam apjungs ir skatins bendradarbiavimą visų teritorijoje esančių sektorių: verslo, valdžios, pilietinės visuomenės atstovų. ŽVVG, įgyvendindama VPS, skatins vietos išteklių panaudojimą, vietos problemų sprendimą inovaciniais metodais, skatins bendradarbiavimą bendrai veiklai. Tai bus galima pasiekti įgyvendinant šias priemones: „Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas“, „Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius“.</p> <p>– <i>užtikrinti ŽVVG teritorijos išskirtinumo ir specifinių pranašumų panaudojimą.</i> ŽVVG teritoriją sudaro keturi rajonai, kurie turi savo išskirtinumą: turtingi gamtos ištekliais, vandens telkinių gausa, turi rekreacinį potencialą, vietos gyventojus, kurie daro įtaką visos ŽVVG teritorijos ekonominei, socialinei plėtrai. Tai sudaro ŽVVG teritorijos savitumą ir unikalumą. Įgyvendinant VPS priemones: „Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas“, „Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius“, „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas“. ŽVVG teritorijoje bus išnaudotas teritorijos išskirtinumas, pranašumas, sudarytos galimybės plėtoti ekonominę ir socialinę veiklą, didinti vietos bendruomenės aktyvumą ir kt. VPS įgyvendinimo metu bus organizuojami mokymai potencialiems pareiškėjams, jų metu bus išgrynintos projektų idėjos, aptartos įgyvendinimo galimybės, užtikrinant teritorijos išskirtinumo ir specifinių pranašumų panaudojimą.</p> <p>– <i>ŽVVG teritorijos didesnės pridėtinės vertės kūrimą, kurio bus tiesiogiai siekiama, įgyvendinant VPS priemones.</i> ŽVVG, įgyvendindama VPS, vykdys bendrus susitikimus su skirtingų sektorių atstovais, vietos projektų pareiškėjais. Jų metu bus aptartos vietos projektų idėjos vietos išteklių tinkamam panaudojimui, bendradarbiavimui, vietovės ekonominiam ir socialiniam skatinimui, kuriant didesnę pridėtinę vertę. Pridėtinės vertės kūrimą ŽVVG teritorijos mastu skatins VPS priemonių įgyvendinimas, kur numatyta verslo plėtra, darbo vietų kūrimas, pajamų užtikrinimas vietos gyventojams, socialinės plėtros skatinimas, tai sudarys pridėtinės vertės kūrimą ŽVVG teritorijoje. Visos VPS priemonių įgyvendinimas kurs pridėtinę vertę ŽVVG teritorijos mastu.</p>
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas:

8.2.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Rengiant VPS, ŽVVG taikė metodą „iš apačios į viršų“. Buvo sudarytos galimybės visiems sektorių atstovams: pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovams dalyvauti VPS rengime bei įtraukti į atskirus VPS rengimo etapus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Atliekant ŽVVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę bei SSGG.</i> Buvo sudarytos sąlygos įvertinti esamą teritorijos socialinę, ekonominę, aplinkosauginę situaciją, pateikti vertinimus, išsakyti siūlymus dėl vietovės pokyčių iniciavimo, kokius prioritetus ir priemones numatyti VPS. Vertinant ŽVVG teritorijos situacijos analizę buvo surinkta visa oficiali informacija iš oficialių šaltinių bei subjektyvi vietos gyventojų nuomonė. Vyko konsultacijos su ŽVVG teritorijos verslininkais, jaunimu, NVO atstovais. Buvo teikiama informacija apie rengiamą strategiją su principo „iš apačios į viršų“ taikymu, išklausomos jų nuomonės ir pasiūlymai. - <i>Nustatant ŽVVG teritorijos gyventojų poreikius ir suteikiant jiems prioritetus.</i> ŽVVG, norėdama nustatyti teritorijos gyventojų poreikius, atliko anketinę apklausą. ŽVVG organizavo susitikimus-diskusijas su įvairių sektorių atstovais (verslininkais, bendruomenių organizacijų, valdžios atstovais ir kt.). Buvo diskutuojama ir priimami sprendimai, nustatant vietos gyventojų pagrindinius poreikius. Apibendrinus apklausos duomenis, susitikimų-diskusijų metu gautą informaciją, gyventojų išsakytus poreikius ir siūlymus ŽVVG teritorijos darniai plėtrai, ŽVVG nustatė ŽVVG teritorijos gyventojų poreikius. Gauta informacija buvo apibendrinta ir panaudota rengiant VPS, nustatant prioritetus. - <i>Nustatant VPS prioritetus, pasirenkant VPS priemones.</i> Panaudojant principą „iš apačios į viršų“, ŽVVG nustatė VPS prioritetus, priemones ir veiklos sritis, nes buvo atsižvelgta į gyventojų poreikių tyrimo rezultatus bei susitikimuose su ŽVVG teritorijos gyventojais iškeltas opiausias problemas. 2023 m. liepos mėn. ŽVVG organizavo viešus susitikimus, kur buvo pristatyti VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys bei buvo pritarta vietos gyventojų pasirinktiems VPS prioritetams, priemonėms ir veiklos sritims. - <i>Planuojant VPS įgyvendinimo etapus ir finansinius išteklius.</i> ŽVVG, planuodama VPS įgyvendinimo etapus ir finansinius išteklius, atsižvelgė į vietos gyventojų išsakytus poreikius bei į esamą VPS biudžetą. Parengtas VPS projektas buvo paskelbtas viešam svarstymui ir pastabų pateikimui. Parengta VPS buvo patvirtinta ŽVVG visuotiniame narių susirinkime.
8.2.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>ŽVVG turi patirties įgyvendinant VPS ir taikant principą „iš apačios į viršų“, kuris užtikrino sklandų VPS įgyvendinimą. Todėl ir naujuoju laikotarpiu ŽVVG taikys šį principą, aktyviai bendradarbiaus su visais sektoriais: pilietinės visuomenės, valdžios, verslo atstovais. ŽVVG organizuos informacinius renginius ŽVVG teritorijoje veikiančioms visuomeninėms organizacijoms, verslo atstovams bei vietos valdžios atstovams, kurių metu bus pristatyti VPS prioritetai ir priemonės bei jų tikslai, VPS įgyvendinimo etapai. Sudarys sąlygas visiems norintiems gauti informaciją apie VPS eigą bei dalyvauti atskiruose VPS įgyvendinimo etapuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Rengiant kvietimų teikti projektų paraiškas dokumentaciją.</i> ŽVVG administracijos darbuotojai parengs kvietimų

	<p>dokumentacijos projektą, kuri suderins su ŽVVG valdybos nariais. Valdybos nariai, kurie atstovauja visų sektorių atstovus, teiks pastabas ir pasiūlymus bei patvirtins kvietimo dokumentaciją valdybos posėdyje. Kvietimų teikti projektų paraiškas dokumentacija bus viešinama ŽVVG interneto svetainėje www.plzrvvg.lt, www.nma.lt.</p> <p>- <i>Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas.</i> Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas bus skelbiami ne tik ŽVVG interneto svetainėje www.plzrvvg.lt, www.nma.lt, bet ir spaudoje. Informaciją apie kvietimus teiks el. paštu, telefonu, organizuos susitikimus su potencialiais pareiškėjais, siekiant paskatinti teikti projektų paraiškas.</p> <p>- <i>Tvirtinant vietos projektų paraiškas.</i> ŽVVG organizuos vietos projektų atrankos posėdžius, kuriuose bus tvirtinami vietos projektai. Į juos bus kviečiami dalyvauti valdybos nariai, kurie atstovauja pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus, projektų vertintojai, vietos pareiškėjai, NMA atstovai. Valdybos sprendimai dėl vietos projekto finansavimo priimami balsuojant, priimti valdybos posėdžio metu sprendimai viešunami ŽVVG internetinėje svetainėje www.plzrvvg.lt.</p> <p>- <i>Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant stebėseną.</i> ŽVVG valdyba kiekvienais metais organizuos stebėsenai skirtus posėdžius ir tvirtins stebėsenos ataskaitas. Su VPS įgyvendinimo rezultatais bei vykdoma stebėseną bus supažindinami visi vietos gyventojai, taikant principą „iš apačios į viršų“, skelbiant informaciją interneto svetainėse: www.pietvakariuzrvvg.lt, www.nma.lt. VPS įgyvendinimo rezultatai bus pristatomi konferencijose, aptariami valdybos, visuotiniuose narių susitikimuose ir kt.</p> <p>- <i>Vykdamas ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas.</i> ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklos yra suplanuotos ir bus vykdomos pagal VPS 10 skyriuje pateiktą VPS įgyvendinimo veiksmų planą. ŽVVG teritorijos aktyvinimo veiklos bus tikslinamos pagal poreikį, visa reikalinga informacija vietos projektų pareiškėjams bus reguliariai pristatoma susitikimų metu. VPS veikla bus nuolat viešinama ŽVVG interneto svetainėje, spaudoje ir susitikimų su vietos gyventojais metu, kurių metu bus pristatomi įgyvendinti projektai, pasiekti rezultatai bei nauda vietos gyventojams.</p>
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>ŽVVG suformuota laikantis partnerystės principo. ŽVVG valdyba atitinka jai keliamus reikalavimus išlaikant proporcijas tarp vietos valdžios, pilietinės visuomenės ir verslo sektoriaus atstovų, jaunimo atstovavimo ir kitų reikalavimų. ŽVVG valdyba aktyviai dalyvavo rengiant VPS, palaikė bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios sektoriais.</p> <p>Organizavo susitikimus, kuriuose buvo analizuojami ir aptariami vietos gyventojų poreikiai, galimi jų sprendimo būdai, surinkti ir apibendrinti pasiūlyti potencialūs projektiniai sprendiniai. ŽVVG vykdė gyventojų poreikių tyrimą, į kurį sėkmingai įtraukė pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus. Visame strategijos rengimo procese dalyvavo ne tik ŽVVG nariai, bet buvo įtraukti ir vietos gyventojai bei organizacijos. Jiems buvo sudarytos galimybės išsakyti vietovės problemas ir poreikius, pasiūlymus numatant prioritetus, priemones bei veiklos sritis. Su valdybos nariais organizavo susitikimus, kurių metu buvo priimami sprendimai dėl VPS įgyvendinimo prioritetų, priemonių, veiklos sričių ir finansinio plano, planuojami VPS įgyvendinimo etapai. Visuotiniame narių</p>

	<p>susirinkime buvo patvirtinta parengta VPS, dalyvaujant visų sektorių atstovams. Taip buvo užtikrinamas partnerystės principo laikymasis.</p>
8.3.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>ŽVVG, įgyvendindama VPS, toliau laikysis partnerystės principo. Stiprins partnerystę būdama atvira visiems norintiems dalyvauti VPS įgyvendinime, norintiems tapti ŽVVG nariais.</p> <p>ŽVVG, įgyvendindama VPS, reguliariai organizuos ŽVVG valdybos posėdžius, aptars VPS įgyvendinimo eigą, priims sprendimus VPS įgyvendinimo eigoje iškilusioms problemoms spręsti. VPS įgyvendinimo metu administracijos darbuotojai teiks konsultacijas verslo, bendruomenių ir vietos valdžios atstovams vietos projektų rengimo ir įgyvendinimo klausimais. ŽVVG organizuos mokymus, skatins keitimąsi žiniomis ir patirtimi, socialinį dialogą ir pan.</p> <p>Su VPS įgyvendinimo eiga, pasiekimo rezultatais ŽVVG supažindins visus partnerius, viešindama informaciją vietos spaudoje, ŽVVG interneto puslapyje www.plzrvvg.lt, www.nma.lt, pristatydama tai visuotinio narių susirinkimo, valdybos susirinkimo, seminarų, informacinių renginių, konferencijų metu. Į VPS įgyvendinimo stebėseną ir kontrolę bus įtraukiami pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovai.</p>
8.4.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.4.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>ŽVVG turi patirties rengiant VPS ir taikant vietos finansavimo ir valdymo principus. ŽVVG gavo daugiau projektų idėjų, kurioms reikia daugiau lėšų nei yra numatyta VPS finansavimui, todėl kartu su vietos gyventojais ŽVVG ieškojo priemonių, mažinančių vietos iniciatyvų finansavimo pasiūlos ir paklausos neatitiktį. VPS rengimo metu skatino ieškoti naujų veiklų, iniciatyvų, kurios generuotų pajamas ir užtikrintų organizacijų veiklos tęstinumą. ŽVVG teikė konsultacijas, informaciją apie įvairių fondų paskelbtus projektų kvietimus ir skatino juose dalyvauti. Buvo ieškoma būdų kaip gauti finansavimą ne tik iš VPS numatomo finansavimo lėšų, bet ir iš kitų fondų, potencialiems vietos projektų pareiškėjams sprendžiant vietos problemas. ŽVVG bendravo su potencialiais vietos projektų rengėjais bei naudos gavėjais, siekiant skatinti jų tarpusavio bendradarbiavimą, buvo aiškinamasi gyventojų poreikiai, diskutuojama dėl VPS strateginių prioritetų, priemonių pasirinkimo.</p> <p>ŽVVG priėmė ilgalaikius strateginius plėtros sprendimus VPS suformuodama prioritetus, priemones pagal ŽVVG teritorijos atliktą situacijos analizę ir gyventojų poreikius bei numatė realius pasiekiamus rezultatus. Vietos plėtros strategija, kuri buvo patvirtinta visuotiniame susirinkime, yra akivaizdus glaudaus bendradarbiavimo rezultatas, siekiantis mažinti vietos iniciatyvų finansavimo pasiūlos ir paklausos neatitiktį.</p>
8.4.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>ŽVVG įgyvendindama VPS, laikysis finansavimo ir valdymo principo:</p>

	<p>– <i>ŽVVG projektų finansavimo mechanizmų paieška ir kūrimas</i> bus siekiama bendradarbiaujant su savivaldybių tarybomis, ieškant bendrų projektų įgyvendinimo ir viešųjų projektų finansavimo galimybių. ŽVVG interneto tinklalapyje www.pietvakariuzrvvg.lt sukurs atskirą paskyrą vietos finansavimo mechanizmų paieškai, kurioje bus pateikiama visa informacija apie ES ir kitus fondus, jų finansavimo galimybes, skatinant projektų vykdytojus ieškoti privačių finansavimo šaltinių, aktyviau įtraukiant verslo sektoriaus atstovus. Vietos projektų vykdytojai bus raginami skatinti savanorystę vietos projektų veiklose.</p> <p>– <i>ieškant galimybių suvienyti partnerių išteklius</i>. Įgyvendindama VPS, ŽVVG vykdys mokymus potencialiems pareiškėjams, teiks konsultacijas bendrų projektų rengimo, finansavimo šaltinių paieškos srityse. Vykdydys tarpininkės misiją tarp projektų partnerių, skatins generuoti galimas projektų idėjas suvienijant partnerių išteklius, konsultuos finansavimo klausimais. ŽVVG administracijoje už šią veiklą bus atsakingas asmuo, kuris vykdys šią funkciją.</p> <p>– <i>bendram užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimui</i>. ŽVVG įgyvendino VPS ir turi patirtį bendram užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimui. ŽVVG vykdys mokymus, informacinius renginius, bus aktyvinami vietos gyventojai vietos projektų idėjoms ir bendradarbiavimo būdų paieškai, kad projektų idėjos būtų įgyvendintos, maksimaliai prisidedant prie užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių sprendimo. Bendrų užsibrėžtų vietos plėtros uždavinių siekimas bus vykdomas per vietos projektų įgyvendinimą bei jų stebėseną.</p>
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.5.	Jaunimas:
8.5.1.	<p>ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>ŽVVG kolegialaus valdymo organe jaunimo iki 40 m. yra 18,75 proc. visų valdymo organo narių. ŽVVG, rengdama VPS, didelį dėmesį skyrė jaunimo įtraukimui į VPS rengimo procesą ir jos visus rengimo etapus:</p> <p>- <i>Jaunų žmonių įtraukimas, atliekant ŽVVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG</i>. ŽVVG į VPS rengimą įtraukė jaunus žmones. Visi norintys buvo kviečiami ir dalyvavo atliekant ekonominės, socialinės, kultūrinės ir aplinkos situacijos analizę, sudarė SSGG. Vyko posėdžiai, kuriuose dalyvavo jauni žmonės, buvo svarstomos jaunų žmonių problemos ir pasiūlymai esamai ekonominei, socialinei, kultūrinei ir kt. situacijai gerinti.</p> <p>- <i>Jaunų žmonių įtraukimas, nustatant ŽVVG teritorijos gyventojų poreikius ir suteikiant jiems prioritetus</i>. ŽVVG atliko teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę, sudarė SSGG. Nustatant ŽVVG teritorijos gyventojų poreikius, ŽVVG atliko anketinės apklausos tyrimą, kuriame dalyvavo ir jaunimo atstovai. Anketinėje apklausoje dalyvavo 55,20 proc. jaunų žmonių iki 45 m. Apklausoje metu jaunimas išsakė savo nuomonę, įvardino pagrindines problemas, poreikius ir sėkmingai ŽVVG teritorijos plėtrai siūlė priemones, kurios tenkintų jaunų žmonių poreikius. Buvo išgirstos jaunimo ir jaunų žmonių problemos, jų idėjos, pasiūlymai. Jaunų žmonių vienas aktualiausių poreikių – verslumo skatinimas, darbo vietų kūrimas.</p> <p>- <i>Atsižvelgimas į jaunų žmonių situaciją ir poreikius, pasirenkant VPS priemones, veiklos sritis ir joms įgyvendinti planuojamas</i></p>

	<p><i>lėšas</i>. Pasirenkant VPS priemones bei joms įgyvendinti planuojamas lėšas, buvo įvertinti jaunimo poreikiai ir nuspręsta investuoti į verslumo skatinimą, darbo vietų kūrimą, naujovių bei inovacijų skatinimą. Visos šios priemonės yra svarbios socialinei, ekonominei jaunimo pažangai. Jaunimo įtraukties didinimas yra ypatingos svarbos horizontalus prioritetas, todėl VPS dėmesys jaunimui skiriamas per šias VPS priemones: „Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas“, „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas“</p>
8.5.2.	<p>ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>organizuojant ŽVVG valdymo organo darbą</i>. Organizuojant valdybos darbą bus užtikrintas lygiateisis jaunų asmenų dalyvavimas bei jaunimo interesų atstovavimas visu VPS įgyvendinimo laikotarpiu. – <i>kviečiant teikti vietos projektų paraiškas</i>. Kviesdama teikti vietos projektų paraiškas, ŽVVG organizuos informacinius–konsultacinius renginius ŽVVG teritorijoje, kurių metu viešins informaciją jaunimo organizacijoms, bus pristatomi prioritetai ir priemonės, kurie numato veiklas, nukreiptas į jaunimą, jaunimo problemas bei į veiklas tiesiogiai įtraukiant dalyvauti jaunimą ir jaunus žmones. Pristatymo metu bus generuojamos projektų idėjos, organizuojamos konsultacijos aktualiomis jaunimo įtraukimo temomis, siekiant pagerinti įgyvendinamų projektų kokybę. – <i>atrenkant vietos projektus</i>. Atrenkant vietos projektus pagal atrankos kriterijus pirmumas bus teikiamas tiems projektams, kurie kurs naujas darbo vietas jauniems asmenims, tokiems projektams bus suteikiami pirmumo balai. Visi pareiškėjai, tarp jų ir jaunesni projektų pareiškėjai, bus kviečiami į projektų atrankos posėdžius. Jiems bus sudaryta galimybė susipažinti su projektų atrankos procedūromis, įsitikinti atrankos skaidrumu. – <i>pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną</i>. Į VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos grupę bus įtrauktas ir jaunimo atstovas, kurio amžius pateks į vieną iš amžinių grupių: 14–29 m. arba 30–40 m. Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, bus pristatomi vietos projektų pavyzdžiai, skirti 14–29 m. ar 30–40 m. amžiaus asmenų problemoms spręsti, kuriuos įgyvendino patys jaunimo atstovai. Taip bus skatinama jaunas asmenis teikti ir įgyvendinti projektus. Su VPS įgyvendinimo rezultatais ŽVVG teritorijos gyventojus ŽVVG supažindins vietos spaudoje, rengdama reportažus vietos televizijoje, ŽVVG interneto puslapyje www.plzrvvg.lt, ŽVVG socialinio tinklo Facebook paskyroje, www.nma.lt, taip pat pristatydama informaciją visuotinio narių susirinkimo, valdybos susirinkimo, seminarų, informacinių renginių, konferencijų metu. – <i>vykdant ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas</i>. ŽVVG, siekdama įtraukti kuo daugiau jaunų žmonių į VPS įgyvendinimą, naudos įvairius aktyvinimo būdus. Organizuos susitikimus, mokymus su jaunimo organizacijomis, kurių metu bus pristatomos jaunimui skirtos strategijos priemonės. ŽVVG viešins gerosios praktikos pavyzdžius portale: www.plzrvvg.lt.
8.6.	Kultūra:
8.6.1.	ŽVVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS:

	<p>– <i>– nustatant ŽVVG teritorijos kultūros išteklių plėtros poreikius.</i> Rengiant VPS buvo atliekami įvairūs gyventojų poreikių bei esamos situacijos tyrimai ir apklausos. ŽVVG nagrinėjo kultūros situaciją ŽVVG teritorijoje, kuri pateikiama VPS 2.1. dalyje. Susitikimai su vietos gyventojais atskleidė, kad kultūros paslaugų organizavimas vietos gyventojams yra svarbus. Atlikus ŽVVG teritorijos kultūros situacijos analizę, vietos gyventojų poreikių analizę, nustatyta, kad ŽVVG teritorijos gyventojai ypatingą dėmesį skiria bendravimui, didinant vietos gyventojų kūrybingumą, bendruomeniškumą, bendradarbiavimą.</p> <p>– <i>– numatant VPS prioritetus, priemones bei lėšas joms įgyvendinti.</i> ŽVVG susitikimų metu diskutavo su kaimo bendruomenių organizacijų atstovais, kokiomis priemonėmis turėtų būti skatinamas vietos gyventojų kūrybiškumas, pilietiškumas, bendruomeniškumas. Kaimo bendruomenės yra aktyvios, turi ilgalaikę patirtį rengiant ir įgyvendinant projektus: rengiant bendruomenių namus, viešąsias erdves, kultūrinius renginius. ŽVVG, atsižvelgusi į vietos gyventojų poreikius, VPS numatė priemonę „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas“.</p>
8.6.2.	<p>ŽVVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>ŽVVG, įgyvendindama VPS, vykdys ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas, kuriomis sieks ŽVVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimo, jų kūrybingumo didinimo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo:</p> <p>– ŽVVG organizuos konsultacinius renginius ŽVVG teritorijos kultūros centrų filialų, bibliotekų darbuotojams, kurių metu bus teikiama informacija apie kultūros vystymosi principus, akcentuojama jų svarba projekto veikloje įgyvendinant VPS.</p> <p>– Bus organizuojami informaciniai renginiai prieš kvietimus teikti vietos projektų paraiškas, aiškinamasi su potencialiais pareiškėjais dėl kūrybiškumo, bendruomeniškumo stiprinimo galimybių vykdant vietos projektus. Bus aiškinamasi, kokias jau vykdomas veiklas tikslinga stiprinti ir plėsti, kokios planuojamos kultūrinės iniciatyvos.</p> <p>– Potencialūs pareiškėjai turės galimybę asmeniškai konsultuotis su ŽVVG administracijos darbuotojais, prieš teikiant paraiškas dėl projekto idėjos tinkamumo. Asmeninės konsultacijos vyks visu VPS įgyvendinimo metu. Bus pateikiama gerosios praktikos pavyzdžių iš kitų teritorijų, prireikus bus kviečiami atskirų sričių specialistai, galintys suteikti vertingų praktinių žinių, reikalingų planuojant ir įgyvendinant tokio pobūdžio iniciatyvas. Vietos projektų pareiškėjai pagal poreikį bus konsultuojami asmeniškai.</p> <p>– ŽVVG potencialiems pareiškėjams organizuos mokymus temomis, susijusiomis su kultūros plėtra ir VPS priemonės „Žmogiškojo kapitalo ir bendradarbiavimo tinkluose skatinimas“ įgyvendinimu.</p>
8.7.	Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):
8.7.1.	<p>ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>VPS rengimo metu ŽVVG atliko išsamią ŽVVG teritorijos ekonominę, socialinę ir aplinkosauginę analizę. Atliko vietos gyventojų poreikių tyrimą, vykdė anketinę apklausą, kurioje buvo pateikti klausimai, susiję su ekonomine, socialine ir aplinkosaugine</p>

	<p>sritimis, jų vertinimu. Respondentai išsakė problemas, poreikius ir jų sprendimo būdus, laikantis darnaus vystymosi nuostatų, saugant aplinkos kokybę būsimoms kartoms. Aplinkos situacijos vertinimas atliktas VPS 2.1 dalyje. Buvo surinkta ir apibendrinta informacija apie ŽVVG teritorijos kraštovaizdį, biologinę įvairovę, saugomas teritorijas, taip pat buvo nagrinėjama vandens kokybė, teritorijoje naudojami atsinaujinantys išteklių ir kt. (žr. 2.1 skyrių „Pagrindiniai ŽVVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas, identitetas ir gamtos išteklių analizė“).</p> <p>ŽVVG teritorijoje bus vykdoma darni plėtra, derinant ekonominius, socialinius, aplinkosauginius veiksnius ir sprendžiant vietos gyventojų problemas. Atsižvelgdama į ekonominės, socialinės, aplinkosauginės analizės rezultatus, ŽVVG numatė prioritetus, kurie turės teigiamos įtakos ŽVVG teritorijos darniam vystymuisi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prioritetas „Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą“; 2. Prioritetas „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį“. <p>Priemonės, kurios turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas“; 2. „Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas“; 3. „Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius“; 4. „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas“. <p>Priemonių, veiklos sričių, kurios bus neutralios darnaus vystymosi atžvilgiu, nėra. Priemonių, veiklos sričių, kurios turės tiesioginę neigiamą įtaką darniam vystymuisi, taip pat nėra. Strategija tenkina dabartinius plėtros poreikius, kartu nepažeisdama ateities kartų poreikių įgyvendinimo galimybių.</p>
8.7.2.	<p>ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>ŽVVG, įgyvendindama VPS, laikysis darnaus vystymosi principo. VPS prioritetų, priemonių įgyvendinimas prisidės prie darnaus vystymo ŽVVG teritorijoje. ŽVVG vykdys šiuos veiksmus, siekdama ŽVVG teritorijos darnaus vystymosi ir jos aplinkos būklės gerinimo atskirais VPS įgyvendinimo etapais:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kvietimų teikti vietos projektus metu</i> vietos projektų pareiškėjams bus keliamas reikalavimas užtikrinti, kad vietos projektai neturės neigiamos įtakos ŽVVG teritorijos darniam vystymuisi ir jos aplinkos būklei. - <i>Vietos projektų atrankos metu</i> bus vertinama, ar vietos projekte buvo būtinas poveikio aplinkai vertinimas, ar jis atliktas. - <i>Vietos projektų įgyvendinimo metu</i> ŽVVG administracija teiks konsultacijas vietos projektų vykdytojams aplinkosaugos klausimais. - <i>VPS rezultatų sklaidos metu</i> bus siekiama atrinkti ir pristatyti geriausius vietos projektus, kurių rezultatai didžiausiu mastu prisideda prie darnaus vystymosi ir (arba) gerina aplinkos būklę.

	<p>- <i>ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu</i> ŽVVG organizuos susitikimus su vietos gyventojais, kurių metu bus pristatomi įgyvendinti projektai, turėję teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi, o potencialūs vietos projektų pareiškėjai bus raginami naudotis geraja praktika. Projektų gerosios patirties pavyzdžiai bus viešinami internetinėse svetainėse www.plzrvvg.lt., www.nma.lt.</p>
8.8.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas
8.8.1.	<p>ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Rengiant VPS atsižvelgiama į lyčių lygybės, lygių galimybių ir nediskriminavimo (dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ir kitų diskriminacinių motyvų) aspektų integravimą planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo etapuose, taip siekiant užkirsti kelią susidaryti kliūtims arba galimybių apribojimams, kurie gali sukelti nepageidaujamas pasekmes moterims ar vyrams, taip pat visuomenės grupėms, galinčioms patirti diskriminaciją.</p> <p>Moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principų įgyvendinimą užtikrina VVG valdymo organo, priimančio sprendimus dėl vietos projektų finansavimo, sudėtis. Jame subalansuotas moterų ir vyrų, pilietinio, verslo ir valdžios sektorių, įvairaus amžiaus VVG teritorijos gyventojų atstovavimas.</p> <p>Atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės situacijos analizę buvo vertinami visoms gyventojų grupėms priklausančių asmenų duomenys. Nustatant gyventojų poreikius dalyvauti apklausoje ir diskusijose buvo kviečiami visi gyventojai, nepriklausomai nuo lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios.</p> <p>ŽVVG surengtuose susitikimuose rengiant VPS dalyvavo tiek moterys, tiek vyrai. ŽVVG sudarė galimybes dalyvauti visiems ŽVVG teritorijos gyventojams, nepriklausomai nuo tautinės kilmės, religinių įsitikinimų, negalios, šeimyninės padėties ar lytinės orientacijos, kviečiant atvirai išsakyti savo ar atstovaujamos grupės nuomonę, poreikius, siūlymus.</p> <p>Anketinėje apklausoje dalyvavo 67,70 proc. moterų ir 32,40 proc. vyrų, buvo sudarytos vienodos sąlygos išsakyti savo nuomonę, neišskiriant jų pagal lytį, amžių, tautinę kilmę, religiją, įsitikinimus ar lytinę orientaciją.</p> <p>VPS rengimo metu lygių galimybių ir nediskriminavimo horizontalusis prioritetas įgyvendintas VPS nustatytuose prioritetuose, priemonėse ir veiklos srityse, išlaikant lyčių balansą, atvirumo ir lygiateisiškumo principus, užtikrinančius galimybę dalyvauti ir diskriminavimą patiriančių grupių atstovams bei mažinti diskriminacijos lygį, naudojantis VPS priemonių teikiamomis galimybėmis.</p>
8.8.2.	<p>ŽVVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>- <i>Organizuojant ŽVVG administracijos darbą.</i> ŽVVG administracijos komanda bus suformuota nepažeidžiant moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principų įgyvendinimo. Privalomi reikalavimai ŽVVG administracijos darbuotojams nustatyti nepažeidžiant lyčių lygybės ir nediskriminavimo principo nuostatų.</p> <p>- <i>Organizuojant ŽVVG valdymo organo darbą.</i> Visu VPS įgyvendinimo laikotarpiu bus išlaikomas kriterijus, jog ŽVVG</p>

valdyboje būtų įvairaus amžiaus bei abiejų lyčių asmenų. Tokiu būdu jiems sudarytos lygios galimybės atstovauti tiek moteris, tiek vyrus priimant sprendimus ir įgyvendinant veiklas, priskirtas ŽVVG valdymo organo funkcijoms.

- *Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas.* Kvietimų metu bus sudarytos vienodos sąlygos teikti vietos projektų paraiškas tiek moterims, tiek vyrams, taip pat įvairios tautinės kilmės, skirtingos religijos ar įsitikinimų, turintiems negalią, skirtingo amžiaus, šeimyninės padėties, lytinės orientacijos asmenims.

- *Tvirtinant vietos projektus.* Projektus tvirtina valdyba, kurioje išlaikytas moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principas priimant sprendimus dėl vietos projektų finansavimo. Tai užtikrins moterų ir vyrų interesų atstovavimą posėdžių metu tvirtinant vietos projektus.

- *Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus.* Visuose prioritetuose bus užtikrinama lygybė tarp vyrų ir moterų bei integruotas lyčių lygybės principas. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams bus suteikiamos lygios teisės dalyvauti projektų veiklose ir naudotis projektų rezultatais. ŽVVG supažindins teritorijos gyventojus su VPS įgyvendinimo rezultatais naudodama įvairias viešinimo priemones. VPS įgyvendinimo metinės ataskaitos bus viešinamos internetinėse svetainėse: www.plzrvvg.lt, www.nma.lt.

- *Vykdamas ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas.* Bus užtikrinta galimybė vienodomis sąlygomis gauti visą su aktyvumo skatinimu susijusią informaciją apie renginius, mokymus ir juose dalyvauti, galimybė gauti konsultacijas, susijusias su vietos projektų rengimu ir administravimu netaikant jokių apribojimų.

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1.VPS prioritetas Nr. <1> „<Verslo vystymas mėlynojo augimo sektoriuose, įvairinant žvejybos ir akvakultūros veiklas, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą >“		
9.1.2. VPS priemonė „<Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas >“ (kodas <BIVP-1>)		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Skatinti žvejybos ir akvakultūros veiklą įvairinimą.	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	<p>ŽRVVG teritorijoje veikiančios akvakultūros įmonės, žvejai vykdo veiklą ir norėdami išsilaikyti konkurencinėje rinkoje, turi plėsti ir diversifikuoti naujas veiklas, kurios kurtų pridėtinę vertę, užtikrintų pajamas. Reikalingos papildomos investicijos veikloms, papildančioms žuvininkystę, žvejybos ir akvakultūros veiklą įvairinimui, mėlynosios ekonomikos galimybių išnaudojimui (biotechnologijų, paslaugų, inovacijų, atsinaujinančios energijos) ir reikalingos infrastruktūros pritaikymui žvejybos / rekreacijos poreikiams ir kt.</p> <p>Atlikus tyrimus nustatyta, kad vietos gyventojai suinteresuoti efektyvia įmonių veikla ir pirmumą teikė pagrindiniam poreikiui „Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą“.</p> <p>Pagal priemonę remiamos veiklos: veiklos, papildančios žuvininkystę, žvejybos ir akvakultūros veiklą įvairinimui, mėlynosios ekonomikos galimybių išnaudojimui (biotechnologijų, paslaugų, inovacijų, atsinaujinančios energijos) ir reikalingos infrastruktūros pritaikymui žvejybos / rekreacijos poreikiams ir kt.</p> <p>Priemonei skiriama 55,00 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Planuojama išlaikyti vieną darbo vietą ir sukurti naują vieną darbo vietą. Planuojama įgyvendinti 4 projektus.</p>
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	☒

9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys: labai mažos, mažos, vidutinės įmonės. Fiziniai asmenys.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	Priemonė tikslinės grupės neturi.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektą teikia subjektas, įvardytas tinkamu pareiškėju; 2. Projektas įgyvendinamas ŽVVG teritorijoje.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekto veikla, susijusi su turizmu. 2. Išlaikomų darbo vietų skaičius.
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	100247,37
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<ul style="list-style-type: none"> - 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus žuvininkystės verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išpareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia juridinis (privatus arba viešas) arba fizinis asmuo. Fizinių asmenų privataus žuvininkystės verslo pobūdžio vietos projektais laikomi vietos projektai, kurie yra teikiami fizinių asmenų, vietos projekto paraiškos pateikimo dieną arba vietos projekto įgyvendinimo metu veikiančių pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, arba teikiami uždarytųjų akcinių bendrovių ar kitą teisinį statusą turinčių juridinių asmenų, kai jų steigėjais yra vienas fizinis asmuo. Šiame papunktyje nurodytas paramos intensyvumas privataus žuvininkystės verslo pobūdžio vietos projektams didinamas arba mažinamas vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/1139 III priedu; - 75 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra skirtas žuvininkystės verslui plėtoti arba pradėti, jį teikia juridinis arba fizinis asmuo, ir pareiškėjas įrodo, kad vietos projektas yra inovatyvus vietos lygiu. Visuomenei turi būti suteikiama galimybė susipažinti su vietos projekto veiksmais ir rezultatais. Fizinių asmenų privataus žuvininkystės verslo pobūdžio vietos projektais laikomi vietos projektai, kurie yra teikiami fizinių asmenų, vietos projekto paraiškos pateikimo dieną arba vietos projekto įgyvendinimo metu veikiančių pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, leidžiančią užsiimti žuvininkystės verslu.

9.1.1. VPS prioritetas Nr. <1> „Verslo vystymas mėlynojo augimo sektoriuose, įvairinant žvejybos ir akvakultūros veiklas, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą >“		
9.1.2. VPS priemonė „Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas >“ (kodas BIVP-3)		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Skatinti rinkų paiešką ir bendradarbiavimą su partneriais. <i>Nurodykite VPS priemonės tikslą.</i>	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	<p>Verslo aplinkoje diegiamos inovacijos, kuriami nauji produktai tiek plačiu asortimentu, tiek kokybės požiūriu. Vyksta didelė konkurencinė kova ir išsilaikyti gali tik tas subjektas, kuris sugebės vystyti naudingų rinkų paiešką, užtikrins kokybišką bendradarbiavimo, plėtojant maisto sistemas, pasitelkiant inovacijas ir skaitmeninimą visoje vertės grandinėje, skatinant mėlynosios bioekonomikos integravimą į vietos bendruomenių ekonomines veiklas, vietos laimikio rinkodarą ir vertės didinimą, bendradarbiavimą, vartotojų informuotumo didinimą ir informavimą apie tvarią žvejybą ir žuvų auginimą; vietos gamintojų gebėjimų kurti didelės vertės produktus stiprinimą.</p> <p>Atlikus tyrimus nustatyta, kad vietos gyventojai suinteresuoti efektyvia įmonių veikla ir pirmumą teikė pagrindiniam poreikiui „Įvairinti žvejybos ir akvakultūros veiklas, kuriant didesnės vertės produktus, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą, didinant vietos gyventojų užimtumą“.</p> <p>Pagal priemonę remiamos veiklos: veiklos naudingų rinkų paieškai, užtikrinant kokybišką bendradarbiavimą, plėtojant maisto sistemas, pasitelkiant inovacijas ir skaitmeninimą visoje vertės grandinėje, skatinant mėlynosios bioekonomikos integravimą į vietos bendruomenių ekonomines veiklas, vietos laimikio rinkodarą ir vertės didinimą, bendradarbiavimą, vartotojų informuotumo didinimą ir informavimą apie tvarią žvejybą ir žuvų auginimą; vietos gamintojų gebėjimų kurti didelės vertės produktus stiprinimą.</p> <p>Priemonei skiriama 15,00 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Planuojama įgyvendinti 5 projektus.</p>
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☒

9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Nevyriausybinės organizacijos, registruotos ŽVVG teritorijoje.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	Priemonė tikslinės grupės neturi.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektą teikia subjektas, įvardytas tinkamu pareiškėju; 2. Projektas įgyvendinamas ŽVVG teritorijoje.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Didesnis bendradarbiavimo partnerių skaičius. 2. Teritorijos apimtis, kur bus įgyvendintas projektas.
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	21 872,60
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<ul style="list-style-type: none"> - 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra privataus žuvininkystės verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išpareigojama gauti grynąjį pajamų) ir jį teikia juridinis (privatus arba viešas) arba fizinis asmuo. Fizinių asmenų privataus žuvininkystės verslo pobūdžio vietos projektais laikomi vietos projektai, kurie yra teikiami fizinių asmenų, vietos projekto paraiškos pateikimo dieną arba vietos projekto įgyvendinimo metu veikiančių pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, arba teikiami uždarųjų akcinių bendrovių ar kitą teisinį statusą turinčių juridinių asmenų, kai jų steigėjais yra vienas fizinis asmuo. Šiame papunktyje nurodytas paramos intensyvumas privataus žuvininkystės verslo pobūdžio vietos projektams didinamas arba mažinamas vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/1139 III priedu; - 75 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra skirtas žuvininkystės verslui plėtoti arba pradėti, jį teikia juridinis arba fizinis asmuo, ir pareiškėjas įrodo, kad vietos projektas yra inovatyvus vietos lygiu. Visuomenei turi būti suteikiama galimybė susipažinti su vietos projekto veiksmais ir rezultatais. Fizinių asmenų privataus žuvininkystės verslo pobūdžio vietos projektais laikomi vietos projektai, kurie yra teikiami fizinių asmenų, vietos projekto paraiškos pateikimo dieną arba vietos projekto įgyvendinimo metu veikiančių pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, leidžiančią užsiimti žuvininkystės verslu.

9.1.1. VPS prioritetas Nr. <2> „<Aktyvios bendruomenės veiklų skatinimas, didinant vietos gyventojų įtraukti sprendžiant vietos problemas >“

9.1.2. VPS priemonė „<Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius>“ <BIVP-5>

9.1.3. VPS priemonės tikslas: Įtraukti NVO narius prisidėti prie klimato kaitos mažinimo ir gamtos ir išteklių saugojimo.

9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	<p>Šalyje ir visuose ūkio subjektuose keliamas reikalavimas užtikrinti ne tik gamybos apimčių augimą, bet ir įgyvendinti priemones, kurios prisidėtų prie klimato kaitos mažinimo, biologinės įvairovės išsaugojimo. Tai numatoma pasiekti diegiant inovacijas, stiprinant vietos išteklių tausų naudojimą, vykdant švietėjišką darbą ir informatumą. Įgyvendinant šiuos tikslus aktyviai gali prisidėti vietos bendruomenės.</p> <p>Atlikus tyrimus nustatyta, kad vietos gyventojai pirmumą teikė pagrindiniam poreikiui „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdant ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį“.</p> <p>Pagal priemonę remiamos veiklos: veiklos diegiant inovacijas, stiprinant vietos išteklių tausų naudojimą, vykdant švietėjišką darbą ir informatumą.</p> <p>Priemonei skiriama 15,00 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Planuojama įgyvendinti 5 projektus.</p>
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Nevyriausybines organizacijas, registruotas VVG teritorijoje.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	Priemonė tikslinės grupės neturi.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projektą teikia subjektas, įvardytas tinkamu pareiškėju; 2. Projektas įgyvendinamas ŽRVVG teritorijoje.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Didesnis partnerių skaičius. 2. Teritorijos apimtis, kur bus įgyvendintas projektas.
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	21 872,60
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra ne pelno ir jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo, o remiami veiksmai atitinka vieną iš kriterijų: 1) atitinka kolektyvinius interesus; 2) turi kolektyvinį paramos gavėją arba 3) turi inovacinių aspektų, kai tinkama, vietos (ŽVVG teritorijos) lygmeniu ir užtikrina galimybę visuomenei susipažinti su jų rezultatais.

9.1.1. VPS prioritetas Nr. <2> „Aktyvios bendruomenės veiklų skatinimas, didinant vietos gyventojų įtraukti sprendžiant vietos problemas “		
9.1.2. VPS priemonė „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas “ (kodas BIVP-7)		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Skatinti NVO aktyvią socialinę ir ekonominę veiklą.	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	<p>ŽVVG teritorijoje aktyvią veiklą vykdo NVO, kurios savo ūkinėje veikloje ir įgyvendinamose priemonėse vykdo plačią ekonominę ir socialinę veiklą. NVO veiklos vykdyti būtina materialinė bazė, kuri leistų skatinti verslumą, teikti įvairias socialines paslaugas, organizuojant edukacines programas, sveiko gyvenimo būdo propagavimą, švietėjiškos veiklos organizavimą, bendradarbiavimo veiklų organizavimą, įgūdžių įgijimą, informacijos sklaidą, įvairių renginių organizavimą.</p> <p>Atlikus tyrimus nustatyta, kad vietos gyventojai pirmumą teikė pagrindiniam poreikiui „Bendruomenių iniciatyvų skatinimas, vykdam ekonomines, socialines veiklas, saugant gamtą, didinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį“.</p> <p>Pagal priemonę remiamos veiklos: NVO veiklos vykdyti būtina materialinė bazė, kuri leistų skatinti verslumą, teikti įvairias socialines paslaugas, organizuojant edukacines programas, sveiko gyvenimo būdo propagavimą, švietėjiškos veiklos organizavimą, bendradarbiavimo veiklų organizavimą, įgūdžių įgijimą, informacijos sklaidą, įvairių renginių organizavimą.</p> <p>Priemonei skiriama 15,00 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Planuojama įgyvendinti 5 projektus.</p>
9.1.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	☐
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Nevyriausybines organizacijas, registruotas VVG teritorijoje.
9.1.7.	Priemonės tikslinė grupė	Priemonė tikslinės grupės neturi.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projektą teikia subjektas, įvardytas tinkamu pareiškėju; 2. Projektas įgyvendinamas ŽRVVG teritorijoje.
9.1.9.	Vietos projektų atrankos	1. Didesnis vietos gyventojų dalyvavimas projekto veiklose;

	kriterijai	2. Teritorijos apimtis, kur bus įgyvendintas projektas.
9.1.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	21 872,60
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projektas yra ne pelno ir jį teikia NVO ar kitas viešasis juridinis asmuo, o remiami veiksmai atitinka vieną iš kriterijų: 1) atitinka kolektyvinius interesus; 2) turi kolektyvinį paramos gavėją arba 3) turi inovacinių aspektų, kai tinkama, vietos (ŽVVG teritorijos) lygmeniu ir užtikrina galimybę visuomenei susipažinti su jų rezultatais.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
10.1.	2023 m.	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas: <ul style="list-style-type: none"> ❖ viešųjų pirkimų organizavimas; ❖ buhalterinių dokumentų rengimas; ❖ vietos projektų administravimas ir priežiūra; ❖ vietos pareiškėjų konsultavimas; ❖ VPS ataskaitos rengimas; 2. Privalomos viešinimo priemonės.	
10.1.2.	Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. 2023 m. viešinimo ir gyventojų aktyvinimo plano sudarymas ir tvirtinimas; 2. Interneto svetainės medžiagos rengimas, nuolatinis joje pateikiamos informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas; 3. Popierinių leidinių rengimas;	1-6 veiklos, susijusios su VPS priemonėmis.

	<p>4. Informacinių skelbimų, pranešimų interneto svetainėje rengimas;</p> <p>5. Informacinių renginių, konferencijos apie VPS įgyvendinimo pradžią organizavimas;</p> <p>6. VPS eigos viešinimo pristatymas, dalyvaujant NVO, ŽVVG narių susirinkimuose ir kt. renginiuose.</p>	
10.2.	2024 m.	
10.2.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. Kvietimai Nr. 1,2,3,4 teikti vietos projektų paraiškas (I-IV ketv.):</p> <p>1.1. kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas;</p> <p>1.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas;</p> <p>1.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas;</p> <p>1.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas.</p> <p>2. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra.</p> <p>3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ viešųjų pirkimų organizavimas; ❖ buhalterinių dokumentų rengimas; ❖ vietos projektų administravimas ir priežiūra; ❖ vietos pareiškėjų konsultavimas. 	<p>Kvietimą Nr. 1 planuojama skelbti pagal priemonę „Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 2 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 3 planuojama skelbti pagal priemonę „Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius“;</p> <p>Kvietimą Nr. 4 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtrauktiems didinimas“</p>
10.2.2.	<p>Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <p>1. 2024 m. viešinimo ir gyventojų aktyvinimo plano sudarymas ir tvirtinimas;</p> <p>2. Interneto svetainės medžiagos rengimas, nuolatinis joje pateikiamos informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas;</p> <p>3. Priemonių su išoriniu ženkliniu (pvz., lipdukai, raštinės reikmenys su Viešinimo taisyklių reikalaujama atributika, kt.) rengimas ir gaminimas;</p> <p>4. Informacinių skelbimų, pranešimų interneto svetainėje rengimas;</p> <p>5. Informacinių renginių organizavimas;</p> <p>6. VPS eigos viešinimo pristatymas ŽVVG narių susirinkimuose ir kt. renginiuose.</p>	<p>1-4 ir 6 veiklos, susijusios su visomis VPS priemonėmis.</p> <p>5 veikla, susijusi su kvietimų Nr. 1,2,3,4 VPS priemonėmis.</p>

10.3.	2025 m.	
10.3.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kvietimai Nr. 5,6,7,8 teikti vietos projektų paraiškas (I-IV ketv.): <ol style="list-style-type: none"> 1.1. kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 1.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 1.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 1.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas. 2. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas: <ul style="list-style-type: none"> ❖ viešųjų pirkimų organizavimas; ❖ buhalterinių dokumentų rengimas; ❖ vietos projektų administravimas ir priežiūra; ❖ vietos pareiškėjų konsultavimas. 	<p>Kvietimą Nr. 5 planuojama skelbti pagal priemonę „Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 6 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 7 planuojama skelbti pagal priemonę „Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius“;</p> <p>Kvietimą Nr. 8 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas“</p>
10.3.2.	<p>Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2025 m. viešinimo ir gyventojų aktyvinimo plano sudarymas ir tvirtinimas; 2. Interneto svetainės medžiagos rengimas, nuolatinis joje pateikiamos informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas; 3. Priemonių su išoriniu ženkliniu (pvz., lipdukai, raštinės reikmenys su Viešinimo taisyklių reikalaujama atributika, kt.) rengimas ir gaminimas; 4. Informacinių skelbimų, pranešimų interneto svetainėje rengimas; 5. Informacinių renginių organizavimas; 6. VPS eigos viešinimo pristatymas ŽVVG narių susirinkimuose ir kt. renginiuose. 	<p>1-4 ir 6 veiklos, susijusios su visomis VPS priemonėmis.</p> <p>5 veikla, susijusi su kvietimų Nr. 5,6,7,8 VPS priemonėmis.</p>
10.4.	2026 m.	
10.4.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kvietimai Nr. 9,10,11,12 teikti vietos projektų paraiškas (I-IV ketv.): <ol style="list-style-type: none"> 1.1. kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 1.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 1.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 	<p>Kvietimą Nr. 9 planuojama skelbti pagal priemonę „Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 10 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendradarbiavimo, naujų rinkų</p>

	<p>1.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas.</p> <p>2. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra.</p> <p>3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ viešųjų pirkimų organizavimas; ❖ buhalterinių dokumentų rengimas; ❖ vietos projektų administravimas ir priežiūra; ❖ vietos pareiškėjų konsultavimas. 	<p>skatinimas, plėtojant maisto sistemas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 11 planuojama skelbti pagal priemonę „Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius“;</p> <p>Kvietimą Nr. 12 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas“</p>
10.4.2.	<p>Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2026 m. viešinimo ir gyventojų aktyvinimo plano sudarymas ir tvirtinimas; 2. Interneto svetainės medžiagos rengimas, nuolatinis joje pateikiamos informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas; 3. Priemonių su išoriniu ženkliniu (pvz., lipdukai, raštinės reikmenys su Viešinimo taisyklių reikalaujama atributika, kt.) rengimas ir gaminimas; 4. Informacinių skelbimų, pranešimų interneto svetainėje rengimas; 5. Informacinių renginių organizavimas; 6. VPS eigos viešinimo pristatymas ŽVVG narių susirinkimuose ir kt. renginiuose. 	<p>1-4 ir 6 veiklos, susijusios su visomis VPS priemonėmis.</p> <p>5 veikla, susijusi su kvietimų Nr. 9,10,11,12 VPS priemonėmis.</p>
10.5.	2027 m.	
10.5.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kvietimai Nr. 13,14,15,16 teikti vietos projektų paraiškas (I-IV ketv.): <ol style="list-style-type: none"> 1.1. kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 1.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 1.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 1.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas. 2. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas: <ul style="list-style-type: none"> ❖ viešųjų pirkimų organizavimas; ❖ buhalterinių dokumentų rengimas; 	<p>Kvietimą Nr. 13 planuojama skelbti pagal priemonę „Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 14 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 15 planuojama skelbti pagal priemonę „Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius“;</p> <p>Kvietimą Nr. 16 planuojama skelbti pagal</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ vietos projektų administravimas ir priežiūra; ❖ vietos pareiškėjų konsultavimas. 	priemonę „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas“
10.5.2.	<p>Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2027 m. viešinimo ir gyventojų aktyvinimo plano sudarymas ir tvirtinimas; 2. Interneto svetainės medžiagos rengimas, nuolatinis joje pateikiamos informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas; 3. Priemonių su išoriniu ženkliniu (pvz., lipdukai, raštinės reikmenys su Viešinimo taisyklių reikalaujama atributika, kt.) rengimas ir gaminimas; 4. Informacinių skelbimų, pranešimų interneto svetainėje rengimas; 5. Informacinių renginių organizavimas; 6. VPS eigos viešinimo pristatymas ŽVVG narių susirinkimuose ir kt. renginiuose. 	<p>1-4 ir 6 veiklos, susijusios su visomis VPS priemonėmis.</p> <p>5 veikla, susijusi su kvietimų Nr. 13,14,15,16 VPS priemonėmis.</p>
10.6.	2028 m.	
10.6.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kvietimai Nr. 17,18,19,20 teikti vietos projektų paraiškas (I-IV ketv.): <ol style="list-style-type: none"> 1.1. kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentacijos rengimas, skelbimas; 1.2. vietos projektų paraiškų rinkimas ir vertinimas; 1.3. vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 1.4. vietos projektų paramos sutarčių sudarymas. 2. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra. 3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas: <ul style="list-style-type: none"> ❖ viešųjų pirkimų organizavimas; ❖ buhalterinių dokumentų rengimas; ❖ vietos projektų administravimas ir priežiūra; ❖ vietos pareiškėjų konsultavimas. 	<p>Kvietimą Nr. 17 planuojama skelbti pagal priemonę „Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 18 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas“;</p> <p>Kvietimą Nr. 19 planuojama skelbti pagal priemonę „Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius“;</p> <p>Kvietimą Nr. 20 planuojama skelbti pagal priemonę „Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas“</p>
10.6.2.	<p>Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2028 m. viešinimo ir gyventojų aktyvinimo plano sudarymas ir tvirtinimas; 	<p>1-4 ir 6 veiklos, susijusios su visomis VPS priemonėmis.</p> <p>5 veikla, susijusi su kvietimų Nr. 17,18,19,20</p>

	<p>2. Interneto svetainės medžiagos rengimas, nuolatinis joje pateikiamos informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas;</p> <p>3. Priemonių su išoriniu ženkliniu (pvz., lipdukai, raštinės reikmenys su Viešinimo taisyklių reikalaujama atributika, kt.) rengimas ir gaminimas;</p> <p>4. Informacinių skelbimų, pranešimų interneto svetainėje rengimas;</p> <p>5. Informacinių renginių organizavimas;</p> <p>6. VPS eigos viešinimo pristatymas ŽVVG narių susirinkimuose ir kt. renginiuose.</p>	VPS priemonėmis.
10.7.	2029 m.	
10.7.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra.</p> <p>2. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ viešųjų pirkimų organizavimas; ❖ buhalterinių dokumentų rengimas; ❖ vietos projektų administravimas ir priežiūra. 	
10.7.2.	<p>Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <p>1. 2029 m. viešinimo plano sudarymas ir tvirtinimas;</p> <p>2. Interneto svetainės medžiagos rengimas, nuolatinis joje pateikiamos informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas;</p> <p>3. Priemonių su išoriniu ženkliniu (pvz., lipdukai, raštinės reikmenys su Viešinimo taisyklių reikalaujama atributika, kt.) rengimas ir gaminimas;</p> <p>4. Informacinių skelbimų, pranešimų interneto svetainėje rengimas;</p> <p>5. VPS eigos viešinimo pristatymas ŽVVG narių susirinkimuose ir kt. renginiuose.</p>	
10.8.	2030 m.	
10.8.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. Patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, administravimas ir priežiūra.</p> <p>2. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ viešųjų pirkimų organizavimas; 	

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ buhalterinių dokumentų rengimas; ❖ vietos projektų administravimas ir priežiūra. 	
10.8.2.	<p>Susiję su ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2030 m. viešinimo plano sudarymas ir tvirtinimas; 2. Interneto svetainės medžiagos rengimas, nuolatinis joje pateikiamos informacijos atnaujinimas, VPS įgyvendinimo eigos ir rezultatų viešinimas; 3. Priemonių su išoriniu ženkliniu (pvz., lipdukai, raštinės reikmenys su Viešinimo taisyklių reikalaujama atributika, kt.) rengimas ir gaminimas; 4. Informacinių skelbimų, pranešimų interneto svetainėje rengimas; 5. VPS eigos viešinimo pristatymas ŽVVG narių susirinkimuose ir kt. renginiuose. 	

11. VPS finansinis planas					
VPS finansinis planas pagal prioritetus:					
11.1.	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)	
11.1.1.	I	Verslo vystymas mėlynojo augimo sektoriuose, įvairinant žvejybos ir akvakultūros veiklas, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą	510 352,48	70 proc.	
11.1.2.	II	Aktyvios bendruomenės veiklų skatinimas, didinant vietos gyventojų įtrauktį sprendžiant vietos problemas	218 726,00	30 proc.	
			Iš viso: 729 078,48	Iš viso: 100	
VPS finansinis planas pagal priemones:					
11.2.	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)

		priemonė			
11.2.1.	Žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimas	Verslo vystymas mėlynojo augimo sektoriuose, įvairinant žvejybos ir akvakultūros veiklas, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą	BIVP-1	400 989,48	55,00 proc.
11.2.2.	Bendradarbiavimo, naujų rinkų skatinimas, plėtojant maisto sistemas	Verslo vystymas mėlynojo augimo sektoriuose, įvairinant žvejybos ir akvakultūros veiklas, plečiant rinkas ir bendradarbiavimą	BIVP-3	109 363,00	15,00 proc.
11.2.3.	Vietos bendruomenės ir žuvininkystės bendradarbiavimas, saugant gamtą ir vietos išteklius	Aktyvios bendruomenės veiklų skatinimas, didinant vietos gyventojų įtrauktį sprendžiant vietos problemas	BIVP-5	109 363,00	15,00 proc.
11.2.4.	Bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, socialinės įtraukties didinimas	Aktyvios bendruomenės veiklų skatinimas, didinant vietos gyventojų įtrauktį sprendžiant vietos problemas	BIVP-7	109 363,00	15,00 proc.
				Iš viso: 729 078,48	Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:				
	VPS administravimo išlaidų kategorijos		Planuojama lėšų (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)	
11.3.1.	ŽVVG veiklos išlaidos		154 228,14	75 proc.	
11.3.2.	ŽVVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos		51 409,38	25 proc.	
11.3.3.	Iš viso:		205 637,52	20 proc.	

11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:	ES fondas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Iš viso:
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	EJRŽAF		20	20	20	20	20			100 proc.
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	EJRŽAF		14,32	14,28	14,28	14,28	14,28	14,28	14,28	100 proc.
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai		Pagrindimas								
11.5.1.											
11.5.2.											
<...>											

12. VPS įgyvendinimo rodikliai	
12.1. VPS pasiekimų rodikliai:	
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas
12.1.1.	Parentų vietos projektų skaičius (vnt.): 19
12.1.1.1.	Parentų vietos projektų skaičius (vnt.) 19
12.1.1.2.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.) 15
12.1.1.3.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė mažos ir vidutinės įmonės, skaičius (vnt.) 4

12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):
12.1.1.4.1.	<i>iš jų iki 40 m.</i>
12.1.1.4.2.	<i>iš jų vyresni kaip 40 m.</i>
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.3–12.1.1.4 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)
12.1.2.	Priemonės kodas: BIVP-1
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.) 4
12.1.3.	Priemonės kodas: BIVP-2
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)
12.1.4.	Priemonės kodas: BIVP-3
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.) 5
12.1.5.	Priemonės kodas: BIVP-4
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)
12.1.6.	Priemonės kodas: BIVP-5
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.) 5
12.1.7.	Priemonės kodas: BIVP-6
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)
12.1.8.	Priemonės kodas: BIVP-7
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.) 5
12.1.9.	Priemonės kodas: BIVP-8
12.1.9.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)
12.1.10.	Priemonės kodas: BIVP-9
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)
12.1.11.	Priemonės kodas: BIVP-10
12.1.11.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)
12.1.12.	Priemonės kodas: BIVP-11
12.1.12.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)
12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (angl. target)	

Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas
12.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.) (CR06):1
12.2.2.	Išsaugotų darbo vietų skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.) CR07);1
12.2.3.	Įkurtų įmonių skaičius (vnt.) CR03);
12.2.4.	Sudarytos sąlygos inovacijoms – naujų produktų, paslaugų, procesų, verslo modelių ar metodų skaičius (vnt.) CR14);
12.2.5.	Paremtų subjektų, didinančių išteklių naudojimo efektyvumą gamybos ir (arba) perdirbimo veikloje, skaičius (vnt.) CR17);
12.2.6.	Paremtų tvarių maisto sistemų plėtojimo remiant suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimo veiklas projektų skaičius (vnt.) CR13);5
12.2.7.	
12.2.8.	Projektų, kuriais prisidedama prie geros aplinkos būklės, įskaitant gamtos atkūrimą, išsaugojimą, ekosistemų apsaugą, biologinę įvairovę, gyvūnų sveikatą ir gerovę, skaičius (vnt.) CR10);
12.2.9.	Padidintas vietos bendruomenės ir žuvininkystės sektoriaus informuotumas – subjektų, kurie gauna naudos iš skatinimo ir informavimo veiklos, skaičius (vnt.) CR16);5
12.2.10.	Paremtas bendruomenių gyvybingumo stiprinimas, siekiant, kad naudą gautų kuo daugiau naudos gavėjų (vnt.) CR08); 5
12.2.11.	Paremtų socialinių tvarumą didinančių subjektų skaičius (vnt.) CR11);
12.2.12.	Vietos projektų, kuriais siekiama gerinti valdymo gebėjimus, skaičius (vnt.) CR19);
12.2.13.	Parengtų duomenų rinkiniai ir suteiktų konsultacijų skaičius (vnt.) CR21).

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	ŽVVG nariai	<ul style="list-style-type: none"> - ŽVVG nariai, vadovaudamiesi įstatais ir jų pagrindu, priima sprendimus, susijusius su VPS įgyvendinimu, t. y. svarsto bei tvirtina pasiūlymus dėl VPS įgyvendinimo gerinimo, tvirtina VPS ir jos pakeitimus; - aktyviai dalyvauja asociacijos veikloje ir VPS įgyvendinime; - tvirtina ŽVVG pirmininko metinę ataskaitą bei finansinę atskaitomybę.
13.1.2.	ŽVVG valdymo organo nariai	<p>Valdyba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tvirtina vietos projektų atrankos darbo reglamentą; - tvirtina vietos projektų kvietimų dokumentaciją; - priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo ir lėšų paskyrimo; - tvirtina metines VPS įgyvendinimo ataskaitas; - teikia siūlymus ŽVVG visuotiniam narių susirinkimui ir ŽVVG pirmininkui dėl VPS įgyvendinimo problemų sprendimo; - atlieka kitas funkcijas, numatytas ŽVVG įstatuose.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	Koordinuoja ir kontroliuoja: VPS įgyvendinimą, viešųjų pirkimų dokumentų rengimą, pirkimo procedūrų vykdymą, strategijos viešinimą, kvietimų dokumentacijos parengimą ir pristatymą potencialiems pareiškėjams. Koordinuoja savalaikį atsiskaitymą su Nacionaline mokėjimo agentūra. Vykdo kitas funkcijas, numatytas ŽVVG įstatuose.
13.1.4.	VPS finansininkas (buhalteris)	<p>VPS finansininko (buhalterio) vykdomos funkcijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tvarko finansinę ir buhalterinę apskaitą pagal Lietuvos Respublikos buhalterinę apskaitą reglamentuojančius teisės aktus, užtikrina finansinių-ūkinių operacijų teisėtumą, tinkamą dokumentų įforminimą, rengia finansinių ataskaitų rinkinį ir teikia ŽVVG valdybai bei ŽVVG visuotiniam narių susirinkimui; - rengia VPS mokėjimo prašymus paramos sutartyje numatytu laiku, teikia pasiūlymus ir informaciją apie projektų finansinį vykdymą, problemas bei trūkumus VPS administravimo vadovui, ŽVVG pirmininkui, ŽVVG valdybai, ŽVVG visuotiniam narių susirinkimui ir projektą administruojančioms bei kontroliuojančioms institucijoms.
13.1.5.	kiti ŽVVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	VPS administratoriaus vykdomos funkcijos:

		<ul style="list-style-type: none"> - užtikrina efektyvias ir reguliarias konsultacijas su visais suinteresuotais subjektais; - rengia VPS kvietimų teikti vietos projektus, įgyvendinimo taisyklių, kitų dokumentų, projektus; - registruoja vietos projektus; - organizuoja vietos projektų vertinimą; - rengia ir ŽVVG valdybai teikia vietos projektų paraiškų vertinimo ataskaitas; - viešųjų pirkimų dokumentacijos rengimas ir pirkimų atlikimas.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	<p>VPS viešųjų ryšių specialisto vykdomos funkcijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - VPS įgyvendinimo, administravimo ir vykdymo veiklų viešinimas; - įgyvendina VPS viešinimo ir informavimo priemones; - koordinuoja vykdomų vietos projektų viešinimą; - atlieka gerosios patirties sklaidą; - viešina kvietimus, skleidžia informaciją apie ŽVVG veiklą; - atlieka ŽVVG narių, potencialių pareiškėjų aktyvinimą; - aktyvina potencialius pareiškėjus rengti ir teikti vietos projektus.
13.2.	ŽVVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	turėti aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje, arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS, dvisektorių VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje, arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS, dvisektores VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijas (šis reikalavimas netaikomas, jeigu VPS finansų valdymui pasitelkiama buhalterinės apskaitos paslaugas teikianti įmonė).
13.2.3.	kiti ŽVVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS, dvisektorių VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	turėti aukštąjį išsilavinimą arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS, dvisektorių VPS ar kaimo vietovių vietos plėtros strategijų administravimo ir įgyvendinimo srityje.

13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas
13.3.1.	<p>Vaidmuo VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemoje. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistema – tai reguliarių ir sistemingų veiksmų visuma, kuriuos atliekant bus vykdomas kokybinių ir kiekybinių duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą rinkimas, apibendrinimas ir teikimas. VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną įgyvendins pagal VPS įgyvendinimo taisyklių nustatytą tvarką. VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistema leis nuolatos stebėti ir periodiškai vertinti VPS įgyvendinimo pažangą. Tai ŽVVG veikla, apimanti VPS įgyvendinimo stebėsenos duomenų ir rodiklių vertinimą, VPS įgyvendinimo problemų identifikavimą, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ir (arba) Žemės ūkio ministerijos informavimą apie jas, siūlymų teikimą Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ir (arba) Žemės ūkio ministerijai dėl VPS įgyvendinimo problemų sprendimo.</p> <p>Stebėseną bus vykdoma rengiant ir teikiant metines VPS įgyvendinimo ataskaitas. Vykdydama VPS stebėseną ŽVVG teiks NMA metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius metus ir ją viešins. ŽVVG valdymo sistema ir organizacinė struktūra bus vykdoma pagal ŽVVG įstatuose numatytą tvarką, kuriuose apibrėžta kiekvieno valdymo organo funkcijos ir veiklos ribos. Valdyme išskiriamos trys pakopos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vietos veiklos grupės narių visuotinis susirinkimas; - vietos veiklos grupės valdyba; - vietos veiklos grupės pirmininkas. <p>Aukščiausias valdymo organas yra ŽVVG visuotinis susirinkimas, kolegialus valdymo organas – ŽVVG valdyba, vienasmenis valdymo organas yra ŽVVG pirmininkas. Valdyba yra pavaldi visuotiniam susirinkimui ir ŽVVG pirmininkui. ŽVVG administracija pavaldi ŽVVG pirmininkui. VPS įgyvendinimą organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja VPS administravimo vadovas. Administracijos vadovas koordinuoja darbuotojų (VPS finansininko, administratoriaus ir viešųjų ryšių specialisto) darbą ir atsiskaito valdybai. VPS administracijos darbuotojai bendradarbiauja su ŽVVG teritorijos gyventojais, konsultuoja juos, numato priemones, kurių pagalba siekiama efektyvaus gyventojų aktyvinimo, veiklų skatinimo, vietos projektų įgyvendinimo.</p> <p>ŽVVG administracija atsako už VPS administravimą, metodinius ir finansinius valdymo gebėjimus įgyvendinti VPS ir administruoti viešąsias lėšas, tinkamą valdybos informavimą; finansų valdymo gebėjimus įgyvendinant VPS ir viešųjų lėšų administravimą; vietos projektų vykdymo gebėjimus, administruojant viešąsias lėšas.</p> <p>ŽVVG valdyba atsako už sprendimų priėmimą, skirstant lėšas vietos projektų įgyvendinimui; tinkamą viešųjų ir privačių interesų derinimą. ŽVVG visuotinio susirinkimo nariai atsako už tinkamą kolegialaus valdymo organo suformavimą.</p> <p>Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą, teikimo tvarką, atsakomybę. Vykdydama VPS stebėseną, ŽVVG teiks NMA metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius metus. Ataskaita bus viešinama ŽVVG atstovaujamos teritorijos interneto svetainėje</p>

www.plzrvvg.lt ir www.nma.lt. NMA, gavusi metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą, vertina ir tvirtina VPS įgyvendinimo ataskaitas. Šioje ataskaitoje bus teikiama informacija apie VPS įgyvendinimo pažangą ir susidariusias VPS įgyvendinimo problemas. Už informacijos, reikalingos VPS įgyvendinimui užtikrinti ir stebėsenai atlikti bei ataskaitai parengti, rinkimą, sisteminią ir analizę bei papildomų tyrimų, susijusių su VPS įgyvendinimu, organizavimą bus atsakingi ŽVVG administracijos darbuotojai (VPS administravimo vadovas, finansininkas, viešųjų ryšių specialistas).

Informaciją apie VPS įgyvendinimo eigą teikia:

ŽVVG nariams:

- ŽVVG pirmininkas, visuotinio susirinkimo metu atsiskaitydamas už ŽVVG veiklą;
- ŽVVG valdyba, teikdama tvirtinti visuotiniam ŽVVG narių susirinkimui ŽVVG veiklos ataskaitą;
- ŽVVG revizorius, teikdamas tvirtinti visuotiniam ŽVVG narių susirinkimui revizoriaus ataskaitą.

ŽVVG valdymo organo nariams:

- ŽVVG pirmininkas, teikdamas ŽVVG veiklos ataskaitą;
- ŽVVG pirmininkas, VPS administravimo vadovas, VPS finansininkas ir atskiri darbuotojai, susiję su VPS administravimu, ŽVVG valdybos posėdžiuose pateikdami aktualią VPS įgyvendinimo informaciją.

VPS administravimo vadovui:

- ŽVVG nariai, ŽVVG valdyba, ŽVVG pirmininkas, suformuluodami aktualias VPS įgyvendinimo užduotis;
- VPS finansininkas, atskiri darbuotojai, susiję su VPS administravimu, atsiskaitydami už savo veiklą.

VPS finansininkui, atskiriems darbuotojams, susijusiems su VPS administravimu:

- ŽVVG nariai, ŽVVG valdyba, ŽVVG pirmininkas, ŽVVG administracijos vadovas, suformuluodami aktualias VPS įgyvendinimo užduotis.

Atskaitomybės (pavaldumo) tarp atskirų dalyvaujančių ŽVVG subjektų įgyvendinant VPS. ŽVVG valdyba kartu su ŽVVG pirmininku už savo veiklą atsiskaito prieš visuotinį ŽVVG narių susirinkimą kaip aukščiausią ŽVVG valdymo organą. ŽVVG darbuotojai, susiję su VPS administravimu, yra tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi ŽVVG pirmininkui.

Atsakomybės sistemos taikymas, jeigu VPS įgyvendinama netinkamai. ŽVVG administracijos darbą, teises ir pareigas, atsakomybę reglamentuoja pareigybių aprašymai, ŽVVG pirmininko įsakymai. Darbuotojai už funkcijų bei pareigų vykdymą atsako darbo tvarkos taisyklių ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Pastebėjus ar nustačius ŽVVG administracijos darbuotojų tam tikrą piktnaudžiavimo (neteisėto veikimo arba neveikimo) atvejį, sprendimą priima ŽVVG valdyba. VPS administruojantiems darbuotojams už darbo drausmės pažeidimus gali būti skiriamos drausminės nuobaudos Darbo kodekso nustatyta tvarka.

